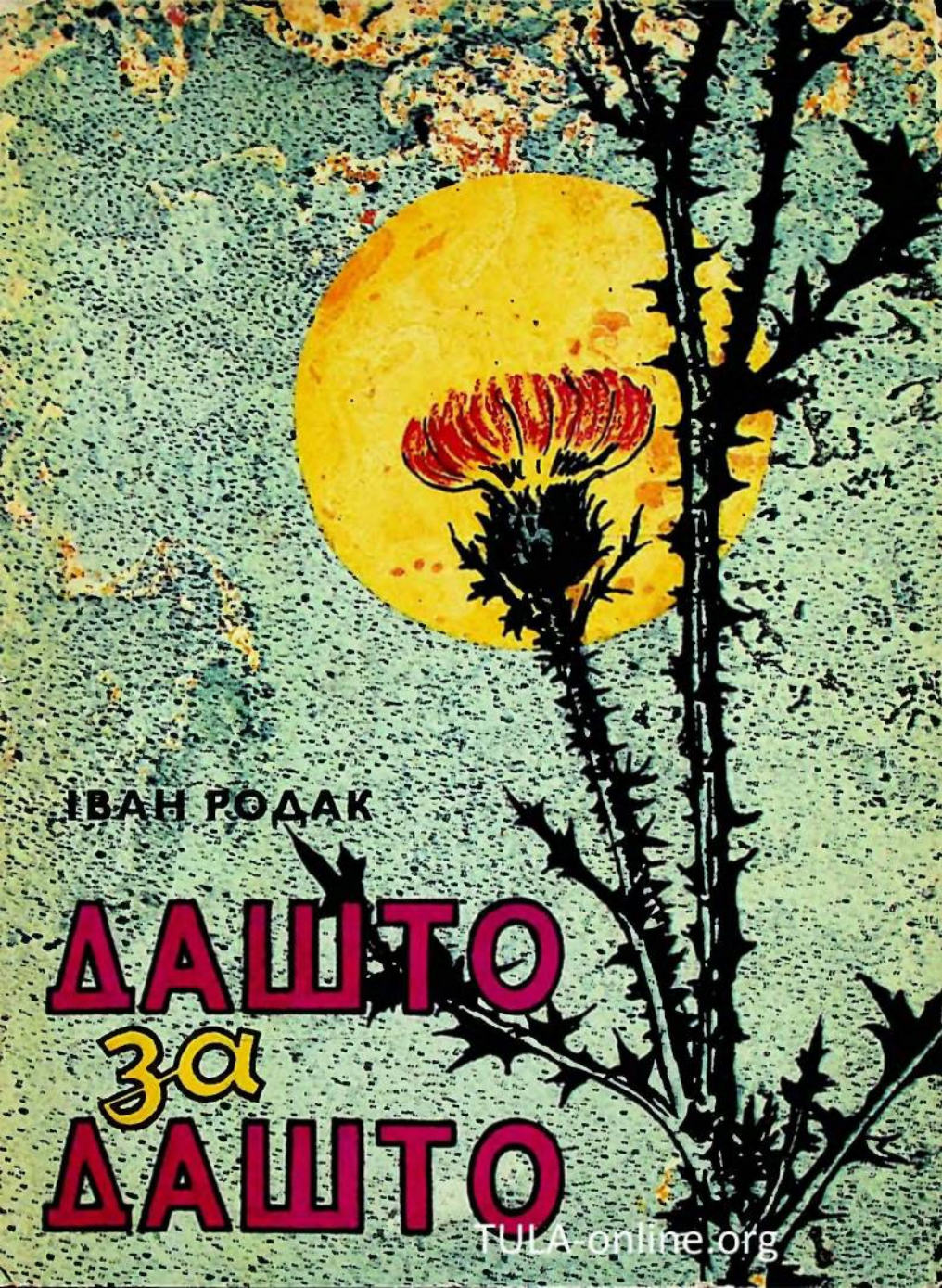

ІВАН РОДАК

ДАШТО
за
ДАШТО

TULA-online.org

ДАШТО ЗА ДАШТО

Стало вже традицією, що українська редакція Словачького педагогічного видавництва видає поряд з книгами відомих авторів і праці авторів початкуючих та авторів народних. Народних у прямому значенні слова.

Іван Миколайович Родак, який народився 29 серпня 1921 року в селі Сорочині на Маковіці, автор не початкуючий, хоч Вам, шановний читачу, попадає у руки перша його книга. Дрібні гумористичні праці автора уже довгі роки публікуються у газеті «Нове життя», в журналах «Дружно вперед» і «Дукля», з багатьма була можливість зустрінутись в «Народних календарях» або й на сторінках деяких словацьких газет. Іван Родак — автор багатьох листів до читача, які виходили протягом декілька років у газеті «Нове життя» під назвою «Іван Осет пише» і таврували багато недоліків, пержитків та негативні сторінки, які зустрічаються у нашому щоденному житті. Він є також автором п'єси «Скам'янілі серця», яка ставилась багатьма аматорськими драмколективами на сцені перед сільським глядачем і запоявала його прихильність. Тому не можна сказати, що Іван Миколайович Родак — автор початкуючий. Але Іван Родак — автор народний. Майже усі його праці написані діалектом і черпають тематику з сіль-

ІВАН РОДАК

ДАШТО за ДАШТО

1968

СЛОВАЦЬКЕ ПЕДАГОГІЧНЕ ВИДАВНИЦТВО
В БРАТІСЛАВІ,
ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПРЯШЕВІ

Рецензенти:

Д-р. Орест Зілинський
Михайло Гиряк

Художнє оформлення Степан Гапак

© Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1968

СЛОВО ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ

Література українців Чехословаччини, яка в скромних рамках до другої світової війни представлялась незначною кількістю авторів, після визволення набрала широкого розмаху. До авторів, твори яких тут-там появлялись до війни і в часі війни, у вільній Батьківщині стали приєднуватись нові імена прозаїків і поетів. Початку ючим авторам відкрилась дорога до публікування й поширювання своїх творів чи вже посередництвом радіо або української преси та окремими книжковими виданнями.

До працівників пера й любителів писаного слова, зокрема в останні роки, активно приєднався теж Іван Родак.

Іван Миколайович Родак народився 29 серпня 1921 року в селі Сорочині на Маковиці в родині дрібного хлібороба — воєнної інваліда з першої світової війни. Після закінчення народної школи 14-річного юнака пужда вигнала з рідної хати за заробітками по країні. Опинився він в Празі, де спочатку виконував підсобні роботи в харчовому кооперативі «Вчела», а потім, аж до 1939 року, працював сезонним робітником в таких фірмах, як «Батя», «Кулік», «Юліус Мейнл» та інших.

Проживаючи в пражському середовищі, Родак часто зустрічався з прогресивними студентами, що, нарешті, й привело його до вступу в Товариство комуністичної молоді, а згодом і в Комуністичну партію Чехословаччини.

В період неволі, працюючи робітником в каменоломні і у сільському господарстві, молодий Родак активно включався на Свидниччині у визвольну боротьбу, співпрацюючи з підпільниками та подаючи матеріальну допомогу партизанам. Однак, восени 1942 року він попав у підозру органів безпеки тисівського режиму й після кількох домових обшуків був арештований та мучений.

В перші ж дні після визволення, набравшись життєвого досвіду, Іван Родак став політичним працівником та одним з активних організаторів на Маковиці органів народної влади — національних комітетів. Працюючи на різних громадсько-політичних посадах, він пристрасно взявся за перо, публікуючи свої гуморески та фейлетони на сторінках як словацької, так і української преси.

Поряд з іншою працею, Родак в перші роки працював кореспондентом газети «Виходословенська правда», а згодом став її регулярним редактором. Працюючи в цій редакції, він активно постачав актуальними статтями, фейлетонами та репортажами

теж редакцію газети «Пряшівщина», а пізніше журналу «Дружно вперед» і газети «Нове життя», в якій певний час працював редактором.

Поряд з журналістичною працею, Іван Родак відводить чимало часу літературній творчості, яка появляється на сторінках чехословацької української преси та передається по радіо. Його п'єса «Скам'янілі серця» з селянського життя ставилась на сцені численними самодіяльними драматичними гуртками.

Кращі художні твори Івана Родака, численні із яких друкувались в українській пресі чи вже під рубрикою «Іван Осет пише» в газеті «Нове життя», або в журналах «Дружно вперед» і «Дукля» та у «Піонерській газеті» і в «Народних календарях», нарешті підготовані до книжкового видання.

Значну частину творчості Родака представляють репортажні листи, в яких автор порушує питання з різних ділянок нашого побуту. Він таврує пияцтво й крадіжки, лає погане відношення до праці і ставлення до спільного майна, засуджує погані методи праці в сільському господарстві, погану працю в будівельних організаціях і в торговельній сітці, розглядає безоглядне відношення людини до людини, зупиняється часто над неправильною поведінкою молоді, засуджує такі явища, як байдуже ставлення до свого, національна несвідомість нашого населення і т. п.

В цих репортажних листах автор безпосередньо реагує на явища дійсності, свою критику адресно спрямовує. При всьому цьому його мова жива, народна й дуже приступна своїм стилем масовому читачеві — селянам; вона насичена народними метафорами, приповідками, прислів'ями і взагалі народними мудростями, внаслідок чого листи становлять легке й забавне читання. Згадані ознаки репортажних листів є результатом того, що автор почерпнув для цього матеріал із життя тих, з ким повсякденно приходиться до стосунків як редактор і працівник поширювання преси.

Основну частину першої книжки Івана Родака займають веселі пригоди в нашому побуті. Сюди входять народні жарту, сміховинки, селянські розповіді, любовні пригоди, які автор з його властивим народним гумором подає читачеві для розваги і забави. Багато з цих сюжетів взято прямо з народної криниці, але автором книжки подаються дуже оригінально, як справжні малюнки із життя нашого сучасника.

Ця книжка Івана Родака, за своєю формою і змістом, не претендує на виключно художній твір, але в літературному житті українців Чехословаччини є цінним і потрібним внеском. Саме тому вона є далішим збагаченням нашої книжкової продукції. Книжка написана на діалекті, що, безперечно, забезпечує те,

щоб вона попала й до того нашого читача, який внаслідок незвичності до читання ще й досі не дуже вишукує писане слово.

Немає сумніву, що книжки такого характеру, якою є ця книжка Івана Родака, можуть послужити добрим посередником між видавництвом і нашим, головню селянським читачем, який подеколи не привик до читання. Він візьме її в руки без побоювання, що вона для нього неприступна. Сподіваємось, що книжкою Родака й наступними подібними виданнями сприяємо тому, щоб селянський і робітничий читач поступово все більше й більше вникав у глибину чехословацької української літератури.

Доробок Івана Родака саме і є твором, який призначений для широкого кола невимогливих читачів, твором, який не обов'язково щось пропагує чи повчає, але є засобом незмушеного народного гумору, який доводить, що писане слово може бути справжнім джерелом розваги і забави.

Ф. Іванчон

БРИГАДО, ПОМАГАЙ!

Не є важливе, же де тому так було, а не є важливе ані то, яка того дня була погода. Чи був шумний теплий день, чи було холодно або чи падав густий дощ. Головне є те, же був рушний день, на кінці якого летіла по дроті телефону така вістка: «Так, уж маме і в тому селі друство...»

— Так, так уж тоту найтяжчу роботу маємо за собою, — потер собі руки ведучий агітаційної групи округу. — Дало то вельо намагання і пересвідчування, але тепер, товариші, тепер то вшитко піде, як по маслі... Виділи сте, же вшитки підписали і підтвердили тим свою політичну зрілість і охоту працювати і жити новим прогресивним способом. Вступом до ЄРД ся перед ними отворила нова, щаслива дорога...

Наскочив до «Татраплану», заворчав мотор, здвигнув порох на дорозі і щезнув за закуту...

А так новопечені друзєвники осиротіли. Обіцянки з ОНВ уж по тім історичнім дню не було нігде видно. Перешли і тижні, а з окресу не було нікого. Наостаток новим друзєвникам не виходило ніч інше, лем поімати розум до горсті і уважувати, як виріхувати річі.

— Понукують нам на вибрання 20 подників за патронів, — розгсворився на першій членській сходзці председа друства. — Ми на друзєвній справі над ділом поуважували і договорили зме ся на такім дачім: За хресних отців нашого друства собі візьмеме товаришів зо стройової станіци, од автобусових доріг і з уставу народного здоров'я. Останнім, што ся приобіцяли нам помагати, напишеме, же їх ведеме в евіденції як резерву. Кедь би нам дакотрі роботи вискочили, потім ся і на них обернемо о поміч... — Перунське заплескання заgrimіло в залі і председа, кедь порядні собі лигнув з погара пива, доложив:

— Патронатну поміч нам понукали і ту з близької фабрики, але од них поміч не хочеме... Бо, як і самі знаєте, до тої фабрики ходить вельо людей з нашого села... а яка би то була потім патронатна поміч, кедь би робітники з нашого села самі мусили робити на друзєвних полях у власному селі? У тих патронів, котрих ми собі вибрали, маме то ліпше як добрі: трактористи з СТС нам вшитку стройову роботу пороблять задармо, шофери з ЧСАД позважуют за фашку, а тих дальших патронів, де мають повно працюючих сил, на заволања нам пошлють завше на поле і будуть робити того, што їм прикажемо...

Друзєвники ся розходжали оного вечера не лем цілком спо-

кійні, але і нарадовані. А щі вещей ся тішили тому, кедь патрони од перших спільних ярних робіт до літери виповнили обов'язки, прибіцяні в патронатній змлуві. Дружественники здалека на їх усиловну роботу посмотряли, під баюсами ся усміхали і хресних отців свого друства аж до небес вихвалювали.

Докінця милі патрони ішли аж так далеко, же в заводі, з якого приходили на поміч дружству, видали стриктний наказ, за яким ніхто з них не сміє ходити на бригаду лем так облечений, як ід воді на вилет. То знаєте, літо гаряче, а молоде покоління за такого сонячного часу любить стягувати із себе виштко. Реску, — жеби собі наші хреснята не думали, же ся ходиме до них під маскою бригади купати або оналювати. А меджи тото могла би ся замішати інакша неприємність з боку мужської частини селян, што би дало заторжку до погоршіння, а таке дашто би могло неблаго впливати на захорону нового хліба... Бо кров не є вода ані на ЄРД.

Но і прото милі патрони прийшли на бригаду виоблікані як до фабрики. Рано було красне, сонце припікало, воздух був пересичений літнім пахотом. Бригадники ся розоставили на йони, які їм приділив председа друства, поплювали у долоні і охотно пустилися до косіння зерна. А були би можно так усиловно працювали аж до вечера, кеби не було осн, яка уціпля одного бригадника на місці, де хребет тратить своє чесне ім'я. Тото способило, же постигнутий ся блесково здвигнув, заревів і поймав ся за уціпнуту частину тіла. Голови здвигнули і останні, бо хотіли знати, же што ся стало. Але коли ся так около себе порозглядували, збачили, же суть в хотарі самі, без дружественників.

— Де будуть наші хреснята? — летіло запитання од одного до другого. — Не постигло їх даяке нещастя? Йой, людкове божі, лем жеби в їх селі не була холера, — зачали боженкати старші бригаднички. — Наісто то буде дашто дуже важне, кедь в часі жнив не могли прийти до поля...

З того зишла глучна дебата, перерушувана притакуванням, і так на кінці того договорилися вислати до села патрулю, яка би вишпекулувала, што є з дружественниками.

— Маме ту товаришів з окружної немоцніци з санітками... Най головний гігієник з лікарем і з сестричкою скочать до села, а кедь би требало, можуть їм дати першу поміч...

Мотором збігли меджи білі хижі і їх перша дорога вела до дому дружственного председа. На дворі було тихо, з часу на час заклокали кури а у приклеті крім глиняних горців з молоком не було ніч. Аж в передній хижі на дивані нашли председову жену, яка спокійно подримкувала над молитвенником. Сторглася

з дримоти, удивлена, ані не стигла молитовну книжку сховати під широкі сукні.

— Преседа? ... Та што я знам, де може бути... Кедь не є на полі, та буде в канцелярії, а кедь ані там не є, та може ішов на окрес, бо і там був закликаний...

Доктор ся ей просив, чи їй дашто не хибує, кедь так собі полігує, она зачала стукати і каже: «Ой, пане дохторе, ой, паночку, та коли я була здорова. Я од войни терплю на мадру, але дохторе мі кажуть, же нич мі не є... Жем здорова, як бук. Кедь би сте мі нашли хороту а вибавили даяку пензийку, до смерті би ем ся за вас молила... І одміну бим вам дала не хоть яку...»

Окружний лікар аж тепер ся здогадав, же тоту симулянтку уж давно познать, а потім іщі зашвингуліла:

— А што роблю тепер? Молюся за вас і за наші гріхи, жеби нам їх господь рачили одпустити.

Лікар вийшов з хижі вон, пошкрябався по голові і спом'янув собі на своїх пацієнтів і на роботу в шпиталі, яка го чекать. Цілком намерзений побрався на місний народний вибор.

На тайомниковій квартирі patroля нашла лем його дітей.

-- Де маєте нянька?

Найстарший з хлопчик строго посмотрив по остатніх дітях, зажмуркав, а по часі мовчанія одповів:

— Нянько ішли до міста на пораду...

Ту сестричка дістала добру думку. Вибрала табличку чоколади, роздала дітям і пустила ся з ними до дебати. Слово за словом діти з себе висукали, же в селі не є хорого, навпаки, уж вчас рано дружественники і дружественники зорганізували процесію, посідали до влечки трактора і за співу набожних співанок пішли до сусіднього села на отпуст. Но а преседа дружества і з тайомником МНВ пішли за ними нескорше на мотоциклі.

Кедь ціла тота patroля ся знову нашла при своїому моторі, тігієник одплюв і зашомрав:

— Потім підуть на кєрмеш, погостяться, почастьють і заспівають: «Не орю, не сію, само ся мі родить, таку бригаду мам, вишитко за ня зробить...»

Сестра Бетка з хірургічного оддіління, добре знайома своїми фіглями, сказала:

— Чула я, же тоти наші хреснята просили од свого попа, жеби в літанії, де є слова «господи, помилуй», доложив і такі слова: «бригадо, помагай і не опусти нас!»

Потім ся наші патрони строїли, же о тім собі поговорять з дружественниками на другий день. Лємже з того ніч не вишло, бо на друге рано була у селі свадьба, вишитко ся веселило, гос-

тило, попивало і танцювало до поторгання. Не зіставало їм ніч інше, лем робити і чекати на третій день. Але з того зась ніч не було, бо по свадьбі друзєстєвники ся лікували з налпи, яку набрали на свадобній гостині од самогонки. Но а на четєртий день — єрковєсє свято, само собою, же втоді не мож було жадати од хрєстєян, жеби єчерєз жєнєварськє роботи спєхали ємертєльнєй гріх і продали свої душі крєвому сатанові. Аж на п'ятий день вєроїлось парє друзєстєвників на полє. Шумні перєшли околє бригаєдників і гєбай на своє, на залєбові землі. Баб ту не було видно, бо пішли з єливками на торг до міста. Поєговорити єя з ними не дало ані на єшєтий день в тєжні, в єуботє. Друзєстєвники рєбили лєм дообїду, бо пообїді собі зєрили сабєш, таєже на полі по них не було видно ані єляху. Но а в нєдїлєу остали на полєу лєм зась самі бригаєдники. Доєрєло їх то, і тає ані не єудо, же кєдь сонєє заєало найвєєє припєкати, поукладали коси, граблї на копку і позєбєраєли домів. Прєдєсєда друзєстєва кєдь тото збачив, єїлком нєщаснєй прилєтїв ку ним, як блєск.

— Пановє, товєриші, товєришки... уж одхєдєтє, а колє нам іщі прїєдєтє помочї?

Патронє єя рєзосмїєли, і єєстрїєчка Бєтка му одповїла:

— А єом бє ми не прїєшли, прїєдємє до вас, прїєдємє, алє на кєрмєш...

* * *

— Тото є і наєа хїба, товєриші, — прїєзнавалєся патронє на своїх єходзах. — Малє ми в рамєках патронатної помочї прєводити і вєховнєу рєботєу мєдєи друзєстєвникамє. Трєбалє їх учити повнєти єласні повїннєстє. На тоти фактє не смїємє забувати прї оновлєваннє патронатної ємлєви на другїй рїє...

На другїй рїє тає єя і єтало. Вєховнєа рєботєа єя указала не лєм прї єтрїєі з друзєстєвникамє у друзєстєвнєй єколї прєці, алє і молєдїж в єєлї трєхи поєшєлєєтїла мєзгамє і дала єя до рєботи на куьтурнєй дїлєанєі. За помочї патронатного заводу наєвієчили дївєдєльнє гри і єкомбїнували єласнєу сатирїєчнєу єєстраду, а на вїєставї, яку зєрили на обєжєнєкє, не хїбєвали ані таєі єлова: «Вєра, вєра, мали ємє ту талєнтє». Лєм тає єя мєгло єтати, же наєші друзєстєвники молєлиєся і таєу молїтєву: «Дай бєжє з вїєєкоєго нєба, жеби нам брїєтада вєшиток гнїє на полє вїєвозїла, ємлї поорала, єрєно посїєла, посадила бандурєкє, капєстєу і рємєкєу, єїно покосїла, єрєно зєжала, повозїла, вїємолєтила то і до єлїна одвєзла, потїм бїлєу муку прїєвєзла, колєчїв напєкла, пїрєгів нам наварїла, жеби нам вїєховала євїні, заєкола єїх, єунєкє, кєвбєсє і єолонїнєу вїудїла, самоєонєкє напєлила і рєрєднї нас наєкрємїла аж на вїєкє вїєков ємїнь».

По тих літаніях ся розглаголив великий сміх, який перервав почервонілий новий председа друства такими словами:

— Так було, товариші, але уж так не є, а ані не буде. Патроні нас з той біди витягли. Нарік уж з бригадниками не рахуєме. Будеме так робити, як зме ся то навчили на школіню. Але то не значить, же їх уж до нас не позвеме. Такої вас тепер, мілі бригадники, позиває на кермеш... Жеби сте на нас не споминали в злому...

ГУГ БАЙ, СТАРИЙ КРАЙ...

Фамілія Василя Питайку нігда не була худобна. Ніхто з неї ніколи не ходив по жобраню, а пречік... пречік Василь Питайко просив. По другій світовій війні почав писати братові до Америки такі письма, же ся му аж з того голоса закручувала. Скаржився му і складав іщі гірше, як біблійний Лазар. Брат-американ го лютував і посилав му пакунок за пакунком. Але кедь ся уж Васильові і його жені Філомені америцькі конзерви переїли, зачали гутати над тим, як би обаламутити брата, жеби їм уж не пакунки, але таляри посилав. Лемже як му то подложити? Не можно лем так просто з моста му приказувати: «Конзерви не хочеме, радше маме гроші». Не можна іти з бубном на ворони, бо брат би ся старчив спам'ятати, а потім што би з того було. По прештескулованю пішли на брата інакше. Василь сів за стіл і зачав писати:

«Милий брате, дуже дякуєме за паклики... лахи, боканчі, які ти нам послав, зишли ся нам як сліпій курі зерно, бо уж зме були такі голі, як Ісус на хресті... Нам, голодним людям, і конзерви ся придали, лемже... знаш, братику, барз велике цло. Комуністи друкть нас зо шитких стран, кедь єм ішов вимінити послідні паклики, не мав єм ані філерника в обистю. Коли не тетка Хахариха, яка нам тисячку позичали, не був би єм в ставі тото вимінити і пошта би їх одослала назад. То маш так, братику, шитко од нас побрали до друства, а тепер там робиме задармо. Та видиш, як нас господь бог скарав. Кедь би єсь нам хотів помочи, пошлий нам таляри хоч лем на муку і хліб, бо ту така біда».

Брат у Америці над письмом заплакав і зачав до старого краю шикувати таляри. А на столі його брата Василя зачался об'яв-

лювати тузексові палінки, сигарети, франфуртські парки, сухі салами, орішкові чоколади, джунга і інакші лакотинки.

А до того шиткого іші прийшло дашто інше. Питайків отець захворів так, же мусів лежати у шпіталю. Василь з Філоменою того скоро виужили. Такої написали до Америки: «Милий брате, застигла нас тяжка рана. Няньо суть смертельно хорі. Уж давніше лежать у шпіталю. За шпіталь треба вельо платити, а не є з чого. Кедь маш бога в серці, пошли нам хоч лем п'ятьсто талярів, бо інакше нас засеквеструють і виженуть з хижи. Треба заплатити лікарьом, за медицини, за інекції, за лежання і за корміння. То маш так, тота няньова хвороба нас тепер до великої біди привела. Можеме прийти і о стріху над головою...»

Американ пошкрывався по голові, бо ані він гроші не награбав на дворі. Але што робити, нянько є пречі нянько, тепер іде о нього, треба помочі... а гроші послав. Попри тім братові Васильові написав, же дуже ся му захотіло до краю і перед смертю хотів би іші отца видіти і же о пару тижнів прийде додому посмотрити милого брата і швагеринку.

Тото Йобове звістування Василя Питайку аж до ребра вколало. Устрашився, же тепер його фаризейство вийде на світло світа. Прото пішов братові напроти до Праги, аби го довести дому, не спустити з нього очі, жеби ся, не дай боже, не пустив з даким до бесіди і не дізнався правду. Але американ ся живо зачав около себе обзирати і отворяли ся му очі. Видів ту людей облечених, обутих і ситих, видів нові будинки, фабрики. Братові Васильові не повідав ніч. Тото, што го найвеце жерло, було цілком інше. Василь і Філомена уж перед тим ся договорили так, же американові будуть варити лем бандурки і капусту, чим найліпше му підтвердять свою біду. Але американ, кедь ся того наїв аж по уха, одного дня їм повів:

— Слухайте, ви мі писали, же не мате ніч... А я, невроком, у вас виджу повний двір курок, гусок, качок, у стайні корови, в хлівах свині, а у новій хижі мате такі меблі, які даколи не було видно ані на фарі... Повічте мі поправді, чом ся робите такими джядами...

Філомена ся заякала, Василь очервенів, як пуляк, і обое зачали хоронити свою скору.

— Знаеш, милий швагрічку, вшитко тото, што видиш у нас на дворі і у хижі, то не є наше, але штатне. Іщі і тота птиця... Але кедь ся ті бандурочки і капуста переїли, дай таляра, куплю ті з друства курочку і уварю... уварю ті курочку...

Американ тот безочливість так назлостила, же позбрався і у дверях сказав:

— Останьте ту з богом, а я піду жити ту до міста...

І пішов. Потім ся од людей дізнав цілу правду, і то, же у нас ся за лікування ніч не платить, же його брат Василь перед ним сховав «Спартака» під сіно в stodолі. Брат з того вшиткого скоротив доволенку на половину. Кедь ся вертав назад за море, з отцом ся шумні розлучив. Братові і швагріні ані лем руку не подав, лем закивав і закричав:

— Гут бай, старий край, — і одишов за море.

ФІГЛЯРСЬКІ КОРОВИ

Старші люди у Фіглярівцях радо розповідають давнішу пригоду о Сурі і корові. Тота Сура була дуже префікана баба. Богата, а збогатіла так, же і днесь би доказала купити цілі села, кеби не було тої корови, яка їй у тім заборонила.

Сура була корчмарка. Зачинала з нічого. Наперед купила з яйцями, потім з курками, а наостатку зачала гандловати з козами і з рогатов худобов. Сура знала, же при обході потрібна не лем серенча, але і кламство, і тото ся научила. На ярмарку понукала газдом все найвищі ціни. Но хто же би не пристав, кедь му понукають вєце як остатні. Газдове нарадовано торговали, а тота їм виплачала такой залогу і кликала їх і на олдомаш до корчми.

Часто-прєчасто ся озивало із Суриної корчмички кликання о поміч: «Поміч, поміч, піяки ня забити хотять...» Таке дашто, само собою, не могли шандарі допустити. Прийшли, а зробили порядок. Опитих газдів скротили з пендрєками, а тоти потім тяжко стукали: «О волн і о гроші ня обрала кламна Сура...»

Гірше було то, же і кедь ціла околиця чула о Суринім кламстві, з часу на час найшовся газдичко, який пречік налетів на єї ціну, а потім скончив свій кшефт на шандарській станиці як насильник-алкоголик.

Раз один газда продав Сурі коровку, а тоже походив так, як остатні. А по кшефті ішла ся Сура потішити до стайні, посмотрити на туньо купену корову. Як ся стало, так ся стало, коровка ся розчортила, а на кламну Суру гїбай з рогами. Сура з поламанима ребрами прийшла ку собі аж втоді, кедь коровка ся вернула до овойого газди, який на серенчу не дав Сурі редію, і коровка му остала.

А люди на цілій околиці хвалили коровку, яка ся помстила на кламній Сурі за вшитких окламаних газдів.

Пригоду о Сурі і мудрій корові радо розповідають старі фіглярі, кедь собі припомнуть давніші часи. Але і молодші фіглярівчани будуть мати на што споминати. Бо і днесь суть іщі на наших селах такі Сури, але і такі фіглярські корови. Вера, сталося і таке дашто, на яке у Фіглярівцях нігда не забудуть.

Кедь ся зачинало друство закладати, газдове собі го заложили і у Фіглярівцях. А Сурам ся то зачало не любити і зачали шпекуловати, якби його можна розбити. Забули на то, же і кедь ся їм дасть десь пошарапатити, но але днесь уж не є можливе хлопів напоїти і по підписанню векселю дати заперти на безпечність. Тому фіглярівські Сури прямо почали бухати до друства. Кедь їм але тото не помогло, затихли а наговорили своїх шпекулантських хлопів вступити до друства. Нараз ся стали бувші богаті склепарі, ремеселники і швеліякі гандлярі, які ніколи на землях не робили, друствениками. Старші друственики зачали ся тому тішити, же до друства прияли мурара, який їм поставить курники, же з бувших гандлярів будуть мати добрих зоотехників, а з богатих склепарів будуть добрі учтовники.

Так потім тото друство і виглядало.

Дармо ти будеш спільно газдувати, кедь ті у друстві почнуть газдувати одхованці старої Сури. Плани роботи оставали на папері. Землі до чуда, а робітних рук мало. Шпекулянти одходили на ліпше плачені роботи до міста. Друство газдувало з дефіцитом. А кедь з окресу зачали платити так, як хто робить, проти тому ся поставили вшитки Сури. Цілими Фіглярівцями ся прознесло: «Таке ЄРД не хочемо... Дайте нам назад землю!»

І так одного дня фіглярівчане пустилися до ліквідації свого друства. Корови одвели з друствених стаєнь додому а зачали газдувати старим способом. Лемже і їх коровки змудрили у спільних стайнях і, як бачу, договорилися, же будуть страйкувати. Запрягли фіглярчане коровчат до плугів — а тоти ніч. Полігали до борозд вшитки, кельо їх лем було, а бий не бий — не встануть. З п'ятдесять коров'ячих запрягів ані одна не тягала ярмо. Што робити? Побити їх а мати ку ганьбі іщі і шкоду? Випрягли коровки з ярма, а тоти такої гибай геть. Ту не мають што робити! Їх місце є у спільних стайнях і там ся скоро стрітили вшитки. Було лем глуку на селі! Люди просикали, кричали, корови бучали, утікали перед людьми, але за ніч на свігі не хотіли іти до газдівських дворів.

Поля требало поорати. Ганьба не ганьба, газдове зайшли на тракторову станіцу, а на другий день на фіглярівських полях

знову одкихували трактори. О пару днів на то вступили до штатних маєтків.

Тепер ся не злостять на непослушні коровки, уж ся лем сміють над чудом, яке їм тоти приправили. А говорять: «Ей, але суть тоти наші коровки мудрі! Порядні перейшли Сурам через розум!»

ПИСЬМО ВІД КОБИЛИ

Штефан Облесний був ку світу суцим і шиковним хлопом. Цілу війну служив у гусарів. Ой, вера, була то парада. Кедь так в неділю вийшов на шпацирку в червених погавицях і в чорноблискачих чижмах, аж радість ся на нього поспотрити. А тоти його цитроновожовті чачки на галірі зеленкавої блюзи аж світили. Не чудо, же ся за ним дівчата обзєрали і мав у них великий успіх. Роки але втікали. А наш милий Штефан, кедь од війська прийшов, шумні ся оженив. Днєсь є уж у своїх роках, але в крові му з тої гусарської фрайрчини дашто остало.

Не так давно дістався на лікування до Теплиц. Жєну охабив дома, а виштафіруваний з великим куфриском потрепався до купелів. Ту ся спокійно усалашив і такой зачався сміло обзєрати около себе. Збачив, же є вельо мародкинь, які крім лікарьом узнаної хвороти дуже терплять і на самоту. Штефан уж од давна робив женам добрі skutки і взяв собі до сумління, же у тій лагідній жертві надалі буде покращувати. Слово дало слово, і што скоро могли зме го уж відіти завішеного під пазуху шварної блондинки. Водилися по тих найтмавіших кутиках купельного парку. В її чарівній сполочности зачав переживати справді медові дні. Не хочєме заходжати доподробна, але, по правді сказано, тримався єї так, як кліщ, і починав собі так, якби вчєра од олтаря прийшли.

Ту і там дашто ся занєсло до ух його законної половічки. Але тота на клєбети не дала. Повіла собі, же людє суть зломисельні, оговаряють і дораз з комара зроблять сомара.

Лємже каждая комєдія має кєнець, а інакше не було ані в тому припаді. Штефанові час лікування у купельох скінчив, а блондинка зачала проливати сльози на літрн, бо аж так їй старий гусар припав до серця. І Штефанові не було вшитко єдно, кедь

уж мусить таку шумну особу охабити. Рад не рад, позбирав своїх сім сливок і одийшов дому. Ту свою жену виоб'їмав і повідав їй, як є рад, же уж ся вернув, бо же му она дуже хибувала і же він без неї не може жити...

Його половічка була з того ціла щасна і натислося їй до пресвічіння, же плані бесіди около єї мужа були звичайним циганством. Діявол не спить, што ся вам лем не стало... В одну ніч ся Штефанова жена збудила на то, кедь єї муж матожив зі сна. Приложила ухо ближе і зачула слова «Єлка, Єлушка...» Што то, Єлушка? Яка Єла, я єм Зузка... Ей, до фрасової каріки, жеби ня чортівий гусар кламав? — і черв'ячок недовір'я зачав їй вертіти в голові. Рано встала овельо скорше як другий раз і чекала на то, коли Штефан овторить очі. Кедь ся так стало, заложила собі руки за хребтом і вичитаво почала:

— Та пречік то була правда, што мі люде повідали... же у тих купельох любив єсь даку фрайлу Єлу... Же ся не таньбиш, паскуднику!

Штефаном то торгло, но не був би старий гусар, кеби ся вчас не знав найти. Розрехтався і пересвідчивим голосом замішався до женіного монологу:

— Што то лем тараш, міла моя... Я жеби тебе кламав? Лем тебе люблю... Ніякій другій я ласку не приобіцав...

— Лем ся не виговаряй... А чом єсь зі сна кричав на даяку Єлу? Но?...

— Маш правду, мила, моя, справді. В ночі ся мі з Єлков матожило. Шак знаш, же єм служив у гусарів. Но а тепер там за купелями мають заводні коні. Забажалося мі кус поносити і порайтувати. Пішов єм там і побігав єм собі на кобилі, якій було мено Єлка... а ти уж ідеш з того комедії робити...

Тим домашня буря вдяка його добрим виговоркам одразу була зажегнана.

Но, але не навіки... Раз, кедь прийшов Штефан з роботи додому, привітала го жена з письмом в руці і назлощено му сказала:

— Ту маш поздоровління.. Писала ті кобила, тота, яку єсь у купельох підвів. — А дораз нато черкнув валок і зачав по Штефанових плечах бубнувати. А то вшитко зато, же днесь уж і кобили знають письма писати.

МУДРЕ ТЕЛЯТКО

Пригода, з якою їду на світло боже, не притрафилася там, де воду грабали а пісок в'язали, але на одному дружстві. Там ся вилегло таке телятко, о яким іщі і днесь люди повідають, же було дуже мудре. Попри тім було товсте, шумне і розкішне, але не надовго. Праві втоди, кедь го одставили од молока, притрафило ся му штось дуже нечканого. Бо тот уйко, што мав на старості телята, Михал Сороканич, украв того теля і за скорого рана, за густої мли одвів го до близького ліса. Там го прив'язав до строма з тим, же кедь ся не буде за телятком ніхто зганяти, заріже го, а вечір принесе рівно на тепшу і погостить з ним кумів на синових хрестинах. Але даяк му то не вийшло...

Друзествники, кедь ся дізнали, же того шумне червсне телятко з білов лисинков на голові щезло, зачали го глядати. Молодші казали телефонувати на безпеку, де мають такого пса, што злодіїв глядять. Але тета Вішиткознайкошова порадили, жеби було добрі зайти до недалекого села до ворожилі, яка вичитать із псалтира у кого є украдене теля.

Невідомо, чи ворожилі або пса з безпеки ся Михал Сороканич дуже побояв. Кедь збачив, што є у веці, потиху ся витратив з дружествної канцелярії і покрадомки поза садн понаглявся до ліса. Там теля одв'язав, привів близько над село і пустив. Теля в лісі витолодніло, і не чудо, прибігло до спільної стайні. До днесь ся не знає, чи теля в часі свого нученого квартирування в лісі не порадилося з дакотрими лісними звірятками, які му могли дати раду до життя. Фактом остає то, же кедь ся вернуло на дружство, зачало позорувати шитко, што ся сколо нього робить. А найвещей шпегувало свого пестуна Михала Сороканича, який дружествні телята кормив дуже скупю. Прото наше теля взяло собі до серця, же попробує ся з ним скамаратити. Очухувалося околю нього, смотрило на нього ласкаво і побігувало за ним, як притульний псик. Но і так пестун не давав телятку ся нажертн од сита. Зато оно дуже скоро прийшло і на дальші його мухи. Він, в інтересі власного обогачення, крав дружествне кормиво, скривав го під соломю а вечір, як ся зотмило, односив го деськай. Прото ані не чудо, же наше мудре телятко раз за Михалом Сороканичом прийшло аж до його двора поспотрити, чи покраднуто телячу швайність не попапкав сам. Але він му на своїй хижі запер двері перед носом. Телятко зосмутніло і з виваленими очами зачало несміло шпацірувати горі двором.

Аж кедь ішло около других дверей, одразу зачуло коров'яче бучання. Здивувало го то, бо оно аж дотепер думало, же вшиток статок є лем у дружественних стайнях, а нигде інде. Смутні забучало і боязливо перекрочило поріг малої стайні. Заставилося і на перший погляд не хотілося му вірити, же ту ся так нечекано стрітило із своїми родаками. Корова, яка в стайні стояла при повнім валові, захмурено поспотригла на нього і попросилася го, скади є і на што ся ту привлекло. Мудре теля їй послушно одповіло, же оно з друства а же ту пришло за своїм пестуном. Сороканичова корова ся устрашила, же нове телятко собі роздумать і буде хотіти остати при ній, і шкаредо забучала: «Лем ти, телячий сухарю, шумні ся позберай, жеби ти нас, не дай боже, несаказило даков хобов».

Мудре телятко іщі раз ся пообзерало по стайні, заповненій украднутим дружественним кормивом. Потім поспотригло на товсту Сороканичову корову і од жалю над тим, в якім ту собі живє благобиті, вилетіли му сльози з очей. Зачало ся виговаряти, же оно не є хворе, а бідне є лем зато, бо його пестун окрадає дружествені телята о кормиво. Сороканичова корова зачала своїму газдові робити фішкаля а випрожувала мудрому телятку тим, же кедь зараз не одийде, так ся одторгне з прив'язі і переколе го рогами. Мудре телятко радо-нерадо, обернулося і одишло. Аж тепер му було ясно, же не пестун Сороканич ся напхавать дружественним кормивом, швайністю із сілажу, але же тото вшитко краде про свій загуменок. Кедь ся вертало назад до дружественної стайні, іщі вєще зановріло на мачошського пестуна дружественних телят, який їм краде виживу. І зачало роздумувати о помсті.

Коли раз Михал Сороканич вечір ніс кормиво з дружественної стайні, мудре телятко вибігло за ним а ішло му за п'ятами. Він го але зачав одганяти, бо ся бояв, же го може дахто скорше увидіти. Ліпше красти самому, як з телятом. Але оно ся му фург недалеко одогнати. Наконєць цілком назлощений охавнів го і понаглявся з накраднутим кормивом десь геть.

Мудре теля го добігло і виділо, же накраднує кормиво ховає в недалекій дзвониці. Там у нікого не будив підозріння, бо був і церковним дзвоняром. А із дзвониці му то помогли додому поносити домашні. Мудре теля не могло ся уж вєщей на таку несправедливість смотрити, задумало на місці злодія покарати. Розбіглося і з цілою сили вдарило до Сороканича, який горізначки упав до діри, де скривав покраднує кормиво. Так ся вдарив і настрашив, же ані не міг прийти ід собі. А мудре телятко у тій тмоті замоталося до мотузів так, же кедь хотіло іти гет, торгало і мотузами, а дзвони зачали дзвонити. Зараз ку дзвониці

прийшло пару людей, бо думали, же дахто на аларм дзвонить. Засвітили до діри під дзвоницю і нашли там на смерть перестрашеного Михала Сороканича і його тайомну скришу.

І так за помочі нашого мудрого телятка прийшло ся на то, же хто крав з спільного. Вецей уж му не приділили zodповідну роботу в дружстві. Ганьбится тепер. А кедь збачить дружествене телятко, надалеко го обходить. Боїться го, як чорт хреста.

ДЕБАТА З „МУДРИМ БЛАЗНОМ”

Є і таке прирівняння: «Запізнив, запізнив, бо ся му смола приліпила на п'яти... Але кедь ю одліпив, нашов у ній поклад свого фаху...»

Мені ся теж притрафило дашто подібне, а то тоді, кедь ня на єдній з моїх службових доріг рідним крайом охабив автобус а нестарчив єм добігнути на другий. Не зіставало мі ніч інше, лем ся переконати і чекати дальші дві години на найближче автобусове спойня. На щастя, в той літній день була дуже добра погода, сонце шумні гріло і в парку під широков липов так єм ся чув, як в раю. Сів я собі до тіні і смакував красу теплого пополудня. Дораз на то на дорозі, яка веде до парку, збачу поставу Андрія Паличку. Широка околиця його добрі знає і ходять о нім багательки, же в голові не має вшитки колючка покопі. Викрачував собі помаленьки і з часу на час згинався так, як би дашто глядав і збирав. Кедь ня збачив, засмотрився і одразу на повні уста розреготався:

— Хі-хі-хі-хі... та то є слава і хвала... Ані ся мі не приснило, же по тольких роках ся так шумні стрітнеме... Серус, серус... Вітайте у нас, пане судругу! Но, но, то є але серенча...

З-під плеча вибрав вшеліяке гарабурдя, папірці, ряндя, палички і конарики. Подібно, як даякий склепар на одпусті, порозкладав їх по лавкі і прийшов собі ку мі сісти. Знаю, же ся го лем так легко не збавлю, починам з ним шумні говорити і чекам, што буде дальше. Але дишкуруй із шаленим! Я о козі, а він о возі. Одразу ся пошкрывав за ухом і нове регтання:

— Хі-хі-хі-хі... Та того є псина... Окрім вас, скоро каждый з мене робить шаленого... По-правді сказано, — зогнувся і до

уха зашептав: — я нікого не б'ю і не їмам... я не шалений... Я мудрий блазен! Прожив єм цесаря, короля, п'ять президентів і дві війни, але фурт єм сполягливий... Хі-хі-хі... Тото би не доказав обичайно глупий шаленяк...

Притакнув єм му, же має правду і кладу му питання, бо о Андрійові Паличкові і о його гунцутських і веселих пригодах єм того уже чув вельо. Аж до тсперка думав єм собі, же тот або інший жарт видумали народні фіглярі, а жеби їм то набрало на правдивості, нашили то на Андрія Паличку. Зато я заміряв бесіду на тото поле. Але мій дискутант тото увидів, гунцутськи ся засміяв і з свойов медвежов долоньов потляпкав мене по плечу так, же аж мі кості запраскали.

— Ой, добрі я знаю, аж дуже добрі, што од мене хочеш... Чув єм і то, же фіглічки збераш і друкуєш... Тобі, як крайнові, вшитко розповім. Най ня народ познать не лем на Маковниці, але і далеко поза границі... Хто не познать жарту, най іде до чорта... Хі-хі-хі...

Я зачав витягувати папір і церузку. Кедь то Андрій збачив, згикнув і закивав рукою:

— Та так ні, панс товаришу... Кедь зачнете махуліти на папір, та втечу од вас... То лем жандарі пишуть... Я з писання діставам страх. Бесідуєме так по-нашому, без писання...

Вбігло мі до голови, же і єден з моїх бувших шефредакторів заказував перед людьми витягувати блок, же вшитко почуте треба собі запам'ятати, подумати над тим, а аж так виливати на папір. Сховав я свої інструменти, Андрій ся задумав, тляпнув ня по крижах і зачав:

— Кедь я був молодий, при найліпшій силі і красі, не дав єм на ради дураків... Повів єм собі: Андрію, Андрію, дай ти собі покій з женіням... А чи я глупий, жебим даякой баби дівку іодував? Мое життя є шумне і без жени... Ходжу собі од села до села і всяди, де прийду, мі дають... А втоді тсж. Заплянтав єм ся до того села, де єден хлоп ся хвалив, як вибрав з гадом... Же гад втік до діри, а він діру заткав... Хі-хі-хі... Видиш го, дурака глупого? Він собі думать, же гад уж вещей дір немає. Ходив єм в тім селі по питанню а на кінці зашов єм до skleпу купити собі кус мармелади, бо кеби тої не було, давно бим був на другім світі. Так я виглодую мармеладу, як мій камарат Василь Пердалка квасні риби, або Мишко Пукалка сплеснітий сир. Ту skleпарик Лайбіш, кедь мі уж одважив півфунта з тої доброти, засміяв ся на мене і юдашськи каже: «Андрійку, Андрійку, їж радшей ковбаси, бо од мармелади може тя бріх боліти і страатиш силу...» Я ся розосміяв і похвалив із свойов силов. Він на мене потім з тим, же плету глу-

пости а же кедь ем таким силаком, та же ня возьме на пробу. Обіцяв мі, же кедь той великий міх з муков однесу без одди-хування, та же мі го дарує. Нероздумував ем довго, як схвачу повний міх з муков, вишмарю го на плече, і уже го несу до сусіднього села рівно до маминої хижи. А ту нараз прилетів склепарь на біциглю до нашого двора. Вишов ем ку ньому, а він, чорт, не аби мі загратулував, але вивалив на мене очі і каже: «То були лем фігли... Тепер, Андрійку, однесь мі міх з муков назад, дам ті зато два фунти мармелади...» Я прискочу ку ньому і закричу: «Што, што сте то повідали? Програли сте ставку а конец!» Але він, торган, лем пискав свою ноту і зачав ня страшити жандармами. Назлостив ем ся, витяг костуру і зо словами «не спекулуйте» приложу му її на грудь, точно так... а... видите?

Ані не знам, як ем уж був в Андрійових руках; тримав ня за галір і острія великого ножа міряло до мойого серця. Перетварюю ся так, же ся костури не бою, але страху ем мав на дві фури. Бо я ся бояв, же, не дайбоже, може го втім поїмати шалька і заріже ня ту, як даке ягня. Але Паличка не давав ніч на мою збліднуту твар і із своєї практики, яку перевів на згаданім склепарьові, надалі говорив:

— Видиш, ти злодію, — знова ня потряс, — кедь іщі слово повіш про міх з муков, такой ті амініь буде!..

Іщі раз ня потряс так, же аж мі душа на язик вискочила, а потім ня пустив. Розреготався на ціле горло, сховав великий ніж за лапсару і ішов в дебаті далі:

— Склепарь ся такого дачого на смерть настрашив і спотився з того овельо вещей, як я од того, штом міх з муков волік. Сів на біцигель, пішов як вітор, а мука мі дома остала. Кедь ня потім дагде стрінув, здалека ня здоровив. А кедь ем ся з часу на час заставив у його склепі, такой мі наділив мармелади задармо. А тепер повічте, чи я шалений, або мудрий блазен?!

Похвалив ем Андрія, але по тім показнім викладі з костуров найрадше був ем ся видів сто кілометрів од нього. Подякував ем му за викладаня, здвигнув ем ся з тим, же уж мушу іти геть. Але Паличка ня стягнув назад на лавку, же автобус мі одійде тоді, як тінь з липи зайде на близький свербогузовий крячок. Рад-нерад, остав ем сидіти при його боку. Но взяв ем собі до серця, же кедь іщі раз буде подібно шермувати з костуров, позберам ся і одийду од нього.

— Або ті розповіді, — ожив Паличка, — што ем раз зажив в селі, в яком ся єдній циганці богородичка діва на сливці з'явила... І я втоді пришов там на кермеш, бо все назберам там колачів з мармеладов. Вкочу до першої хижи з края,

а ту ня газда вітає, як дакого аблегата. Стиснув мі руку, посадив ня за стіл і наляв півдеці палінки. То уж гей, подумав ем собі. Зачну годувати, двері ся розтворять і газда шикує ку мі за стіл надшалистого Василя Пердалку. А за ним такой привлік-ся дальший наш камарат — Мішко Пукалка. Газда ся засміяв і каже: «Я Ласічка, ти Паличка, він Пукалка, а то Пердалка. Такий з нас штворлисток, як би му баснічка мати була... га-тата... Фамілія мі на кермеш не пришла, баба ся мі десь з очей стратила, но, хвалабогу, же ви не обийшли. Зато, же сте ту, їжте, пийте, уживайте, лем до кешень ніч не пхайте...»

З повними погарниками зме собі черкали, пили як дуги, а їли так, же аж нам за ухами праскало. Кедь зме ся уж вшитки так добрі чули, чорт привлік до хижі циганів з гусельками і басами. Газда перший занотив, пожмуркав на нас і співали ми так, аж усі похрипли. А цигане так вигравали, же аж мокрі чулки на головах мали. Потім зме ся моцовали з палінков і аж по гагор наложили колачів з мармеладов. Зачало ся нам чкати. Втім газда витяг зо стола такий великий ніж. (Паличка знов витяг свою костуру з-поза лапсари і зачав чухати по каміню. А я уж дістався там, де ем не хотів бути. Але Андрій якийсь пришов на то, же ся мі то не любить і одишов од мене на три кроки...)

— Газда на нас даяк чудесно посмотрив, — толкує Андрій, — на дурбаку острів свій ножиско, з чого одразу вшитким ся нам перестало чкати. Смутні зме посмотрили один на другого, а уж було по нашій радості і веселості. Тота поражена костура нам не дала покою. Реку, газда випив всцей хабзівки, як було треба, вошов до нього сатан, і може начисто ошалів. А тепер што, кедь з нас випустить пару? І нас вшитких трьох зачинав з того студений піт обливати, і зачали зме ся трясти як осіки. В горлі мі зачало заставлявати диханя і ледве же ем зо себе викоктав слова: «Ааааа, то, га-га-здіч-ч-ч-ку, на-на-на-ко-гго ви брууусили кккоокостуру?» А він шмарив на нас свої каламутні очі і толкує: «Свині мі на моровчак поздыхали... І барани ся набетежили тай покапали. А зима, як і самі знаєте, є овельо довша, як ніч... Без м'яса би було тяжко переживати. Думаю, же на дворі при студні виділи сте тоті бочки?.. То не суть пририхтувані на капусту! В них я все м'ясо насолую... Наїли сте ся, напили, повеселили, но а тепер один за другим підете під ніж... Хе-хе-хе-хе...»

Цигане застерігали так, як кедь би зме ішли на шибеницю. Нас у задку засвербіло і гибай через вікна вон... Лем перед нами скла зачеркали... А я і з рамом на шиї утікав, як мотор... Зожер би він гада печеного, а не солодке м'ясо, перешпікуване з мармеладов...

Не знав ем, чи з того Андрійового припаду маю плакати або ся сміяти, бо познам і того газду, якого всяди знали як великого фіглярра. Зато він собі і з блазнів так шкаредо стрілив.

Кедь Паличка сховав костуру, зачало ня то бавити і слухав ем далі. А він, кедь ся штосі спам'ятав, бухнув мене з п'ястьов до грудей (то було уж по двадцятий раз, што ня із вшитких стран порядні побухував) і продовжував дебату:

— Раз ті прийду до села, в котрому один перед другим крали, як сороки... Даколи там вкрали коломазярові міх із здохнутим псом, бо думали, же в нім зарізаний баран... Но і на дорозі стрітив ня учитель, котрий каже, же кедь му в лісі наготовлю дерева, за каждую копку мі заплатити по п'ять корун. Дав ем згоду, бо уж у кишені немав ем ані трайцаря а барз ся мі жалдало мармелади. Рубав ем і готовлю так, же од рана до вечера пририхтував ем цілих десять копок дерева. Але на друге рано прийду за учителем по заробок, а учитель зачав на мене з криком, же мі дасть фігу борову, а не п'ятдесят корун... Бо же кочиш, кедь копки позберав, немав з того ані фуру дерева. Я ся спам'ятав і кажу му: «Но а што мі до того, я десять копок дерева наготовив і баста! Кедь мі за то не заплатите, піду вас заскаржити на верхність!» А він мі із сміхом зачав повідати, же можу йти і за Масариком. Же і так собі з тим ніч не поможу... Но добрі, увидиме, кажу, і їду рівно до жандарів. Зачав я їм викладати скаргу, а они ся сміяли з того так, же тоті тучніші жандари аж ся за бруха хватали. Слухали ня, сміялися так, же ціле дообіда записницю списовали. А о пару днів нато уж ня і на суд закликали. Ту був і мій довжник. Судна столиця спочатку нам радила, жеби зме ся даяк виглаждали. Але учитель тримався на тім, же ні, бо же за тоту фуру дерева мі дав боканчі а всецй мі не дасть ані коруну... Втім ем так, як з-під плеча, набрав смілости, стану до позору і кажу: «Судцове, велькоможні панове, дохтори і професори, цілую ручки вашим милостивим панічкам... Думаю, же і мене кушичко рачите послухати.» Здвигну ногу і указую, нолем, посмотрьте і увидите, як вас пан учитель хочуть ошудити... Боканча з його ноги праві пасувала на мій великий палец. Втім ем ся обернув на мойого довжника і шумні му пварю: «Ойой, хлопче, але есь стрілив цапа! Та де я на овою лабище натягну твої боканчочки?» Судцове ся помервили, вистругали веселі твари, писарка перестала писати і закрила цілу тварь руками. Судна столиця ся ішла порадити, а кедь пришла назад, та тотен, што був облечений, як монах, сказав учительові, же я ем в праві, а не він... Бо учитель мав зо мною доїднати фури, а не копки... А я му нарубав аж десять копок дерева. Так і мій довжник такой на суді мусив мі заплатити

за десять копек дерева, за подорожне, і за страчений день... Ой-йой-йой, знате што, такой ем собі купив десять фунтів мармелади нараз... Хі-хі-хі-хі...

А тот найновіший Андріїв припад почув я аж на кінці. Тото ся му притрафило на старий рік, кедь робив палажника по хижак. Тоді не обийшов ані корчму, де найшов вельо таких, які ся розлучували із старим роком, а чекали Новий при погарикох. Ту го збачив один алкоголом підкуражений хлоп, який вишмарив на бару сторокуначку і Паличкові повів: «Кедь вип'еш півлітра палінки нараз, тоті сто корун будуть твої».

— Бояв ем ся палінки, — продовжує Паличка, — але кедь мі влетіла думка до голови про мармеладу, осмілив ем ся... Приложу шийку фляшки до уст і по пару литнутях пішла до мене палінка, як до циганчати солодке молоко. Схвачу стокоруначку і штурю до кешні, і такой гибай з корчми додому по свіжім люфті. Дішов я щасливо аж повише міста. Але кедь уж ем був недалеко від шпиталю, почався мі під ногами перевалювати світ. В голові мі дзвонило, блискалося, здалося мі, же ня овалив перун, а уж ем лежав в шанці на снігу. Лежу, но і так іщі чую слова: «Та так, Андрій Паличка уж закінчив поземську путь... Аж на віки віков амінь, вічная му пам'ять і блаженний покій»... А вецей уж ніч... А лем тьма... Аж рано, на Новий рік, зима ня пробаторила. Отворю очі, посмотрю горі, лем білу повалу виджу. Обернуся з бока на бік, — сама стіна... Ох, боже, де я, в арешті? Кедь ся мі в очах роз'яснило, виджу около себе на дочках двох людей лежати: де то зме? — а они ніч, ані баба, ані хлоп — слова непрорекли. Положу їм руку на чола, — обое холодні, як лід. Волоси мі стали дупком і уж такой ем ся видів перед страшним судом. Скочу до дверей — замкнені. Виб'ю облаки, — мрежи ня не пуцають. Аж у куті найду кромпач, вивалю двері і, хвалабогу, втік ем додому. Нескорше ем ся дізнав, же тотен доктор, який ня узнав за мертвого, теж ославовав Новий рік... Стівку ем нашов при собі, а такой накупив копу мармелади... Хі-хі-хі-хі... Но, але тепер уж, пане судруту, ходьте на автобус!

Розлучив я ся з ним, вийшов до автобуса і положив своє добите від його гестикулювання тіло на лаву. Кедь ем ся оглянув, збачив ем іщі, як ся Андрій регоче і як мі кивать на розлучку...

МОКРЕ ЗНАЙОМСТВО

Так уж є то на тому світі горбатову. Много раз я уже чув, же один-два півдеци палінки не шкодять, але же брусять розум і вимітають з голови старости. Же по такім меншім мулатчаку чоловік ся чує, як новонароджений. Але я знав, же ніхто ся з тим не хоче похвалити, же так ся потім чує, як би го сторгли з шибениці.

Випадок, який іду вам розповісти, є найліпшим свідком того, як може обстати кождий, хто ся камаратить з алкоголем і робить із себе мавпу. Так тому було і втоді, кедь старий Осиф Осифович дуже ся подавав огнивий воді. Не чудо, же кедь збачив даякий грош в кишені, такой з ним біжав там, де ся люде найменше старають. І втоді так тому було. Прийшов до корчми, став собі і попросив півдеци руму. Випив одне, друге, третє і четверте. Кедь уж свій кураж підняв, збачив, же п'є сам. «Ойой», — подумав собі. «Осифе, Осифе, не будь тим, што... но тим... бо і стара народна мудрість каже, же лем бик п'є сам». І почався розглядувати, кого би до компанії взяти.

А ту нараз до корчми отворяться двері і прийшов молодий чоловік, який подля шитких назнаків мав тоже порядні під калапом. Непевним кроком підійшов до шенку і теж попросив півдеци руму. Наш старий Осиф прийшов ку ньому і приговорився:

— Румик, румичок любите? Я тоже лем рум, не є ліпшой палінки... Кедь сте уж чули, і баснічкари підтверджають, же рум іншпірує...

Слово дало слово — черкли собі. Один раз, другий, третій... За кождим разом кураж зростала. Старий Осиф уж сміло поклепував друга по плечах...

— Як же вас зовуть, товаришу, я Осиф.

— Ого! Та то є нагода. Я так само Осиф.

— Та таку нагоду мусиме запити, — і знову почеркали погариками. Попивали Осифове, і молодший повів:

— А што би сте сказали на то, кедь би зме собі потикали?

— Правда, та як же, — погодився старший, — то ще випийте на тото потиканя!

— А де жиєш, Осифку? — опитався старший молодшого.

— Та ту у місті на новім сидліску.

— Неговорь! І я там бивам!

— Де, у котрому будинку? Я на Поставеній № 8 і на першому поверсі.

— Я тиш у тому будинку і на першому поверсі.
— Та то є щаслива нагода! Та ми сусіди і не познали зме ся. — І знову ся почастиували.

Випили порядні і обое ся договорили, же підуть додому в'єдно і посматрять один другого квартиру. По широкій дорозі оплентані алкоголем вели тацкаючи один другого і дійшли аж ку своїм квартирам. Обидвome зайшли до одної брани і обидвome заставилися при тих самих дверях. Кедь ся зачали договаряти, же то моя і моя квартира, отворилися двері а назлощена баба обидвох стягла до квартири. О короткий час було за ними чути вітер і боженканя. А знате чом? Бо Осифове були — отець і син. (А многого привітання дістав один од жени а другий від матері...)

СПЛАЧЕНИЙ ДОВГ

Пригода, яку вам іду виложити, ся не стала давно, але в часі, кедь на наших селах традичне їржання коней вимінило ряпчання тракторів. Зрозуміло, же так то було втoді, коли звичайні, но красні, з орнаментами вишиті жіночі лайбики уступили перед нилоновим а сілоновим, коли цвернові штримфлі нагородили перлонки і інакша павучина із швиками і без них, кедь на місто довгих варкочів появились на головах слечінок кінські хвости та інші модерні надуті учеси. Було тому так в часі, коли дерев'яні лавки і старомодні лади у валалських хижах вимінили скрині, креденці, валенди, гавчи, радія, телевізори, секретарі, коли ся уж господарило сполочні, а ніякий кермеш, свадьба та хрестини ся уж не обишли без квічання свиней та без лагідного паху лаворовиці. Гріх би то покарав, коротко а мудро — сталося то в Ракіївцях.

Познав я тото село іщі в часі, кедь мало своє чесне ім'я. Ку тому новому пришло лем недавно. Поздаєся мі, же тота назва не найщасливіша, бо знаю, же там домородні не палили ракію а ані в близькім потоку не видно раків. Але плані язики вирептали, же люди, які жипоть в згаданому селі, крачають з будуванням свого друства так як раки, а ту то маєте, — з Ракійовець уж того ім'я ніхто не змие.

Старчило ся ракіївчанів спитати, же чом ім похрамкує живочішна вироба. Такої на то виструтали квасне обличчя і пояснювали, же тому є на причині генто і оно, і дуже погана кормова

база. Але сказали то лем доброму знайомому. На другій страні, кедь ся розходило про даяку сутяж а о премії з ОНВ, заголо-сили, же план кормової бази високо перекрочують. Тото своє бетярське голосіння все підтвердили вшиткими печатками, які мали в селі, жеби то набрало на важливості і на правдивості. На окресі були спокійні, кедь їм таке опараджене голосіння прийшло начас. На вец ближче не посмотрили, подали го више на край, де Ракіївське друство зарядили меджи найліпше в су-тяжі у виробі кормовин.

Накупні обов'язки ракіївчани ані здалека не повнили. А кедь ся їдало о заряджіння їх друства меджі найліпші в продажі сіна, тета Мачанка дуже ся над тим зачудували.

— Можє, кеби тоти наші корови пожерли вшиткі урядні папір'я із голосіннями, може би і стовстли, і ліпше доїли... але кедь так піде далі, та помали їх буде треба з мітлами під-пирати, жеби ся од голоду не повивертали...

Я уж о тім чув і повірив добрим речам о взорних ракіївських виробців паши; вибрав ем ся одного дня на початку сінокосу на тварь місця. Переходив я хотаром, але нігде я не збачив живної душі, ані птачіка-літачіка. Но по короткому часі дійшов я до Ракійовець. Мав я превелику смолу, бо нікого з компетентних чинителів села не було дома. Лем одна беззуба тета, яка сиділа на припецку, повідала, же вшитки функціонери уж од скорого рана одишли до окружного міста на вирочний ярмарок. Рад не рад, позберав ся за ними і я.

В місті на широкім ярмачнім пляцу то бзучало як в улику. Купувало і продавало ся у великім. В одній корчмі від одного ракіївчана дізнав ем ся, же агроном, живочіхар і зоотехник в одній особі є тоже на ярмарчиську. Видів то, як ся там мотав пониже ярмочного пляцу. Позберав я ся за ним. Там було людей як маку. Вшитки ся там крутили коло «Лунапарку» з красними колоточами. Приставив ся і я при нім, а правду сказати, дужем ся зарадував, же в одній з колісок колоточа збачив ем ракіївську шаржу. Крутився весело, притримувався з лівов руков, а в правій тримав калап. Було видно, же є кус підгуражений а же має в собі звишені градуси. Кедь ня збачив, спочатку ся робив, же ня не видить. Але я фурт ем ся около нього обшмикував так, жеби ем му був перед очами, і так чи хотів чи не хотів — мусів ня взяти до відома. Закивав мі руков, што значило, же з колоточа іщі не зийде.

Ведучій «Лунапарку», кедь збачив, же його пасажир шермує руками як глухонімих, пришов ку мі і каже:

— Кедь хочете того з Ракійовець, та то вам шкода чекати. Возить ся на колоточі уж од рана.

Ракіївський потентат ся весело крутив далі. На моє приятельське гесто мі меджи одинокими колами закричав:

— Не думай собі, судруженко, же ся ту кручу з пасії або із шпорту... Чорта старого... Я собі лем одкручам довг.

А так ем ся дізнав, же іщі в часі, кедь теперішній функціонер з Ракіювець газдував сукромні, дав коням, што крутіли колоточ — тоді іщі Лунапарки не були змеханізовані — пару плахт сіна. Колоточар му поднесь за сіно не заплатив а прото прийшов виматати довг в натураліях — покрутитися на колоточі досита.

Ведучий Лунапарку думав, же тепер ся уж збавить нежадучого пасажира. Передчасно колоточ заставив і нароком перетягував перерву. Думав, же ракіївчан з мене дістане страх і злізе з колоточу. Але того таке дашто не напало. Я тот час виужив і зачав з ним менше інтерв'ю.

— Я був у вас, — кажу, — мате шумне сіно, команицю і овес, — похвалюю, бом хотів го дістати до бесіди. Ракіївчанові то заімпонувало, засміявся, але з колоточа не зійшов.

— Так, так, судруженку... і до новинок би сте могли дати, най світ знає, як є можливо добрі кормовичи випестувати...

— Добре, добре... тепер мі повійте, які опатріня сте зробили на їх скорий збір, — дізнавма ся і держуся старої правди, же желізо треба кути горяче.

Скорше, як той міг відповісти на то, колоточ ся знову розкрутив. А він лем в коротких інтервалах, кедь около мене в люфті перелетів, обматаний ланцями, покрикував:

— Косіння сіна не є лем наша повинність... То є діло цілонародне... рахуеме з поміччю широкого кругу бригадників... — і крутився весело далей.

* * *

Час утікав, сонце припікало, прийшли жнива. Реку, тепер уж може в Ракіївцях буде інакше, бо, як знам, Лунапарк з їх окресного міста уж пішов до другого. Вибрав я ся знова до Ракіювець. Кедь ем там прийшов, години вказували дашто по дев'ятій годині. Кедь ем застав перед обходом, в глущку ем там нашов ракіївських друзевників і дружтевничок.

— Добре рано, — приговорив ем ся і прошу ся далі: — З поля, з поля, на фриштик?

Они на мене посмотрили даяк чудно, а аж по часі мі один з них одповів:

— Але, де же, лем тепер ідеме на поле. Но а ту чекаме на агронома. Чекали зме і на бригаду з патронатної фабрики, але ніхто не прийшов. Може застали, лінюхи... Наостатку, як бачу, будеме мусіти самі піти до поля...

— Но а де має свого агронома? — прошу ся їх.
— Тот іщі не може прийти... Чистить собі зуби, — вшитки ся сердечно розреготали.

* * *

О пару тижнів, коли уж літні горучави помалу кінчали, зайшов я знов до ракіївського хотару. Всягди наоколо стояли ракаши покошеного зерна. Робив ем собі з того плани, яку красну репортаж напишу о роботі ракіївських дружественників і очищу їх од планих речей, які о них колували. Зачав ем глядати председу дружба в канцелярії, але там крім лінивого брунчання мух не було нікого. Знаю тутешні звички, і зайшов я до буфету. Ну, ясно, ціла справа дружба була ту. Зачали ся мі выговаряти з тим, же зашли до корчми напої окоштувати, бо не знають ся розгоднути, з якої сорти палінок треба їм буде об'їднати на дожінки. Кедь ня председа гірко-тяжко спознав, радісно закричав:

— Ой, редакторку, та тепер уже буде наше дружба в новинах. Паша звожена, зерно покосене, а што скоро будеме і звожати...

Оморочило ня то, сів ем і выпив пляшку як луг теплої лімонади.

— А як сте, прошу вас, таке дашто доказали?

— Бригадники, бригадники помогли, не патронатний завод, бо тот ся ку нам обернув плечами... Але видумали зме зліпшовак... Тото до новинок не треба давати... Вшитку пашу зме дали покосити за третю копку, а подібно зме то зробили і з зерном. Два шори дружству, третє жнивварьові. Шак і про тоту худобу, што маме на залюбових землях, треба дашто, правда? — розосміявся на тім і похвалився, як шаламунські вирішив тяжкості робочої дисципліни на дружстві.

— Мате шумний овес, — похвалюю, бо хочу од нього дістати дальші інформації.

— Овес, кажете? — Вивалив на мене алкоголом закалені риб'ячі очі. — Бодай би го шляк трафив, лем з тим овсом мам найвеце старости. Бригада не прийде, самов'язачами немож косити, а наші ся уж одучили махати ручними косами... — і зачав плакати. Де ся взяла ту ся взяла, прибігла ку ньому корчмарка. Поляпкала го по плечі і зачала потішувати:

— З того собі, Василю, не роб тяжку голову. Што овес? Най ся о нього кінь старать, той має велику голову... Кеби ем була у твоїй скурі, дала бим овес позбирати за половину і було

би по старості. Добре знаєш, же коні, які мають друзівники дома, чекають на овес, як каня на дощ...

* * *

Одне холодне рано в зимі ня застигло в окружнім містечку перед зеловоцом. При вході до обходу виджу фронту жінок, а між ними і шельо ракійчанок. На крижах мали зайди, у руках кошики. Реку, так є то справні... Ракійчани випестували цибулю і чеснок, а тепер пришли продавати. Думам, не було би плано покрутитися около них і купити од них кіло або два...

Прошу ся, але даяк ся не понагляли відповідати, лем крутили носами, а на тварях якась усмішка. Втім хтоська при дверях сказав, же цибулю і чеснок до обходу не привезли. Здогадав і спам'ятав я ся.

— Та ви ту пришли цибулю і чеснок купувати, а не продавати? — прошу ся їх. — Та вам ся на дружстві не уродило?

Не було з ними до речи. Аж нескорше одна з них повіла собі лем так через зуби:

— Правду сказати, не садиме такі дрібності. З тим є дуже роботи, а як знаєте, бригадники іщі так придуть на бандурки або на ріпу, но але до піплячки з цибульов або з чесноком ніяк їх не можна дістати...

* * *

По Новім року завітало з планом на виробну справу до міста ціле представенство ракійовського дружства. Лем што їм ухвалили план, ішли то запити. Пришли до найпараднішого ресторану, посідали около стола а уж був при них пінцир.

— Дайте нам по півдеца румику, по великім пиві і кождому по три порції парочок з хріном.

Пінцир покрутив головов і каже:

— Жаль, парки немаєме... Не могло би бути дашто інше?

— А то як думате? Такий парадний ресторан, а без парок, — зачав назлощеним тоном наш знайомий функціонер з колоточа.

— Уж є то так. Дружівники не повнять контингенти і не є з чого парки виробляти, — одповів пінцир. — Але маме дуже добрі риби, кедь би ся вам річіло...

— Што? Риби? — скоро ся уразили.

— Вера, риб є дость, бо рибарі ся усилюють, — каже пінцир, — але не вшитки дружства повнять додавки м'яса...

Ракійчани ся помервили на столічках, а кедь пінцир одбіг

за пивом а румом, председа ся пообзерав, чи то дахто не чує, і зашепкав:

— Присамбогу, тот лінцір нас познать... Добре зробиме, кедь щезнеме... Не остриме собі зуби на їх парки, дома маме свинини дость.

— Председа має правду, — притакнув тот з колоточа, якому би не було миле, кедь би на нього ту дахто викричав, як на колоточі одкручав довг. Але лінцір був шиковніший, зараз приніс рум, пиво і кождому по гурці з домашньої забиячки.

— Тото ся мі даяк подарило зогнати... Смачного, панове...

— Дякуеме... — одповіли і дали ся до їдіння...

— Ей, до гріха, тота гурка часнок і цибулю ані не віділа, — повів председа.

— Так нам треба, — замішалася до дебати ракіївська зеленинарка, — порядні з нами вибабрали.

Вшитки посмотрили на себе і почервоніли. Председа тяжко пролигнув і поучно сказав:

— Тото уже не жарти... Треба ся якось поліпшати... — І на тоті слова випили по дальшім руму...

* * *

Видиться мі, же лекція помогла, бо, як я почув, ракіївське друство уже не заостає. Вера, вера, кедь їм добре піде, збавляться того ганьблिवого мена, а їх село надобуде страчене своє поменування.

ТРОЙГЛАВЕ ТЕЛЯТКО

В одне захмурене септемброве рано ся розбігнув живот звичайно як і в другі осінні дні. Лем редакція окружних новинок стукала на порожньо, бо днесь редактор Штефан Небоавчук не перекрочив поріг своєї шмитні. Відійшов до крайового міста ославити «День преси». Там собі такой за рана вислухав облігатний реферат о послані преси, о єї виховно-організаційних цілях і подібно. Найвецей слідкував тоту статю, в якій реферат підтверджував, же і окружні газети ся успішно згостюють річей при будуванні щасливого і радісного життя у краї. По обіді видів добрий футбол, на якому новинарі над поштарями

виграли 10:0 а вечір зайшов на традичну журналістичну реценцію. А там ся му дашто нечekanого притрафіло...

Деся перед північчю один з новінарських бетярів приніс меджі журналістів окреме видання сатирично-гумористичного журналу «Ночнік», видрукованого з нагоди «Дня преси». Штефан весело в нім залистував і нараз го заразило: найшов там карікатуру із себе. Кедь перечитав легенду, страшні го то назлостило. З того такой ся витратив до туалетної кімнати, поумивався студенов водов, а знова зачав пересмотрювати згадану газету. Нароком перешов тоту сторінку, на якій був він «виілюстрований», а зачав читати там, де фіглі своїм острям міряли на інших. Його заморочена тварь ся роз'яснювала: «Но, прошу! Ту не лише про мене, але і з дальших редакторських капацит собі роблять фіглі...» Витягнув червену церузу, підчеркнув читані рядки і коментував їх словами:

— Ой, апостола му, але ту тому Лойзикові з «Четки» порядні засолили... Той ся уж не буде оганяти з новінарськов легітимацийов і безочливо хпатися на вшиткі офіціальні посіджіння, комбінувані з погощіням і з пиятиков... — спокійно собі жудрав... Або ту: як дакотрий фігляр шиковні скарікатурував родинку Хамуляка! Він є крайовим кореспондентом одной, а його жена другої центральної редакції... Про того правда є така, же она фурт дома около дітей і около шпаргета, а він лем фабрикує вістки, як даякий гуркарь гурки. Каждый факт перекомбінує, прештилізує, а статті пугують двом редакціям. А платня іде на дві мена... Видно, же і ремеселна журналістика має золоте дно...

В тім ся даяк вирівняв і знову натрафив на свою карікатуру. Він там на цій був намальований як даякий кухар, котрий ловить в котлі «Рольніцке новіни», і з великов варіхов наливає їх до танірів з написом «Окружні газети». А під тим було видруковано: «Штефан Небоаячук і кедь є редактор старий, він з «Рольніцких новін» газети наварив!»

Обляв го студений піт, уж мав по добрій дякі. Глотнув собі з принесеної фляшки і цілком страплений звалився до постелі. Коли уж заспавав, попід носом зажудрав:

— Бодай го фрас поймав і з таким фігльом... Як я ся укажу дома на окресі?... Кедь дахто у нас збачить тоту карікатуру, та мам по кар'єрі...

Спав дуже неспокійно. Приснило ся му, же в релациі «Пришов кум до куми» загриміло а бубнова пальба заміряна на нього, а критики «Кум з кумов» мастили го голова-неголова так, же му з того аж плано пришло на жалудку. Сторгнувся із сна, обернув на другий бік і знова захропів. А ту приплентався до

нього іще страшніший сон. Видів, же службовець внутрішнього одбору Мішко П'ятолизач, бувший ад'ютант на поліції а нескорше безпечностний референт, прилетів ку председові ОНВ з «Ночніком» в руках і шкодорадосно зачав:

— Видите, уж го маєме в клітці, товариш председатель... Не повідав я вам уж давніше, який то випечений пташок? Прощу, ту є то чорне на білім...

Сон ся зачав мінити ку гіршому. Штефан видівся на греміалці під стрільбою критики секретаря і председи ОНВ. Ту остатні функціонери прикизували головами і притакували:

— Так є, так! Ми уж давніше знали, же наш редактор не є на рівні своєї функції... Заостав за вивойом... Шкода було до нього інвестувати... Ані політично-одборні школіння му не помогли... Лем прото кормить читачів з накраднутими статтями з інших газет... Треба го звільнити а покарати!

— То не є правда, товариші! — закричав Штефан Небоавчук, сторгнувся із снания так, же ся аж скотуляв під постіль -- То не є так, я вистрігував лем фахові статті... Видно, же мало хто з вас читає газети... Кедь би сте їх слідкували, так би уж сте мі давно заборонили в плагіаторчині...

По тім, кедь ся збачив, же є в готеловій кімнаті, повтирав собі спочене чоло, солодко собі видихнув, же, хвалабогу, то був лем сон. Але черв'ячок похибності в голові му вертів далі... Што з того лем буде, кедь ся то предці занесе на окрес?

На його серенчу, ніч такого ся не стало. Але створителі «Ночніка» мали у Штефанові Небоавчукові од того часу заритого неприятеля. Думає, кував плани, як ся їм відплатити, і прийшов на то. Знав, же декотрі крайові кореспонденти ходять до друкарні і з окружних газет вибирають такі вісті, які їм підходять. А того му праві пасувало до карат. Пришов раз до друкарні і дав висаджати сензацийну вістку з великим титулком: «Виляглося тройголове телятко». Потім, ніким неслідований, крутился поза друкарські машини і слідкував, што з того буде далі. Як собі зашпорокував, так ся і стало. До друкарні скоро прийшли коренспонденти і усиловно поописували справи з обтягів окружних газет. Він їх спокійно охабив і не повідав ніч. А на друге рано в пару титулах денної преси появилися сензачні титулки: «Умеле осеменьовання робить чуда», «Чудовий екземпляр в дружественній машталні», «Телячий зазрак для цигркусу», «Телятко з трьома головами жие...» а подібно популяризували видуману сензацію.

Але тотя неправдива вістка ся в окружних газетах не появила. Бо Штефан Небоавчук такой по одході своїх колегів згадану вістку вишмарив, газетну сторінку переломив а доповнив іншою,

в якій ся писало, як треба нищити америцького хробака «манделінку бандуркову».

На «День преси» в слідуючому році уж в «Ночніку» не було о Штефанові ані одне зле слово. Зато цілий зміст номера своїм письмом і карикатурами попрозраджував мена популяризаторів видуманого тройголового телятка. Докторі зломисельники іщі і тепер, кедь дагде збачать когось з них, забучать: «ме-е-е-е... бу-у-у...»

Який панбіг помагай, такий панбіг заплаць, правда?

ВОВКОВБИВЦЕМ ПРОТІІ СВОЇЙ ВОЛІ

Не є то аж так давно, як в однім нашім селі один газда хотів женити сина. А як то вже в усіх наших селах бувать, на свадьбу треба було закликати цілу фамілію, сусідів, кумів і куми з молодого і невістиного боку. Свадьб'яний нянько мав, невроком, старости аж понад голову. Аби свадьба була якнайліпша, аби ніхто не міг огваряти, накваесли таку остру самогончисько, як бритва.

О пару днів пізніше прилетів до нього один з кумів, який функціонерчив на окресі, і повідать му таке дашто, од чого ся му аж у голові закрутило. Повів:

— Слухайте, куме, плано, недобрі... Хтось вас заголосив есенбакам... Прийдуть контролювати... Чув я на власні уха... Заправа на самогон мусить щезнути на пару днів із дому. Бо інакше нещастя, ганьба і штраф, кумочку мій, бо самогонку заказано палити...

Свядьб'яний нянько, як ся смеркало, запряг коні до воза, на який із сином і кумом вишмарив бочку, і гибай лотай до ліса. Сховав тото у глибокій долині, де було терня і яловчигна, і пішов собі спокійно домів, бо думав, же закваесений самогон вже на добрім місті.

За три дні після того, як контроля добре скінчилася, бо есенбаки ніч у нього не нашли, взяв газда до рук сокиру (аби то не було таке окате) і пішов до ліса, якби то на дрова, але ішов за самогонков. Прийшов до долини і видить: зле! Заправа виглядає, бочка перевернута, зерно порозмітоване.

— Йой, боже, та вже по нашій овадьбі, — заломив газда ру-

ками і попозерався за бочку. А там лежав вовк, спав. Не роздумував довго, шмахнув вовка сокиров по голові, вбив на місці. Вище гушавини тиж щось порухалося і газда збачив там дальших трьох вовків.

— Ей, присамбогу, та то ви пожерли моє заправу? Бодай би вас чеська гуска копла!.. — І розмахнувся, побив всіх, післав там, де лой копають. Скоро прийшов за ним з возом його син, виложив побитих вовків меджі гнойниці і одвезли їх на лісний завод. Ой, було то потім бесіди по широкій околиці! І окружні газети писали, же який газда шиковний і міцний хлописко, як звичайною сикирою забив аж чотирьох вовків.

За побитих вовків дістав много грошей, а так на свадьбі сина ціле село попивало не лем добре вино і пиво, але і палінку вшеліякої сорти. Попияло вшитко, што мало ноги, а свядьб'яний нянько видумував собі вшеліякі байки о тім, як собі захоронив життя перед голодними вовками і весело поспівував.

ТУ ТРЕБА ГНОЮ

В селі, яке починається на «А» і в кінці має букву «в», привітали свято благовіщення так, як ся на порядних християнів патрить. Уже від скорого рана ціле село було на ногах, бо велика служба божа починала о дві години скорше, як є тому по другий раз. Віруючі собі з інтересом вислухали казання, в якому їх душпастир витолкував і то, же без бога не мож прийти ані до порога.

По великій літургії вшитки фарники, подібно як на празник і в попередніх роках, вийшли перед церкву, на турні якої ся розколисали вшитки дзвони. Найпарадніші парібці поїмали до рук церковні застави, а найкращі дівчата взяли ікону богородиці діви Марії, яку винесли перед церкву, де ся за ними сформувала процесія. Пан превелебний з хрестиком в руці поставився допереду, по його правіці стояв куратор, який в одній руці держав священу воду з кропивом, а по його лівій руці стояв дяк з евангелією. Потім процесія за супроводу церковних тісень вирукувала до хотаря зерно посвятити.

Кедь уж прийшла до поля, духовний отець на одній землі збачив дуже красну пшеницю. Заставиовя при ній і посвятив її з трьох боків. Потім ішли далі і процесія ся знову заставила при дальшій землі, де росло буйне жито. І ту пан превелебний

із священнов водов дим'ячим кадилом і молитвеним стихом перє-
вів той самий акт. Кєдь ся так істо заставовав лєм при шумнім
зерні, кураторові ся то даяк не любило, і зачав попові догова-
рати:

— Думаю, жє би трєбало святити лєм планє зерно, бо шумним
уж і так гєсподь бог помогли.

Алє піп робився, жє того не чує, і надалі процесію заставовав
при шумних зернах. Прото чим далі тим вєцє куратор допікав
отцу духовному, жєби хоч раз ся заставив при планій пшениці.
Радн куратора ся попові не любили. Алє даяк ся спочатку пє-
ремагав. А до куратора з того, жє го піп не хоче послухати,
вошла така злість, жє аж ся му руки починали трясти. Кєдь
процєсія викрачувала до кінця хотаря, куратор збачив пшеницю,
яка нє наросла ані жабам по уха, а і тоту піп обходив і знову
міряв лєм ку шумному зерну, куратор нє стримався, потягнув
попа за реверєнду і кажє:

— Отчє духовний, пєсмотьтє, яка ту бідна пшеничка... По-
мольтєся при ній, пєсвятьтє, поможтє сєгнїнці...

Попа то уж вивєло з рїзноваги, заставився, указав хрєстом
на плану пшеницю і назлощєно сказав: «Ту молитва нє помо-
жє... Ту трєба гноу!»

Люди з процесії спочатку нє розуміли, жє о што ту їдє, і спі-
вом повторили слова, вигукнуті попом: «Ту молитва нє поможє,
ту трєба гноу!»

КЛЮЧИК НА ПЛЮЦАХ

Тракторист Павло Михайлів з нічого ніч
дістав горячку, а груди — як би камєньм привалив. Павло,
намїсто того, аби пішов до лікаря, почав лічитися сам: випив
пару студєних пив, бо думав, жє тим загартує плюца, а потім,
як го почало дусити, та помастив горло з горячою палінкою,
підбитою гусячим маслом. А як і того нє помагало, то вжє
хотів, на раду інших, вимочити ноги у румі. Кашель дусив,
мордував, вжє й погїд ребра почало колоти. Ту хтось настрашив
Павла, жє з такого можуть бути сухоти або задих. І позбєрався,
неборак Павло, до шпиталю. Ту інтерний лікар, його порядно
пообзєрав і післав на рентгєн.

Колн Павло пішов під дєврї, на яких було великими буквами
написанє «РЕНТГЕН», то аж підскачєв од радості, бо збачив,

же у білому плащі іде до нього знайомий чоловік — сусід Петро Мاستила, який перед роками втік із газдівства до міста, бо нізачо на світі не хотів вступити до друзства. А до лікарні прийняли його, як бувшого воєнського самаританця, за оштрователя, помагати лікарям коло рентгену.

Павло з Петром вже давно не виділися. Привіталися дуже красні і почали сердечно бесідувати. Тракторист Павло обмашувався коло Петра зато, бо думав собі, же свій чоловік pomoже протекцію у дохтора зробити. А оштрователь Петро мастився коло Павла тому, бо думав, же Павло найде йому доброго купця на фундуш і інше, што му зістало дома, в селі. Але приемле, мащена бесіда довго не тримала, бо Павло почав так кашляти, же не міг до слова прийти. Доктор, який рентгенував, десь одбігнув. Але краян Петро Мастила похвалився, же і він знає дуже добре рентгенувати та же зроблять знімок без доктора.

— Та як так, Петре, та будь такий добрий, попозерайся, што то там маю на плюках, — одповів Павло.

— Та, Павлику, як будуть на плюках дірочки, то значить, же тубера, але кедь ні, та то буде лем слабій задих.

Обоє вступили до темної місності. Оштрователь приказав пацієнтові розболечися і стати під рентген. Павло так зробив.

— Йой, мій дорогий суїде! — почав переполошано оштрователь. — Туберу не видно, ані задих, але... але, не йде мі до голови, як там міг дістатися ключик?! Но, присамбогу, на заднім боці трудника маеш на плюках штось таке, як ключик!..

Лікар-рентгеніст, який між тим тихенько увійшов до рентгенової місності, аж розреготався:

— Може ви, Петре, маєте ключик в голові! Вкажете, няй попозераюся! — і приближився до рентгену.

— Та, справді, маєте там ключик.

А ту Павло спам'ятався, же ші перед тим, як ставав під рентген, перешмарив з переду до заду ключик, який мав прив'язаний на мотузку і висів на шиї.

— Гей, гей, маю там ключик. Але не на плюках, а вонка, на крижах, — наскоро пробультів Павло та й зняв мотузку з ключиком і подав оштровательові.

Накінець всього лікар конштатував сильне переохолодження продушок і погрудниці. Пацієнтові наорднував ліки, приказав пару днів полежати і не пити студене пиво, не смолити цигарети... Павло так зробив і за пару днів вже з трактором гуркотів по полю. А коли прийшла йому на думку хвороба, та сильно розреготався.

— То з того ключика, ге? — звідалися друзестевники і теж починали реготати.

СОРОКА-ГАДЖО

Один газда, який довго не платив ні дані, ні контингенти не повнив, а про дружство і чути не хотів, вибрався до міста. А коли так шпацірував горі-долі ходниками, то збачив у викладі фарєбних птахів, што пискали у клітці. Дуже ся му полюбили і зайшов до склепу, аби зблизька міг полюбуватися таким малим співаючим створінням. Отверінь двері, слухно поздоровився, а ту нараз збачив його папагай і почав на нього викрикувати:

— Спекулянт-гаджо, гаджо-спекулянт.

Газда заганьбився і лем зобертався та й вийшов із склепу. Але тото папагайове прозивання дуже мерзило його, бо дзьобнуло аж у совість і спати не давало.

По довшому часі газда знову прийшов до міста. А коли зась у вітрині збачив іші кращих птахів, то сам собі повів: «Но, но, то бим собі ніколи не одпустив, кебим не зайшов до пташиного склепу. Папагая, може, уже там не буде, а кедь би ай був, та ня не може уражати, бо я тепер уже дружественник.» Але коли перекрочив поріг, то папагай знову натягнув шию і почав своє: «сорока-гаджо, гаджо-сорока». Газду тото так померзило, же такой зайшов за пташкарьом і каже:

— Прошу вас, паночку, повійте мені, чому той птах не має почливості і фурт так шкаредо обуваться до мене? Який я спекулянт, яка сорока? Я працюючий, дружественник! Най ня тим кривим зобачиськом не коле до серця!

Пташкарь на тото фіглярськи засміявся і каже селяннинові:

— Може тото робить зато, бо і він був вліті на одним дружстві, а, дайме тому, же збачив там, як собі дакотрі дружественники потягували із дружественного.

У селянина аж серце підскочило із страху, бо і він належав до тих, які притримуються пословиці: «Із чужого кров не тече!» Зато вийшов з тим, же птаха купить і перешколить. Але пташкарь о продажі папагая ані слухати не хотів. Кедь ся довго їднали, порадив йому:

— Знаєте што? Я вам продам од папагайці яйця. Дайте їх під квочку і будете мати молодих папагайків, яких научите так бесідувати, як лем самі будете хотіти. Але того вам не продам, бо лем би вам ганьбу робив по селі.

Селянин купив яйця, приніс додому, посадив під курку і чекав. А тут нараз з одного вийшло орлича, з другого — гавранча, а з третього — совча, з четвертого — кусіча, а з п'ятого — сорока. Та як тото збачила жена, та й давай на газду:

— Слухай, мужу, повіч мі, коли ти научиш тоту чортову чорняву молитися отченаш...?! Та шумні ти вигаздовав!

Хлоп не чекав довго, але такой назлощений позбирався і пішов знову до міста до пташкаря. Коли одкрив двері, то папагай го зразу збачив і почав своє: «сорока-гаджо, сорока-гаджо». Тоді гадза вже не стримався од злості, вимахнувся на папагая і сильно закричав:

— Твоя мати було сорока, а не я!.. Подь, най ті вкажу, кільки яець украла з чужих гнізд!

Потім тріснув дверима і, жудраючи, вибіг на вулицю.

КЕДЬ НЕ БУДЕТЕ ЇСТИ ШПЕНАТ

Може днесь цілком тому так не є. Але даколи в тому випадку і так було: Кедь ся в місті на корзі появило шумне женське створіння, то молоді і старші гавалірі добрі же на нім очі не охабили. Штосі подібного ся притрафило і одній дуже шумній молодій вдовиці. Лем што ся перед вечером указала в місті, уж і за п'ятами мала фуру юнаків. Тоти ю здоровили, приговорювалися жу ній, але кедь она їх не брала до відома, зачали за ньюв покрикувати, погвиздувати і шмаряти нешумні слова.

Тота хлопська безочивість сегиницю-вдовицю примусила глядати якусь оборону. По увагах виголосила конкурз, в якому написала: «Хто має інтерес о мою особу, най в неділю 13 мая припне собі на галір герояка червену машлчку і меджі 11 — 12 годиною най ся переходить по міському корзі... Одного з тих собі виберу».

Шумна молода вдовиця слово дотримала. В згаданому часі вишла до міста, зачалася переходити і поглядати на своїх юнаків. Було їх як маку, межі ним не хибовали ані бетяри-женачі. Зачало їй з того бути вшеліяк, але зачату комедію мусила грати. Перебирала і вибирала собі так, як на торгу колач, аж нараз збачила, же ся о ню ухаджать пуклятий Ізидор, котрий був найвекшим уличним тарганом. Шумні ся на нього засміяла, приставилася при нім і попросила, аби ішов з нею додому. Той над таков серенчом аж зникнув. Од нечеканої уцті і пиhi ані сам не знав, як ся має тварити. Такой собі усвідомив, же дав вшит-

ким міським парадьшам по носі, зачався напрошувати, а кедьже був тучний як бочка, а попри тім низький як терпазлик, підвишувався вище пальцями на ногах. «Так, а тепер не єсть крайшого в місті од мене» — гордо собі подумав. Од радості з того шиткого уж-уж хотів шумну вдовицю поїмати під плече, же ю так шумні поведе додому. Але она му то не доволила. Лем му зводно сказала, же кади то підуть до неї.

Кедь то збачило широке публікум юношів, з великої зависті аж стерпло. Такої один за другим зачали одторгувати червені машлічки з галіра, назлощено їх метали на тротуар і попід ніс проклинали шумну вдовицю і кидали на ню лем то найгірше.

Шумна вдовиця помали привела свого юноша до кухні своєї квартири. Ту му сказала, жеби ся позоблівав цілком до гола і в тім десь одбігла. Горбатий Ізідор за короткий час був в подобі Адама, сів собі на диван і чекав на свою Євку. Його пуклята груди, викривені ноги і чорне зароснуте тіло ся подобало на мавпу з циркусу. Лем шкода, же ся не посмотрив до зеркала, бо би може був такої одступив од свого гунцутства.

Ту але о короткий час шумна вдовиця отворила кухинські двері, привела там шестеро своїх маленьких дітей і сказала:

— Видите, так будете виглядати і ви, кедь не будете їсти шпенат!

Того безочливого фраїра так пострашило, же доднесь ся не може здогадати, як ся тоді наскоро облік, а як був вон з вдовиного обійста.

Од тоді мала шумна вдовиця святий покій од напасних юношів. Ізідор ю здалека обходить, а остатні парадьші ся на ню гнівають, же їм на міському корзі дала кошом.

ЯК СВЯТИЙ ПЕТРО КАРАВ

Не є тому так давно, кедь сотворитель неба і землі закликав ку собі цілу божу столицю і сказав:

— Далі уж не можу смотрити долу, бо так ся там розросло сатанове ремесло... Дуже є там таких людей, які грубо нарушують седме приказаня, нелюдськи окрадають своїх ближніх, а тим чинять смертельні гріхи і так свої душички затрачають страшним пекельним мукам... Хто би з помеджи вас зробив в тім ділі порядок і виповів війну нещасній мамоні і завів до життя церковний порядок?

А боже слово ся перемінило на skutok. На тоту так тяжку роботу ся подував святий Петро, який з тим довго не чекав. Зоблік із себе небесне рухо, пооблікався до цивільних шат, розтворив червону амбrelu і над раном вискочив з небес. Спустився рівно на широку луку під лісом, повище одного міста. Шумні ішов на головну дорогу, замішався меджи пару хлопів і з ними пішов до станічного буфету. Там, подібно як они, розказав собі велике пиво, став близько вичапу, помалн попивав і слідкував обслутовуючий персонал за баром. Небесними інструкціями був дуже добре інформований о світових мірах і цінах. Прото му не було тяжко прийти на то, же вичапничка безочливо кламе купуючих — пиво їм продала з високими горілами, палінку не доливать по цайг, а декому і вецей прирахує, як обчерствіння коштує. Проміряв ю очами і такої знав, же за окрадання уж собі купила авто, а тепер здерать людей зато, бо хоче собі порядну хижу поставити. Нагнівало го то, вибрав з кишені ключ од царства небесного і ударив ю по руці так, же їй одразу одлетів великий палець. Потім шиковні і невидительно щезнув до міста. Тут походив по вецей корчмах, буфетах і обходах, і так того дня вельо вичапників, пінцирів і обходників пришло о пальці. При такій контролі збачив і то, же де-там товар, який продавають народу, є сфушований. Прото взяв собі за ціль навштівити і фабрику, в котрій такий планий товар вирабляють. Але там ся не дістав, бо хватом, кедь ішов з неба на землю, забув собі взяти повоління, без якого го заводська безпека од брани фабрики далі не пустила.

Рад не рад позмівив свою ревізну путь. Пустився на село. Кедь ся приближував ку одному дружству, здалека збачив, як там сусідка сусідці краде в загороді випрате плаття, яке ся там сушило. Тото го дуже назлостило, знову вибрав ключ з кишені і так ю по руці урвав, же такої їй одпала рука до трави.

Але кедь ішов далі, пригодилося му таке дашто, з чим не рахував. В хмарах ся заблисло, а ту нараз перед ним штось тупе упало на землю. Був то сам господь, який задіхчано такої Петрові зачав приказувати . . .

— Далі уж ту не можеш зістаті . . . Такої ся мусиш вернути до неба. Не було то справне розгоднута, охаб тих поземських злодіїв, вшак они раз прийдуть ку тобі на рахунки . . . Пошлеш їх там, де собі того заслужать . . . А на ілюстрацію того вшиткого мушу ті іщі сказати, пустив єсь ся до такого дружства, де крадуть, як сороки . . . А при твоїй твердій карі би там вельо людей пришло о пальці і о руки . . . Потім би там було іщі гірше, бо тепер, кедь мають руки здорові, крадуть, а кедь би були каліками, та би іщі веце крали.

І так божі думки вишли наніч, а тоті, які найвеще ся молять, надалі собі потягують з того, што їм не належить і так приправлюють свої душички на дно пекельне.

ДАШТО ЗА ДАШТО — ЗАДАРМО НІЧ

В підгірському селі під масивом Карпат жив собі піп Методій Рибковський. Барз любив риблячину, яку смакував раз печену, раз квашену або уджену. Місцеві рибарі того знали і спочатку дость часто принесли му із своєї риблячої користі. Коли по часі збачили, же окрем «панбіг запласть» не діставалося їм од попа за риби іншакої одміни, заневріли на нього і перестали му рибу носити. Піп але не лишився своєї залюби. Сплів собі сітку, купив рибарську торбу і зачав сам їмати риби. Ловив раз серенчливо, другий раз ся му не вдало, але ловив...

Приближувалося свято його патрона, святого Методія. Взяв собі до серця, же своє ім'я ославить з великов гостинов, чисто з риблячинов, яку мав в плані зробити на семеракій спосіб. Прото лем што світло, за скорого рана піп гибай попід верби ку воді. Тішився, же нікого не стрітив, бо при тім вшиткім був повірчивний, а дуже го злостило, як ся го дахто позвідав, же де ідуть пан превелебний. В такому припадку був пересвідчений, же кедь го дахто задекує, не буде мати серенчу. Одважливця, який ся го так позвідав, все злісно закрикнув:

— Та ци не видиш, же де іду? З саком ся не ходишь на заяців... То би єсь мав знати!

Днесь го ніхто не стрітив, і був переконаний, же принесе богатий уловок. Спустив сітку до води, чекав і думав собі: «Кедь панбіг допоможуть, буду мати риб, як маку... Пішло з них нотаріушові, учительові, Ігор-уйкові...» Пензиста Ігор-уйко був теж великим рибарьом. Їмав лем на гачок, а мало коли дахто поїмав. Зато рибарську латину знав ліпше, як отченаш. Раз поїмав на гачок сліпуха, і фіглярський дяк зараз з того скомбінував смішну віршувачку: «Цілий день при воді сидів, на дно ріки шумні смотрив. Ігор-бачик їмав рибу, витяг гада за колибу...» Штоскоро тоту віршувачку познали в цілім окресі на пренаремну злість Ігор-уйка.

Піп Рибковський ся запер до багнистого берега, бо хотів витягнути сіть з води. Втім ся му пошмикли ноги і яким довгим був, втеригався у шатах аж по шию до води. Закляв цілком не по-християнськи, а кедь видів, же го ніхто не збачив, вишкрібався знова на берег. В рибачці не перестав, але дармо, не поймав ніч.

Намосурений, перемочений до кості, перемерзнутий, виглядав як водяник, і потихи закрався поза стодолу на фару. Напроти вибігла служниця з словами:

— Пан превелебний, уж найвищий час... Мам іти звонити на утрєню?

Піп ся нахмурих і закрякнув ю:

— Нігде не ходь! Не треба!

— Та чом так, пане превелебний? — звідалася зачудована служниця. — Шак днесь є ваше свято!..

— Свято не свято, не лзвонимо!

Піп посмотрив до неба і додав:

.. Як мені бог риб, так я йому піп!

ВІЙНА Є ВІЙНА

Тому ся так притрафіло в літі року 1944, коли на Східній Словаччині гриміла канонада. Люди евакуаційними оголошеннями були поставлені перед неприємну дійсність — були змушені охабляти свої рідні хижи і села і не знали, де їх фашисти поженуть. Тяжко нажите майно оставало, а евакуювалося лем з тим, што ся дало в плахтах однести. Вельо з них ся надіяло вернути на рідну груду, яку вирабували гітлерівчики. Прото много з евакуантів глядало зшеліякі стежки, якими би ся могли дістати штонайскорше додому. Так думав і паробок Ваньо, про котрого буде річ. Він взяв до рук сокиру і пилу, шмарив на плече мішок з їджіням і пустився через ліси там, де го тягало. Безпечно дістався з Сабінова, де евакували його рідні, аж над Раковець при Свиднику. Ту близько головної дороги на Дуклю трохи постояв, а кедь нигде не збачив ніч, хотів перейти на другий бік. Зробив крок, два, третій, а одразу зачув викрики: «Гальт! Генде гох!»

Обключило го п'ять німецьких жандарів з наміреними автоматами. Пообшукували го, але крім сокири і пили та мішка з їд-

лом ніч інше в нього не нашли. На визвання предложив документи. Ваньо подав командирові фельдшандарства свою легітимацію і евакуаційний листок. Той уважно поосмотрював його, з резервуваною спокійністю посмотрив му до очі і попросився:

— Скажи ти, нещасна чоловік, де ти ся пустив з тим лісорубацьким верцайком? Я їхала з Кавказу через Буковину і Карпати, але так визброєного партизана іщі не бачила... То ти хотів з пилою і сокирою стріляти на наших солдатів?..

— То ні, — відповів Ваньо, — я не хочу нікого убивати... Але там, повище Пряшова, де ми евакували, мало дерева. Іде зима, треба топити, я думав, же наготовлю дерева дома, а потім прийду по них з возом...

Командир фельдшандарської патролі розреготався на повні уста.

— Ти, чудаку, маєш горячку, дурний чоловіче... Ти додому не можеш, бо тут за вашим селом на Ондаві фронт. Шкода тобі викручати, ніч ті не можна вірити, ти хотіла на другу страну ку руським...

Іван не капітулював, вибрав з кишені урядну газету «Словак» і вказав пальцем на статтю, де великими буквами було написане, же фронта є далеко за Дукельським перевалом, в Польщі.

— Прото я ся вибрав в рідне село, бо оно є далеко од польських границь, — доложив Іван.

Командир фельдшандарської патрулі крутив головов, сміявся і покрикував:

— Ніч не є правда, што там пишуть... То пропаганда, розумієш, бачу, што ти маленький ідіот, але ваша президент больший ідіот, кодь таке дашто дає до газет... А тепер мусиш з нами.

І так Ваньо зачали шупувати на орскомандо. Даромне було Ваньове просіння, жеби го пустив, фашисти не мали ніякого злютовання над ним і з тим, же війна є війна, привели його до школи і дали ку іншим зайтим, яких там німці держали. Там мали столярську майстерню і дали їм роботу — мусили збивати труни і хрести для забитих німців.

Одного дня в осені, перед обідом прилетіли радянські бомбардяки і над Раківчик і бомбардували так, же аж ся земля трясла. Німці ся поховали до півниць а зайці втікали там, кади їм було легше. І Ваньо пошикувався, замаскувався в полі, а вночі перейшов ку своїм. Приголосився до Чехословацького корпусу і помагав виганяти фашистів од нас. Дуже ся зачудував, кель о пару місяці при Жиліні меджі зайтими збачив і командира фельдшандарства, знайомого од Раківчика. Ваньо го мав експортувати до Ружомберку. Німець го познав і зачав просити:

— Ми двоє добре знайомі... Гітлер капут, а я не хочу до лагру, але додому. Пусти мене...

Ваньо посмотрів на нього і засміявся:

— Чорт ті буде камаратом, а не я... Війна є війна... Так, як ти мені тоді сказав, так і я тепер тобі. Ніякого змилювання не є. Но, іди, іди, бо на нас чекають...

І одвів го там, де було розказано. Так є то, як кума до кума, так ся озивать і кум до куми.

ДІСТАЛИ, ШТО НЕ ЧЕКАЛИ

За Фарської республіки попри так званій шушканій пропаганді колувало меджі людьми дуже фіглів до розпуку, які висміювали фашистичний режим. А втоді появилося і таке порівняння: «Коли крадуть діти, повідать ся тому манія, кедь крадуть старші, каже ся тому клептоманія, а тому, хто краде країни, повідать ся Германія».

А в тім часі на вишньому кінці в одному селі жив газда Тимофтейович. Він, дяка богу, штати не заберав, але кедь ся му дашто залюбило, міг то і чорт вартувати, мусило ся му дістати до його кишені. Газда Тимофтейович клептоманію ані манію не узнавав, што було видно і з того, же ся покумав з най-векшим злодійом на околиці — з Грицовичом. Кедь дахто у дакотрого з них збачив свою річ а домагався о ню, Тимофтейович і Грицович наскоро му зопакували народне прислів'я, же хто стратив най глядять, хто нашов — най не дасть. Оба були сильними хлопами, каждый ся їх бояв і ніхто не осмілював прото заскаржити жандарям. Але раз пришло і на них.

Наприкінці другої світової війни, кедьже Тимофтейович а Грицович мали шумні коні, взяли їх вояки на форшпон і шутили їх коло дальших фурманів, які перевозжали военський лазарет. Ту ся обидвом «водио дуже добре, бо од фронту були далеско, їсти і випити дістали, а в такому хаосі і легко приходили ку ремеслу «цапцарап». А же ся тримали того, же з чужого кров не потече, брали виштко, што їм пришло під руки, чи то уж потребували або ні. Наприклад, Тимофтейович раз в ночі украв капітанові нові гусарські ногоавиці, підшиті з оленячов скоров. З страху, же му на злодійчину можуть прийти, сховав їх до Грицовичового воза під коши з тим, же кедь їх вояки пустять дому, вольме собі їх до свого воза. Подібно думав і Грицович, який накраднуті річі

ховав під солому до Тимофтейового воза. Кедь капітанові блисло, же не мать нові ноговиці, зачала з того комедія. Ку форшпо-ністам прилетів назлощений офіцер і спустив на них зле-недобре:

— Дакотрий з вас присвоїв собі мої райтки... Кедь мі їх такої верне, не буду го за то каргати... Але кедь мі їх не-дасть а найдеме їх у нього, біда з ним буде.

Ніхто ся не признавав, прото дав розказ вояком пообзерати каждый віз. Скоро пришов ряд і на Тимофтейовичів віз. Вояки перешмарилі сіно і солому, а нашли там накраднуті вшеліякі лікарські інструменти. Тимофтейович ся на то позерав, як теля на нові ворота. А ту вояки зачали го трепати голова не голова. Грицович ся на то шкодорадосні позерав і тишив, же про свій мудрий розум з того вишов насухо. Але не надовго. Збачився в часі, кедь му один з вояків приложив таку, же одразу увидів вишитки гвізди на небі, а потім го вояки далей пасали. Тото ся стало в часі, кедь у його возі нашли капітанові тусарські ноговиці. Обидвومه злодії дістали порядну бунду, на яку ніколи не забудуть.

Осोजило то. Кедь ся по часі вернули додому, зачали жити порядним животом — без потягування з чужого. Воєнська регула про них була іщі ліпша, як добра медицина.

ЯК ЖАБУ ВИГНАЛИ

На світі вже так бувають. Не є чому чудоватися, але така притода ся стала. Пішла невіста в поле зерно одбирати за своїм мужем і дуже захотілося їй води. Прийшла до недалекого студника, нахилилася над воду і душком лигала. А нараз чула, же штось їй перебігло через горло. Та так настрашилася, же одразу аж стерпла. Спам'яталася через якусь мнуну, попозералася до студника. А в нім, крім пару камінчат, були лем малі жабочки, які сталися про жінку осудними. Невіста догадалася, же випила жабу і прийшло їй дуже зле. В голові почали родитися страшні думки... «Ой, діточки мої, та вже я вас доховала. Што лем з вами буде, кедь вас мушу вхабити», — нарікала невіста і проклинала студничок, воду і жабки. А як так дуже лементувала, здвигнувся їй жалудок та й вишмарила з нього може й тото, што на святий вечір поїла. Але дармо. По жабі ані сліду не було. «Та тота, каріка чортова, не вийшла з мене», — думала собі жінка і доложила: «Она

зажерлася мені, напевно, до жалудка», — і почала обманувати черево і кричати:

— То правда, правда, ту є жаба, ту, на тім місці, бо вже й колоти починає...

Гіркими сльозами заливалася, коли прийшла к мужові і не дала собі мудре слово повісти. І муж, рад-не-рад, запрягнув коні до воза тай швидко побіг із жінкою до лікаря. Практичний доктор почав невістку втішати, же хоч би і живу жабу пролінгувала, то їй з того ніч не може бути. Але жінка все лем своє трепала, же в жалудку жабка кусать. Коли вже доктор видів, же із невістою не порадить собі, то послав її до шпиталя ід прімарові, жеби тот успокоїв «нешчасливу» невістку. Але і прімар не поміг жінці. Она не слухала нич, не вірила ані рентгену, не виділа ні то, же останні сміються з неї. Боженькала, од страху ніч не їла і з того почав її жалудок боліти. Не було помочі, газда мусив свою премилену возити од доктора до доктора, од ворожилі до ворожилі, але ніякі медицини, ані чари-мари не помагали.

Жалудок болів, почало і в голові блудити, а накінець, дісталася невіста аж на психіатрію. Там один шиковний доктор прибрався вилічити її. Повипрошувався на все, дав їй у шиткім правду і пообіцяв невістці вилізти з біди. На другий день взяв її на рентген. А коли жінка просилася, чи видно там жабу, доктор одповів, же правда, што видно. Видно праві на тім місці, де вказує, што болить. Доктор просив жінку, аби ся не бояла, же зробить ей безболісну операцію, жабку шумно вибере і зшитко буде в порядку. Невіста з тим погодилася, лікарі успали її, зробили на череві жінки маленький розріз, дали пару штихів, а як невіста пробудилася, то принесли їй на танірику красну здорову жабку. Баба одразу стала весела, здорова. І жие собі спокійно і днесь, кедь не вмерла.

НЕВДАЛА КРАДІЖКА

Притрафило ся то на однім одпусті на нашій Калварії. Як оно уж буває, втоді там було людеј як маку. Старші ся молили і купували отпусти, а молодші приставовалися попід шатра з печеною ковбасою, коло медівничат і около бочок з пивом. Очі ся пасуть на виложених лагодках, а через ніс вдихують різноманітні запахи, торговля іде. Правда,

купує лише той, хто має гроші. А хлопець, син одної худобної вдовиці, Міша, пінязі не має... Але годвабні цукрики тягнуть го ку собі, як магнет. Пішов хоч лем посмотритися на них. Кедь лж довше постояв під шатром а ніч не купував, склепарь вигнав го од шатра із словами:

— Ходь додому курки подоїти!

Дармо, без грошей мусить ся і з великов добротов розлучити. Што зробити, як прийти ід корункам?

Тото не давало Мішові покоя. Думає, шпекулує і видумає. Здогадаєся, же в капличках є шкатули (каси), до яких богобойні християне грошові жертви давають. Пришов ку одній капличці, клякнув на коліна (робив так, же ся молить), а кедь збачив, же не є там нікого, зачав чинити. З пририхтуваним ножом розрізав на шкатулці три рази більшу діру і штурив до неї руку. З великим потішіням, шиковним хватом набрав повну жменю дрібних пінязі. Але ту біда! Кедь хотів витягнути руку з грошима, то не міг... Тото го страшенно настрашило. Посмотрив ся на образ діви Марії, яка ся му тепер виділа, же дуже строгим оком смотрить на нього і хоче му дашто сказати. Уж думає, же богородичка іде го за крадіж покарати і хоче зробити з того чудо і протю учинила так, жеби му рука приросла до шкатулки. Спробував іщі раз руку витягнути, але дармо... Руку ні а ні витягнути з каси. Почав жалосно плакати, кричати і богородицю діву просити:

— Панінечко, Марієчко, пусть мі ручічку, уж веце нігда не буду красти...

Дораз нато около Міша ішла процесія. Люде то збачили і ку ньому прибїгли; зачали ся догадувати, же о што ту іде. Один з них додумався, же чом Мішо не може витягнути руку і каже:

— Дармо ти ся каєш, дармо просиш поміч... руку із шкатулки будеш мочі витягнути аж тоді, кедь гроші з горсті пустиш... Міша так зробив і було по чудесі — рука вилізла через отвір каси. Крадіжка ся му не вдала, наробив собі ганьби, а дома од мамі дістав позауха пару «дрібних». А од того часу ку його чесному мену вквітла прозивка Мішо-Капличкар.

СКУПИЙ ДВА РАЗИ КУПИТЬ

Познав я одного обходника, котрий попри обходуку із змішаним товаром мав і тільки землі, як будь-котрий середній газда. Не старчив він на вшитко і зато на ро-

боти в газдівстві нанимав собі слугів і служниць. Але ніхто в нього довго не витримував, бо то був скуптак над скуптаками і кожного слугу хотів лем окламати. Як слугове тото виділи, же ся в того газди ніхто до сита не наїсть, та завше потягли собі самі дашто під зуби. За тото їх раз обходник дав до суду і так часто ся у нього міняли, як даколи влади у Франції.

Раз ся вернув з войска до села і син великої, але худобної родини, якийсь Янко. Обходник такой почав його кликати до служби. Обіцяв йому гори-доли. Повідав йому:

— Посмотри, Янку, у мене ті буде як в раї. Роботи не є аж так дуже... Накормиш худобу, сядеш собі, напоїш, сядеш собі, засієш і заборониш, сядеш собі. Одпочинку будеш мати...

Правда, Янко уж знав, який тот обходник скуптак, але іншого виходу не було, так предса ся лем з ним поїднав.

Як лем наступив до роботи, обходник завів його до стайні, де стояла пара худих конів, котрим лем так ребра стирчали з-під скорі.

— Но лем постарайся о них, жеби прибрали... Треба їх вельо чесати... Та видиш, які суть... Немає ся о них хто старати...

Старатися, але як? В стайні не було дость кормива. Зато на повалі Янко об'явив спусту міхів з вівсом, котрий там обходник скрив на шпекуляцію. Янко ся дознав і о тім, же обходник на повалі ніяк не ходить, бо йому ся крутить голова, і так ся боїть драбини, як чорт крижа. «Но чекай, потрестам я тя за твоє скупаньство і лакомість», — повів собі Янко і міх за міхом виношував коням донь за дньом. Не чудо, же прибрали, стучіли і були над міру буйні. Обходника тото дуже тішило, але Янкові за тото не дав ніч, ані одміну, ані не зліпшив страву.

«Хто ся сміє напоследку, тот ся сміє найліпше», — подумав собі Янко все, коли його обходник даяк ошмикнув. Наприклад, сам поїв вшитке м'ясо з капусти, а челяді охабив лем кочані. А так ся і стало. Як ближилось до ярі і монопол уже о дужь вецє платив за овес як в осени, обходник пришов до Янка і повів йому:

— Поклич із села пару хлопців, жеби помогли пошмаряти міхи з вівсом з повали. Зохабиме там лем тоти, што будеме потребувати на сїбу...

Янко ся засміяв і каже:

— Нашто хлопців? Зошмарям я їх і сам!

Обходник ся не сперечав, іщі ся тішив, же зошпорує на помічниках, кедь Янко сам зробить вшитко. Але як він ся розчарував, коли до його ніг зачали допадувати порожні міхи. Як уже допав послідній міх, на обходника пришли заморозки. Якби у сні попросився Янка:

— Што то робиш? Де овес? . . . Штось з ним поробив?

— Я? — чудувався на око Янко . . . — Я ніч, та ви мі казали жебим привів коні до порядку. А ці ви думали собі, же я чародійник, котрий із воздуха вичарує їдло про них? Пам'ятайте собі: або овес на повалі а худі коні, або овес в кінськім брусі, а коні як у приповідці. А таких теперь веру мате!

Обходника добре же не поразило од злости. Але не міг ніч робити, бо Янко мав правду. І ціле село ся сміяло, як Янко перейшов через розум обходникові.

ОНИ ВЧИТЕЛЬ, НЯЙ ГО НАУЧАТЬ

Пригода, про яку йду писати, не сталася днесь, вчера або перед тижнем, але притрафилося того іші тоді, коли декотрі школи належали церкві. І якраз у споминаний час жив на однім селі вчитель, який в одній особі був і кантором. То би було в порядку. Але гірше було то, же той учитель з лівов ногов був у школі, а з правов на овоім газдівстві. Бо не лем дітей треба було вчити, але і дяківські землі обробляти. А на двох стільцях сиділося тяжко. Та лакомість змочилс чим скоріше на власні ноги примушувала вчителя робити і таке.

Накінешь великого роздумування, вчитель прийшов до «філіпа», який порадив йому купити коня. «Так буде найліпше, бо найтяжшу роботу в полі звало на коня» — з потішенням повів собі вчитель. Довго не чекав і тибай до міста на ярмарок. Забачив такой на ярмарчисько, де спочатку лем так з боку, як невинний, призерався на гандлювачку з кіньми. Посмілений скоро набутими гандлярськими фіглями, заставився коло старшого селянина і попросився його:

— Діду, то маєте того коня на продаж? — Газда криво попозерався на вчителя, одплюнув багов із догану і обернувся плечима до вчителя. Коли той увидів, же з селянином не набісидується, позбирався і пішов за іншими газдами, з якими тиж подібно походив. А того вже почало вчителя мерзити, бо, бідний, не догадався, же газдове зато обертаються до нього плечима, же виділи перед собов маленького хлопника із лицюм, яке скорше було подібне до дівочого, як до хлопського. Ніхто з газдів не знав, же то учитель, який собі хоче купити коня. З тої суети

учитель знову звернувся до першого газди, бо його сивий кінь йому найліпше любився. Коли другий раз попросився газди, кілька хоче за коня, то газдом аж трясло, бо думав, же тот хлопчисько струтатъ собі з нього фіглі. Але перемиг у собі тоту злість і шмарив учительові до очей:

— Но іші такі чаваргоші чи копиткарі коні не купували! Не вказуй мені тот свій бутильярик, але берь ся до фраса там, звідкись прийшов! . . . Не гварь веще ніч, бо, намойдушу, змашу тя тим кантарьом так, же тя ані властна мати не спознать!

Аж тепер учитель порозумів, в чім діло його ярмарського неуспіху. Одступився од селянина, а коли обернувся од нього до другого боку, то збачив на ярмарчиську іші крашого коня. Того продавав циган, який коника щиро понукував і вихваляв аж до небес. А коли вчитель попросився, кілька хоче за коня, то циган аж підскочив од радості і одповів, же о тім буде говорити аж пізніше. Циган такой почав отворяти коньові писки, вказувати зуби, хвалити коня, же дуже добре тягне. Цигани впрягли коня до брички, на якій загамували вої колеса, а кінь тягав, як мула. Аж тепер учитель спшинів за свої гандлярські схопності. Потім циган попрэсив за коня 1500 корун, вчитель му обіцяв 1200 корун, циган спустив на 1300 корун, учитель приложив стовку, плесла рука об руку і кінь був учителів. Нсвий газда вискочив на коня, як даякий гусар, і весело пішов додому, де такой похвалився з доброю купою перед попом і нсварішом.

На другий день пообіді, коли учитель уж одкрутив свої години коло дітей у школі, запряг коня до воза, бо хотів іти у поле. До одної руки поймав лиці, до другої корбач, сів собі на сідло і зацмокотів. А коли кінь не рушився з місця, закричав на нього, плеснув корбачом, але кінь — зась нич. Мордувався бідний учитель так довго, же аж на шкільний двір зійшлися всі хлопці із села. А коли кінь не рушився з міста ані тоді, як учитель поламав на нім корбач, то підійшов до воза еден газда і каже:

— Я думаю, пане велькоможний, же цигани їх обдурили . . . Кінь, може, тягав на ярмарку лем тому, же цигани напоїли його палінков. Випрягайте коня і одведьте геть циганім . . .

Учитель так зробив. Коли по тижню найшов циганів і почав кричати на них, чому продали такого коня, який тягне лем тоді, коли є п'яним, а коли почав просіти назад гроші, то цигани розреготалися, а один з них почав:

— Гроші вже давно ми розтринькали, ані філерика не зістало . . . Лем собі коника назад одведьте, бо він добре тягать . . .

А вчитель сердито на них:

— Гей, тягать, але команицю з копичі.

— А чи я з того можу? — сказав циган. — Попсули єтьє коня! — А потім пошкрабався за вухо і каже вчителюві:
— Тадь они вчитель, та ний го научать тятати!..

ДИПЛОМОВАНИЙ АДРЕСАРОШ

Петра Іпсиловича в селі ніхто не зове власним меном, але лем Адресарошом. Чому? Бо він ку своєму новому призвищу не прийшов лем так легко. Створював собі го іщі втоді, кедь ходив до начальної школи. Він уж з першого класу зачався держати планих рад старих баб: най собі голови ламлять тоти, які хотять буті панамі... А ти уж тепер маш дость розуму на доброго газду.

Но а Петрик з того, а може і з лінивости, не учився читати, писати ані рахувати. І то, што учитель викладав в школі, на ліве ухо приймав, а на праве випущав. Прото цілі чотири роки просидів у першому, а дальші чотири роки у другому класі. І так Петро Іпсилович із шкільних лавок помаширував до цивільного життя з таким розумом, як кедь би за вісім років ходив не до школи, але поза ню.

Петро був парібком і требало му іти за вояка. Ту нараз прибіг ку своєму камаратові, який ся у школі дуже добрі учив, і почав ся скажити на пошту. Почав му викладати, же сам не знає, чому вшитки письма, які написав старшому братові до Праги, вертаються назад.

Його камарат Максим Шиткознайкозич посмотрив на нього, стиснув плечима, задумано покрутив головою і каже:

— Та таке дашто я іщі не чув... Може ти, Петрику, несправну адресу пишеш? — доложив.

— Адреса є оправна, каждому ем писав читательно, паличковими літерами. Но і то не помогло, — висвітлював Петро Іпсилович, котрий іщі презрадив: — Вчера рано я письмо сам одніс на пошту... Заплатив ем за нього, як за рекомандо, і на власні очі видів, як поштарка на нього наліпила штамплі і шумні го опечаткувала... Но але вечур прийду додому, а представ собі, прокляте письмо скорше було у нас дома, як я. Шляк би го трафив, не же би ішло до Праги, але додому... Кедь піду на пошту, та зроблю там таке чудо, же аж дакому з того плано буде... — зачав ся витрожувати.

Ту Максим Шиткознайкович почав го успокоювати і послав го за повернутими письмами. Кедь му їх приніс і дав з обалками до рук, Максимко лем што на них шмарив очима, розреготався на цілу гамбу, а аж по часі, кедь го по великім сміху зачали кольки штовхати, переторгнутим голосом доложив:

— Богуеш поштарям, а сам собі робиш галибу... Но посмотрь, як єсь по-шаламунськи заадресував... Поплів єсь собі адресата з одосилательом а одосилателя з адресатом... Пам'ятай, камаратку, же поштарі письма носять там, де адресовані.

В тім положив му перед очі одну з його обалок, обернув на задню сторону, де требало написати адресу одосилателя, а там було написане: Николай Іпсионович, у пана Хватала, Прага, Нусле, Мечисловова улица 656, ЧСР.

А на передній стороні обалки, де мала бути адреса адресата, — там паличковими літерами виникала адреса одосилателя: Петер Іпсионович, Заосталівці, пошта Незнакомівці, округ Попліталівці, жупа Шариська, зем словенська, республіка чехословенська, Еуропа...

Максим Шиткознайкович із сміхом і сердечно з зогнутим пальцем заклопав Петрові по лампашу і сказав:

— Як єсь лем міг таку глупість вивести?..

— Прошу тя, ані при найліпшій дякі не далось іншак зробити, бо, як видиш, адреса є добра... Не була би ся змістила до того клинка на задній страні обалки... Тому мусив я дати на передню страну свою адресу, бо ту було веце місця... А братова адреса є овельо менша, добрі запасувала до клина обалки, но і дав я її там, де ся письмо заліпує... Але повіч мі, што роблять тоти на поштах. Они такої дрібниці, як моя, не могли порозуміти! — З такими виговорками зачав оперувати Петро, жеби захоронити свою репутацію.

Но, а як видите, од того часу ся на Петра Іпсионовича приліпила презивка «Адресарович» так сильно, же уж з нього то не змие ані священа вода.

ЯКИЙ МІХ, ТАКА ПЛАТА

Жили раз дві сусідки. Довгі роки наживали дуже приятельськи уже і тому, бо їх іднало равнаке трапління. Обидві були горбаті. Аж раз, кедь ся, може, обидві плано виспали, шкаредо ся погнівали одна на другу. Од того часу все уже

од скорого рана стрегли на себе, а потім ся на дорозі вадили, вадили. Кидали на себе таку ганьбу, же то аж тяжко вивісти. Невибраними словами клала одна другій так до честі, же раз виглядало так, же уж-уж скочать собі до волосся.

Около них биваючі дальші сусідки, жеби не мусили іти перед суд свідчити, поскривали ся за плоти у своїх загародках, повн-тягували уха з-під чепців і начували зваду розтатарених баб.

На щастя, муж одной з вадячихся жінок був праві дома. Спочатку тоту зваду ані не брав важні. Аж кедь видів, же одна ку другій ся приближила так, же і очі собі можуть видлубати, взяв з-під шопи терлицю, виніс меджи них і з сильним бухотом зачав ломати сухі коноплі. Кедь його жена викричала на сусідку, же є така а онака, він спокійно забухав а доложив: «Шак так». А кедь сусідка викричала на його жену, же є така а онака, знову забухав і підтвердив словами: «Шак так, шак так...» Кедь того «шак так» допроваджуване тактом і бухотом терлиці ішло далі, розтатарені баби обернулися ку хлопові і пустили свої остри язики на нього. Він, сегиниско, од народжіння хромав на ліву ногу, а тепер обидві бабизні почали го прозивати: «Ти хромчаку, ти криваку, влечеш за собов лабу, як луцифер з лекла...»

Хлоп але у своїм скрочувані планих баб спокійно покрачував далі, далі маніпулував з терлицею, а тепер бухот допровадив словами: «Який міх — така плата, я кривий — ти горбата... Який міх, така плата, я хромий — ти горбата...»

Баби заганьбено посмотрили одна на другу і почалися добрити. Поконалися уж і зато, же ани одна другій за цілу зваду ані раз не наклали до горбатих. Накінці ся в добрім розійшли і од тоді є надалі добрими приятельками.

З ШАПКАМИ ШУПС ДО КУТА

Скоріше як блеск рознеслася крайом новинка, же до нашого місточка прийдуть делегати аж з далекої Індії. Найвекшу радість з того мав старий Максиміліян Козакович, який з повіріння міського народного вибору мав старослов'янським обичаєм привітати і поклони дати чесним гостям. Хоч була втоді праві середина горячого літа, натягнув на себе вишивану сорочку, цифровані причі з гунянки, кожушанку, обув

чижми з острожками і на голову положив собі бараницю. Реку, най видять той наш край і фольклор!

Індійці приїшли автокаром до славобрани, де уж було народу, як маку. Виштафірований Максиміліян Козакович потився, як би був у парній купелі, но і так дуже красними і щирими словами зачав делегатів вітати а они му на то лем покивквали головами. Понукнув їх хлібом і сілля, а потім ся з цілов суїтов вибрав поуказовати пам'яткі часті містечка. Потім рада МНК позвала милюх гостей до ресторану на погощіння. Поклали перед них найсмачніші народні їдла і пятику. Гості спочатку одмітали палінку, бо їх віра заказує поуживання алкоголю. Зато Максиміліян Козакович, який знав, же ся мулатчак робить за урядні гроші, дозичив собі шиткого. Своім дуже добрим апетитом і щирим нуканням наробив смаку і милим гостям з далекої країни. Не чудо, же по часі зачали черкати з погариками, уж були чорвеними як паприка а весело ся зачали бавити.

Кедь ся оголосила музика, Максиміліян Козакович указав, як ся знає забавляти. Прийшов ку примашові, витягнув стокуруначку, поплюв ю і приліпив примашові на чоло. Нато дупнув з ногов, зняв барабаницю з голови а шмарив до кута. Розказав собі грати шариську польку і зачав руками черкати по лапсарі і цифрувати о сто шість. Добре погощені і почаствувані гості очей з нього не спущали, так ся їм любила весела музика і красний танець. Кедь собі порядні обглядли швидко цифрування, довго ся уж не здержали при столах. Один за другим пішли за Максиміліяном Козаковичом на танечний паркет. Подібно як він, і они поприлипували стовки циганам на чола, турбани пошмаряли до кута і забавлялися аж до білого рана.

Цілий тотен фігель не є у тім, але в тім, же кедь ся індійці вертали до своєї країни, один з них нашому кореспондентові сказав:

— До смерті не забуду на тот ваш красний народний танець... На тот, перед яким каждый танечник приліпить стовку музикантові на чоло, прикривку з голови шмарить до кута, а потім підскакує до потарганя...

ПОРОЗУМІЛИСЯ

За давніх часів, коли іщі желізняця була в пеленках а автомотори не було можна нигде найти ані із свічков, то вшелнякі товари переважали фурмани. Ходили на масив-

них возах, які були поприкривані целтами, а тягали їх добре живіні штаєрські коні горі-долу з Галіції до Мадьярська, з Мадьярська до Галіції і крижом по світі.

Одного дня на старій і славній королівській або цисарській дорозі тягалися двоє фурмани. Впереді ся до своїм возом тягав фурман поляк, а за ним наш, дагдє од Свидника. Кедь ся день скінчив, обидвоме ся стрітили при одній корчмі і возарні, яка втоді подорожним напруджувала готел. Там один і другий фурман накормили свої коники, помастили коломазю осі на возах, товар добрі позакривали і зашли до закуреної корчми, де у шенку на них посмотявали фляшки з палінков а попід повалу вінці цибулі та чесноку. Обидвоме фурмане сіли собі ку довгому дубовому столу, на котрім ся зараз об'явила вуджена ковбаса, солонина, тіркий сир та децові фляшочки простої палінки, помішаної з попрьом. З слова до слова, і поляк зачав ся довідувати, чи наш фурман ішов за ним з Кросна. Кедь му тот повів, же гей, поляк ся го попросив:

— Но та проше, хлопе, не нашли ви дагдзєй на шляху ворек і воречек і два попляцки зоз сустачком в'язане?

Фурман од Свидника не розумів добре по-польськи, прото вищирив очі, покрутив головою і повів:

— Ой, ні, приятельку мій любезний, ніч я такого не збачив. Потім ся пошкрябав по голові і ішов з бесідов далі:

— Правду сказати, я на дорозі нашов один міх і мішок, в якому були дві опрески з батогом зв'язані.

Польський фурман покрутив головов і сказав, што він таке ніч не стратив.

Потім обоє фурмани попіяли весело далей, а палінка зробила чудесо. Чим вещеї єї випили, тим скорше ся їм язики розв'язували, а тим і ліпше один другому зачали розуміти. Наприкінці обидвоме ся здогадали, же то, што поляк стратив, наш фурман нашов. Один другому порозуміли, же по-польськи ворек — міх, воречек — мішок, попляцки — опрески, а сустачек — батіг. І так наш фурман вернув польському вшитко то, што тамтот стратив, а було вшитко в найліпшому порядку.

НАЙШОВ, ШТО НЕ ГЛЯДАВ

Одна з народних пословиць каже: хто што глядає — найде. Але таке дашто цілком в обернутому смислі притрафилося одному молодому газдові, який найшов то, што

не глядав. Він за цілий час побуту фашистичних військ у його селі брусив собі зуби на воєнський провіантний склад, котрий був в його пивницях. Хотів собі з нього набрати до ситості вшеліякого товару. Терпезливо чекав і дочекався пригодного часу. Одної ночі настав меджи німецькими військами аларм. Безголово зачали утікати і не стигли начисто випорожнити свій склад. Газда кедь збачив, же є чистий люфт, зійшов до пивниці і од радості аж ся за голову поймав. Найшов там повні купи менших і векших пакунків. Почав їх один по друтому отворяти, но, на жаль, ані в однім з них не найшов того, што глядав. По конзервах, сухих саламах, по фляшках з румом, по цукрі, каві і по копах нових чижем, боканчів і деск не було ані пам'ятки. Зато там остало по німцях на повний драбиняк сигарет. А в куті пивниці іщі нашев мундур, який дагде фашисти вкрали з советського майора. Радість то поминула, бо сам не кутив, і не знав, што робити з тими пакликами сигарет. Жена му порадила, жеби то шитко порядні сховав, же по війні може то добре спіяжити. О пару місяців на то дізнався, же в Празі платять за одну сигарету аж по сім крон. Але чув і того, же по дорозі суть контролери, які їмають і карають шмелинарів. Ту му прийшло до голови, же облече на себе мундур советського майора. І такою ся до нього витяг. Засміявся і сказав:

— Но прошу, тепер уж ся не бою контролерів.

І так скоро рано, жеби то в селі ніхто не збачив, овішаний пакликами, дотрепався до празького рихлика. Там собі сів до першого ватона, без листка, і робився, же спить. Контролер, кедь збачив, яка ся в його купе везе шаржа, при діркуванні листків дуже тихо го обходив, жеби го, не дайбсже, не збудив. Подібно го обходили і контролери на шмелинарів.

Ніч перешла, пришло рано, а Прага — ту. Газда смілим кроком викрачував по пероні. Але при виході ся штось воєнській поліції на «майорові» не поздавало. Не засалютували му, але охотні прискочили ку ньому і понуклися му помочі паклики понести. І рівно го взяли на своє становище. О пару годин уж вишов «здеградований», і дали го до рук празької міліції і прокураторові. А наш «майор» і дондесь ся нікому не похвалив, што втоді вибасував за свій подвод.

ЗАЗРАК У ЗАОСТАЛІВЦЯХ

Ей, було жє то слави, кєдь до ЗАОсталівцєв прийшов новий духовний Мірон Сухий. Дзвони визвонювали, перед сєлом стояла з барвінком овінчєна славобрана, дружички в білих шатах з ружами в руках нетерпєзливо викукували на закруту дороги, де ся мав з'явити коч з новим паном превєлєбним. А тот ся і указав...

Треба повісти, жє в тїм часі був піп Сухий худий, як тріска. Звітався з людьми і позбирався на фєру, з якої зачав володіти над пару сєлами.

Потрафив на дуже добру фєру, де газдове були переважно заможні і так не чудо, жє отцєві духовному почалося вести дуже добре. Його овечки були не лєм богобойні, але, што є головне, і дуже щєдрі, не чудо, жє його комора ся повнила добротами, фарський двір курами, гусками, пультками і качками, з фарських хлївів ся озивало рохтання свиней, а сипанєць не був нїгда порожній. А жєби їх пан превєлєбний ся чув найліпше, жєби взимі не мерцнув, фарники му навозили повний двір сухого дерева. Ходили му і на полє робити, а кєдь в сєлі був вирочний празник — Вілія, Трьох Кралїв, Пасха, Николая, Яна або дакий кермєш — до церкви пєтували цілі купи колачїв, груди масла, сира, яєць, вшєліяка птиця і інші доброти. І так попові Міронєві Сухому жилося, як в раї. Скоро ся му тварь заокруглила і блискала од масноти і благобуту, брюхо му вросло допереду і припоминало бочку від пива. Скоріше би му пристало ім'я Округлий або Спужнутий. У церкві, кєдь ходив узкими дверями поза хрєстию, мусив ся пхати боком, бо інакше би ся не був вмїстив. Готовє траплїня му робило, кєдь ся хотїв дістати по узких гарадичох на казательницю і не раз при недільному казаню пришла му думка, жє не сміє руков гєстикулювати, бо ся жє легко стати, жє червоточами наказєна казательниця жєсе під ним переломити, а він би ся так найшов на головах старих хрїстіянок. Тота думка го так трапила, жє раз заклїкав двох вірників, які розуміли до ремєсла, і дав їм цілу казательницю підперти прубими дубовими стовпами. Кєдь уж скінчили тоту роботу і пришли на фєру по одміну, виплатив їх словами: «Пан бог зам заплатить за добрий skutok...»

Антрагєри були би радшеї пристали на одміну на тїм світі, бо дома потребували кожний грош, но не хотіли собі попє погнівати і одишли од нього з порожніми кишєнами.

Што є правда, піп Сухий знав тримати своїх фарників узко

на прив'язі. Неділю што неділю, свято што свято промжив з казательниці проти лакомству і проти скупим і підчаркував, же лем тот, хто проявляє щедрість церкви і наслідникам Ісуса Христа, найде вічну блаженність в раї. А люди в Заосталівцях були і заосталі. Не чудо, же ся дуже бояли диявола і пекельних мук і зато радшей хотіли ся видіти по смерті в небі около ангелів. Тому попа слухали і звишували свої милодари чи то уже у формі натуралій або у грошах. Фара проквітала так, же піп уж сам не знав, што робити з хлібом і кормив з ним домашню птицю і свині. А притім, в неодній хижі не мали діточки што до уст положити. Аж потім найшов добрий одбит на свої дари, які му носили овечки. Возив то до клаштора, де вічно голодні браття редемпориستی їдло од нього купували і добре платили.

Повнилося му череву, мішок, комора і сипанець. Гроші ся му горнули потоком з церковного звонка, з хрестин, свадеб і з погребів. Вшитко про попа значило гроші. Давно забув на слова Ісуса Христа: «Роздай своє богатство худобним, а як мій служобник, наслідуй мене». Кедь даколи при читанні евангелія прийшов на тоті рядки, радше перескочив пару сторінок, лем жеби ся у нім не озвало якесь сумління.

Його слова, які при кожній стрічі припоминав вірникам — слова о щедрості і одданості святій церкві і к її слугам, о надійній одплаті, яка їх буде чекати на другому світі, не остали у людей в Заосталівцях боком. І так ся стало, же одна бабка раз у навалі великої побожності одвела на фару свою послідню коровку як дар божому слугові, який їй мав зато випросити у створителя вічну блаженність у небі. Кедь ся уйко Вишняк, єї муж, вечур вернув з поля додому і дізнав ся, яку глупоту вивела його жена, повадив ся з ню і зараз пішов на фару. А хоч тоді була п'ятниця, строгий день посту, попа найшов при годуванні. З великим смаком огризував гусяче стегно, яке ледва старчив скрити під стіл, жеби го не збачили очі зведавого фарника. Але попова масна борода говорила сама о тім, же чим ся напхавав. Вислухав Вишняка і солодким голосом сказав:

— Любий мій брате в Христі, твоя злоба є виплодом сатани, помоль ся вірно на голих колінах і оджень го од себе... Кедь християнин жертвує дашто церкві божій, не сміє то просити назад. Не бійся, господь бог поможе, же вижиєш і без коровки... Він тобі то може десять раз винагородити...

Поучними словами піп оплантав так хлопа, же тот ся без корови вернув дому і сказав собі погід ніс: «Шак увидиме. Господь бог мій то десять раз винагородить... Може ся даке чудо стати...»

Дні біжали, тижні і місяці ся міняли. Вишняковці жили, а бож-

ська одплата не приходила. В їх хижі ся усїла біда, не мали корову, не було молока, масла ані сира. Прото ся сатан зачав знову їмати селянина, а жена то за кожним проклинанням утишувала:

— Не будь таким напасним, як циган... Треба стерпління... Бог отець не нагливий, але пам'ятливий... — Но Вишняк ей на то лем з руков махав, бо вшитки його плани, як ся дістаті ку своїй коровці, падали про лакомство і рафінованість попа. Аж один раз...

Пришло горяче літо. На полях позолотїла пшениця, препелиця нєтерпеливо почала виспївувати свою популярну спїваночку: «Подьте жати, а не лежати»... А втодї один раз ся появила в тїй спраготї чорна хмара, почало приміти і блискатися. Пришла літня буря з великим вітром. Перуни сполошили лісну звірину і попови корови, які ся пасли на поляні під лісом. Меджи ними була і Вишнякова Рисуля. Кедь перші тяжкі капки дождю упали з олов'яних хмар, а кедь недалеко до грушки вдарив грім. Рисуля ся сполошила, здвигла хвіст і люфтом летїла до села, рівно до своєї старої стайні у Вишняків. Остатні попови корови єї наслідували і вшитки ся нашли у Вишняковім дворі. Той їх зрахував, і було їх там праві десять. Через голову му пролетїла спасоносна думка: «Піп сказав, же створитель вшитко мі за мою корову винагородить. А ту є, слава тобі, господи, акурат десять корів... То значить, же одплата ту». По бурі добіг до Вишнякових попів пастирь і зачав корови вимагати, Вишняк го слухав, але кедь пастирь фурт молов одне за другим, взяв палицю і вигнав го із свого двору:

— Який ти фарський пастирь, кедь не віриш словам свого пана. Пан превелебний зрозуміло повідали: «Охав мі корівку, господь бог ті то десять раз винагородить...» А так ся то стало, як пан превелебний повідали...

З тими самими словами Вишняк ся огоротив і у попа, який прилетів до нього з великим тургаєм вимагати корови. Но анї піп не походив. Цілий припад ся рішив перед судом. Свідковє свідчили і підтверджували попові слова: «Дай церкві, десять раз ті то панбїг винагородить». І так піп Мірон Сухий програв правоту, а у Вишняковій стайні спокійно бучало десять корів. Лакомий піп ся з того вшиткого таньбив і одийшов із Заосталовець до другого краю, де го іщі не познали.

СТАРОСТІ ОБІШЕНОГО

Молодий жєнач Антон Копачка мав із своїов жєнов великі старости. Робила секретарку директорів у фабрики, а ку тому взяла на себе і даякі дальші функції. Про служобні повинності в уряді і про різні засідання і службовні дороги день што день дуже нескоро приходила додому. Ёй муж барз мало ся з ньов стрічав і зачав ся на ню потайомки злостити. Іщі веце як дость напало го тото, кєдь збачив, же з їх спільного маєтку бракують даякі цінні річі. До голови влетіла му думка, же може його жєна любить другого хлопа і тому дала золоті перстені, викладані діамантами та інакші брошки. З жєнов про єї красоту ся не хотів погнівати ані розвести, радше роздумав, як непрямо привести її ку тому, жеби ішла до такої роботи, де ся не робить аж до ночі. Але она на перехід до заняття з меншим платом ані лєм чути не хотіла. Бо як же так — недавно зачала робити, а тепер роботу змінити. Молодому жєначові пришла думка вистроїти дашто таке, чого би ся побоїла і остала дома, а не ходила нігде до роботи.

Одного дня, кєдь дость довго чекав жєну, приготував на ходьбі малу шибеницю, на якій ся ніхто не може обісити. Наперед ся опасав мотузком попід плечі, облік на себе герок, жеби то не було видно, а потім на обаламучіння окрутив мотуз коло ший. Кєдь жєна отворяла двері, шумні ся спустив і зробив їй фігуру обішеного. Жєна кєдь то збачила, пришло їй плано і омліла. Копачка уж ай ішов ся одмотувати, бо хотів жєну крисити, але в тім перед собов увидів сусідку, яка кєдь збачила, што ся ту поробило, не рятувала нікого, але зачала квартиру рабувати. З секретаря украла вшитки шперки, з руки омлітої взяла перстені і такої прискочила ку обішеному і хотіла му з руки взяти золоту годичку. Копачка ся уж на то не міг смотрити і з цілої сили копнув їй до задку. Суїїдка-злудійка з переляку тоже омліла, а коли падала, накраднуті річі ся єй виспали з пазухи на ходьбу. Було видно меджі нима і тоті золсті річі, які Копачковим уж давніше пропали.

А тоді Антон Копачка одмотався, зійшов з шибениці, набрав холодної води і поляв жєну і сусідку. Обидві ся пребаторили. Жєна такому фіглю порозуміла і зачалася венувати веце мужові.

В тім припаді то був у Антона Копачки тлуний жарт, але мене перенаслідує думка, же што вшитко муєть перетерпіти оправдивий обішенець, коли го нечесні люде обкрадають, а він, сегінь, на ніч ся уж не може змочи... Што ви нато?

НЕ Є БЕСІДА ЯК БЕСІДА

Днесь ся уж наші діти в школі лем з книжок дізнавають, же як ся робочому народу даколи тяжко жило, кедь у нас бачували грофи і велькостаткари. Теперь на наших сслах переважно ся газдує сполочні на друзствах. Лемже вшитки тоти, котрі даколи як півявки ціцали кров робітним людям, іщі не повмирали. Суть ту, живуть меджі нами, правда, утягнуто, на око ся тварять як би ніч, але в їх серцях є утаєна злоба і злість над тим, же стратили землі, силу і богатство. Ай у друзственому селі, про яке теперь саме прочитате, жив іщі один з тих колишніх панів.

А тот одного шумного дня вів горі селом свою козу на мотузку. Оно є то марна слава. З дачого уж треба жити, а кедь уж треба жити, а кедь уж не має маір, зийдеться дома і того бідне ховпате чудо, яке не лем же дає кущик того молока, але може і закривати сховане золото, бо робить з чоловіка скоро бідного лжада. А прото бувший пан велькостаткар фурт около себе водить козу. Кедь раз так з нею ішов около друзственого двора, коза зачала труцувати і підскакувати, а потім тягала велькостаткара за собов. Він з того зчервенів і зачався потити од намаги. На містку при друзственому дворі праві тогди стояв один член друзства, який даколи був слугом у велькостаткара і якому од дитинства пан мордував живот. Кідь тепер видів тот утішений образок, як коза трапить бувшого статкаря, голосно ся засміяв і закричав:

— Нолем, нолем, повіджь мі, де ведеш тоту свиню, ха-ха-ха!

А нато ся розрегтав і бувший велькостаткар, який му нато заафірував:

— Ой, Іване, Іване, і кедь єсь друзстовник, прецик ти лем дуже глупий. А потім, як ти можеш доробити хліба і м'яса? Та тото є у тебе свиня? Шак то коза! Ха-ха-ха! Кедь сте такі вшиткі сільськогосподарські одборники, та скоро догаздуєте... Ой, поразити ня іде од сміху! Та коза у нього є свиня! Ха-ха-ха!

Друзственик ся на нього посвмотрив, одплюв собі і каже:

— Перебачте, милий паночку, правду сказати, дуже сте ся помилили, бо я од вас нич не хочу. Я ся той козички прошу, же де она веде тоту свиню...

Велькостаткар скоро тому порозумів, і цілий заганьбений ішо за козов, яка то тягала до хотаря.

П'ЯНИЙ ЧАЙКА

Даякий пензіста меном Оскар Чайка доживав свої дні найчастіше в місцевій корчмі, де завше після одержання пенсії ся потужав так, же ледва на ногах міг прийти домів. Коли ішов з корчми і заплянтувався по дорозі, та діти за ним кричали: «П'яний Чайка, Чайка п'яний, п'яний Чайка...»

Кедь був раз порядні підгуражений, втоді зачало го таке викрикування дуже уражати, заставився при дітиськах і зачав роздумувати, як би їх од того зловивку одучити. Але они лем знова спустили на нього свій концерт: «П'яний Чайка». Він ся в тім зробив, же ся не мерзить, розосміявся і покликав ку собі тих найменших, дав їм по коруні і сказав:

— То зато, же знате добре покрикувати... Я дуже рад, кедь кричите на мене «п'яний Чайка...» А тепер знова кричте на повний голос «п'яний Чайка»... А тому, хто буде найголосніше кричати, дам іщі дві корунки...

Дітям не требало два рази казати і кричали так, аж похрипли. Двом чи трьом дав іщі по дві корунки і пішов дому.

О пару днів нато Оскар Чайка знову ішов порядні підгуражений з корчми. Дітей на улиці було повно, но здивувало го, же ані одне не кричить на нього, але вшитки весело ся грали із овоїми прачками. Знову заставився при них і спитався їх:

— Но та чом же не кричите, «п'яний Чайка?»... Я дуже рад, кедь ня так вихвалюєте...

Діти посмотрили на себе і відповідали:

— Акурат... Та ви хочете, жеби зме на вас надармо покрикували. Го-го-го, то ні, кедь нам дате по корунці, та знова зачнемє... Задармо вас ославувати не будеме.

Оскар Чайка не дав їм уж ані п'ятака. А діти од кричання на нього одвикли. Што фігель то грош, а хто має в голові філіпа, гої собі зарядить шитко. Тото підтверджує і кумшт Оскара Чайки.

ХРИСТОС ДАВ — МАРІЯ ВЗЯЛА

На виро́чні ярмарки все було в нашому місті живо і весело. На ярмарчиську виглядало як у пчолячій улику. Посходжувалися люди з цілої околиці. Продавали, купували, торгували і бухали з руками о руку. В ярмарковий день мали і корчмарі золоту баню, бо добрий продай або купівля запивалися олдомашом. На ярмарчисько тоди приходили вше-линякі мастичкаре з чудесними медицинами, з яких ся потім дома виклювала звичайна вода з пото́ка. А не хибували ту ані на слово взяті картаре. Одного з них, високого Андрія, вам представиме зблизька.

Ярмарчане втоди нашли Андрія в тугій роботі: на розложенний стіл виклав з куфра картарську акцію і вигерний план, на який положив три алюмінійові карти. Зачав їх неперестанно мішати, причому викикував:

— Промішані, помішані, ту є марка, ту не є марка, а де є марка? Чесні і милі, спробуйте своє щастя... Маєте можливість випрати фуру прошей, старчить лем угаднути, під котров картов є карта... Прошу, прошу, кураж платить, коцка грає. Тот, хто не рескерує, нічого не має...

Не чудо, же скоро мав около себе цілу процесію люда. А він, гунзут, жеби людей даяк приблукав до карт, жмуркнув на кривого Юрка, який був його тихим помічником, а тот такой «загубута́в» тисячку. Зрозуміло, же такой виправ, як то мав з картарьом договорено. А потім ся людям недовір'я переломіло, і што скоро вещей і вещей газдів налетіло Андрійові. Не один з них рескирував вшитки стовки за проданого веприка або волі.

Картар з часу на час дав дакому і виграти, жеби інтерес до граня не пропав і посмівався попід ніс з доброго гешефту.

Дуже превельо з тих, яких кортіло богатство, програтли купу грошей, а дакотрі уж з порожнім бутіляром жалосні смотрили на масну картарову руку. А Андрій їх весело потішував:

— Лем тот бере, хто угадне!... Треба давати ліпший позір!... Не бануйте, богородичка діва Марія дала, а Христос взяв... А подьме знова, і так, як дома!... Виплачам в готовости, як Батьова фірма!

Меджи «гібіцями», які не лем з отвореними очами, але і з отворенима устами слідували за картами, стояла і старша селянка. Она тиж давала позір на картарьові фі́глі. Потім з пазухи взяла великий бутіляр, вибрала тисячокорунівку і прогварила:

— Нодем, пан майстер, тепер про мене замішайте добре карточки! . .

В Андрійових очах загравав огник радості над її повним бугіляром і охотно розложив карти. А селянка на превелике чудо публіки випрала. Раптом взяла свою і виграту тисячкорунівку, положила обидві до бугіляра та позбиралася геть. Її починання картаря померзило, і такої заволав:

— Нодем, тето, маєте щастя, подьте іші на єдну партійку!

Але селянка не хотіла грати. То Андрія дуже розлютило. Він думав, же перша випра бабу до карт приплантять, і же так охабить у нього вшиткі пінязі. Кедь ю і надалі картар наговорював до три, селянка закивала головою, же дальше грати не буде.

— А то чом? — звідався намерзений Андрій.

— Та прото, же тепер Христос дав, а Марія взяла! — доложила селянка, бо она звалася тиж — Марія . . .

ПРОГРАНА СТАВКА

В одному нашому селі жив дуже рафінований корчмар. Широко-далеко люди знали його не лем як великого торговця, але і як чоловіка, який мав такого філіпа в голові, же го іщі нігда ніхто не обдурив. А він собі той свій природний талант високо цинив, а де лем йому вдалося, виуживав. На цілій околиці не дав утечі ніякій нагоді, де був гешефт на досягнуття руки.

Одного дня, коли в його корчмі попивали собі двома кумове, які під впливом алкоголю не переставали хвалитися, які то они добрі косачі, напало корчмаря виужити обох кумів про себе. Почав він просторікати коло хлопів, яку то він має довгу і широку луку, а же іщі дотепер ніякі кісці не доказали покосити її за дофриштика. Файно піднапиті кумове, які добре знали корчмарьову луку, почали вихвалитися, же они її покосять, але же корчмар їм мусить добрі заплатити. Корчмар того поїмався і каже:

— Знаєте што, хлопці? Заставмесь! Кедь за одно дофриштика луку покосите, дам вам п'ятьсто корун. Але кедь того не зробите, так то, што покосите, зістане мені задармо.

Хлопи погодилися, подали собі з корчмарьом руки, ставку підтвердили випиттям пів літри руму, а коли у корчмі одбила

завершена, та не пішли спати, але почали коси клепати. Коли вже приправили коси, старий кум каже молодшому:

— Куме, то би у тій луці сатан сидів, аби ми од дванадцятої години ночі до восьмої рано корчмарьову луку не покосили!

Ніч була ясна, місяць так красно світив, же, як гвариться, мак мож було збирати. Кісцям робота йшла як по маслі. До речі, лука була така велика, же чотирме добрі кісці мусили на ній порядно назганятися, аби її покосили за одно рано. Корчмар був цілком пересвідчений, же тоті двома кумове ставку програють. Тому спав собі цілу ніч дуже спокійно. Рано встав, мало щось перекусив і тибай попозерати, як то там робота іде кісцям, бо хотілося йому і посміятися з кумів, же ставку програли. Та аж ним цофло, як збачив, же лука з двох третин уже покосена, а до фриштика було іще далеко. «Чорт з ним! Програю ставку», — назлощено загундрав корчмар попід ніс. Вернувся до корчми і щось з фляшки попереливав, і знову побіг на луку.

— Нодем, кісці мої, лигните собі мало руму. Заслужите...

Кумове мало пили, бо добрі знали мухи корчмаря. А кель корчмар їх щі вєце нукав, то вже не пили, бо не хотіли ставку програти. Корчмар з тим заспокоївся, бо знав, же з руму мало одпили і, посміхуючись, вернувся додому.

Занедовго кісці збачили, же зле з ними. В черовах їм почало курчати і не знали, што перше робити: чи триматися за болячі черева, чи косити.

— Слухайте, куме, як бачу тот чортівський корчмар дав нам до руму ричинусовий олій, — бідкався молодший кум.

— Лем аби, не дайбог, не накормив нас із живим сріблом, бо того могло би нам черева прєвати, — побоювався старший кум.

А коли вже стали щі частіше одбігувати на меджу або за крячок, то обоє настрашилися, же ставку програють. Тому молодший з них порадиє:

— Знаєте, куме, що? Няй ся робить будь-що, але ми познайме із себе ногавиці і косьме лем у сорочках.

Так і зробили. Косили і косили, недбали на біль у брісі ані на наслідки од лакоїрки. Луку до фриштика покосили і так поперший раз перейшли через розум кламарському корчмареві. Рад-не-рад, мусив корчмар заплатити п'ятьсто корун, а з луки дозвожував сіно, яке пахло не лем квітками і зільом, але і «корчмарьовим румом».

МАТИ ЛІПШЕ ЗНАЮТЬ

Жебрака Гриця Пиявку у краю скоро вшитки люди знали. Довгі роки з часу на час могли го видіти, як пугує з хижи до хижи з палицею в руці і з полотняним міхом на плечах. Зналося о нім і то, же є великим фіглярком, а же што вижобре, жертвує на палінку. Найліпші часи про нього були у літі, як на селах зачинали отпусти і кермеші. Кождий такий благодарний божий праздник му приніс пару корунок. Бо люди в часі одпусту і кермешу були дуже щирі і не смотрили на печінку, гуляш, пироги і колачі, а де-там і з палінков сегія понукли. Нечудо, же і на отпусті у нас був Грицько Пиявка уж од самого рана підкуражений. А як задзвонили дзвони, такой уж сидів під хрестом при церкві і дайкав так, же аж під ним земля плакала. Але попри тім, тоді у піднапітій ставі, зачав вистрояти і дашто інше. Радив своему сліпому камаратові, який недалеко сидів, жеби співаючи просив милодари од християнів такими словами:

— Ой, дайте же, дайте, джадові сліпому, та вискочать очі вам самому...

Служба божа ся скінчила, а віруючі порозходилися попід шатри з медовниками, марципанами, цукриками і за іншими товарами. Понакуповали, повикуповали і понаглялися домів на кермеш. Грицько Пиявка тиж позберався і заміряв рівно до недалекої корчми, де ся весело наливало, чапувало і попивало. Бринькнув дрібняками і зачав ся потужувати. Як пропив всі гроші, вернувся до церкви, котра уж була цілком порожня. Там собі клякнув під олтар, на якому була на образі панна Марія. Як ся уж помолів, добросеречно на ню посмотрив і зачав ся пригваряти словами:

— Свята наша богородичко, діво Марійо, змилуй ся і надо мнов, над опуцением грішником... — Потім руку положив на серце, вдихнув глибоко і зачав просити: — Пресвятая богородицо діво, не хочу од тебе просити богатство світське, яке є в руках сатана чортового, але хочу од тебе таку маленьку річ... Прошу тя, матічко божо, змилуй ся надо мнов так, жеби я кождий день од тебе дістав холем літру доброї і міцної паліночки... Амінь...

Тоти його слова вислухав дзвонарів син, бетяр малий Мішко, який був з другого боку за олтарьом. Хотів Гриця Пиявку преквалити і своїм дітським голосом му говорити:

— Ой, ти старий ненажертий, аж літрівку би есь хотів

випити кождий день? А півдеца палінки денно би ті не стало?

Грицько Пиявка, думаючи, же то му каже маленький Христос, встав як вкопаний. Дих ся му заставив так, же одразу ані лем словко не міг проговорити. Іші раз ся покійно поспотрив на образ, а як видів, же богородиця нич на то не повідає, прийшов до себе, погрозив пальцом малому Христові і назлощено сказав:

— Тихо будеш, ти смаркатий, мати ліпше знають...

Дзвонарів хлопець не указав ся з-за олтаря, а ані ніч не затаїв. Як прийшов до села, все сказав. Пиявка ся уж не може у нашому селі ані лем вказати, бо кождий за ним такой покрикує:

— Так што, Грицьку, як омакує тота палінка од божої матери?

ЧОМУ ШАРГА ЗДОХНУВ

Жив раз один газда, який мав коника Шаргу. Кінь му послушний робив на полі та заробляв на фурманках. Але газда був скупий як шляк. Ніколи не дав Шаргові такий оброк, який би собі Шарга за свою чесну і тяжку роботу заслужив. Газда кламав коника, обіцявав му горні доли, але то все оставало лем при обіцянках. Так тому було і втоді, кедь тягав до міста сирові скори з худоби до фабрики на спрацювання. Дорога була дость тяжка, допроваджувана пару верхами. А коник тягав як мула, бо збачив, же газда іщі перед одходом на фурманку положив корець вівса до воза.

«То буде лем про мене, — подумав собі, — днесь газда додержить слово».

Коли переходили меджі горами-лісами, горі тяжким берегом, газда пошепкав Шаргові до уха: «Лем тягай, тягай, милий конику, потім ті дам вівсика». А кедь перешли через верхи, газда знову накормив го лем сіном, напоїв з водов. В місті поскладав скори і на віз наложив інший товар. Коли вийшли з міста, газда знова зачав обіцувати Шаргові: «Присям богу, же на півдорозі уж ті дам вівса... увидиш, лем тягай». Але на півдорозі мав Шарга на їдіня лем сіно і воду. А кедь уж приходили додому, газда ані лем не спом'янув на овес. О пару днів пришов за газдом домашній учитель із села. Просив газду, жеби го завіз до міста. Обіцяв, же му добрі заплатить. А газда, як чув о прошах, так ся потішив, же аж ся му очі заллищали.

І учительові приобіцяв, же го одвезе. Пришов до стайні, покляпав Шаргу, та й каже:

— Видно, же єсь собі одпочинув, копку соломи та пару в'язанок сіна єсь зожер, підеме знова на фурманку. Але уж не будеш мати тяжкий наклад, лем пана учителя одвезеш до міста і назад...

На другий день запрягнув коника і пустилися з учительом до міста. Як перейшли пару кілометрів, милий Шарга ся даяк закрутив, підломили ся му ноги і упав на дорогу. Натягнув ся, зафоркав, шмарив з копитами і було по нім. Як ся газда спам'ятав з того, што ся стало, цілий заганьбений перед учительом каже:

— Відять, відять, пан учитель, та таку ганьбу мі Шарга іші нігда не зробив... Холера причкова, посеред дороги скапав...

Зогнувся на Шаргову голову і з плачем доложив:

— Ой, Шарго, Шарго, што то ти видумав... Здвигнись горі, а кедь прийдеме додому, та такої, так мі боже, дам ті зівса і солодку ріпу...

Але слабо живений коник уж ніч не чув...

За мало грошей — мало музики. Видно, же ані на хінським жалудку не можна довго заробляти.

ПАРДОН, ПРОБАЧТЕ

У часі, коли вже в урядах по стінах висіли образи Масарика, були доходкові контролери, яких люди звали фінансами. Але тоді доходкові фінанси давали на забияння свиней такий позір, же несмів їм ніхто з того випасти, жеби не заплатив вирубаний акціс.

Але один газда, який акціс на забиття овині за отца не хотів платити, скоро рано заколов свою свиню на чорно. Опалювати до загороди не ішов, жеби, не дай боже, дахто не збачив і не заголосив його на доходковий уряд, який би му міг насолити порядний штраф. Прото робив порядок дома під стріхов. Кедь свиню в горячій воді порядні опарив, одпрятав ю з приклетя до комори а зачав острити костури, з якими їй хотів розчетвертити. Натішений, же як розумно і шиковні обишов закони і доходкаром через голову, зачав собі смаки робити на доброти, які із тучної свині собі нароби, виудить і спокійно із своїов родинов сконзуме. З того вшиткого собі ані словом не спом'янув на свого

«доброго» сусіда, з яким про меджу уж роки стояв на війновій нозі. Той сусід шпегував, а кедь почув свиню закрикнути, такой знав, же што ся стало. Побіг до міста, а там заголосив сусіда фінанцям. Тоти, дякуючи му за шпигунство, такой понаскакували на біциглі.

Газда, як посмотрив на вікно, скоро ішов одпасти од такого дачого, бо такой збачив, же з бережка доходкарі ідуть рівно до нього. Даяк ся з того спам'ятав і не чекав дальше. Вбігнув до комори, прикрив свиню з хустков жени і сховав на місце, яке ся му найскорше притрафило по дорозі. Вніс до первати, а там поставив на сидячки, так же виглядало то як би там сиділа даяка баба. Потім вийшов на двір і зачав дерево рубати. Робив так, як кедь би ся ніч не стало. Фінанце много не курізували, але такой зачали робити домову контролро. Поперегребували ушитко в хижі, коморі, стайні, у хлівах, столі, пивниці і на повалі, але дармо, — зарізану свиню нитде не нашли.

Аж кедь ся умордували, зачали ся збирати, один з них потребував іти там, де і королі ходять пішо. Приступив ку дверям, з чого перестрашеного газду обляв студений піт, бо уж собі думав, же ся на все розлучить з м'ясом і покуту мусить заплатити. Але фінанц інтелігентно отворив двері так, же їх лем кус одхилив, а кедь збачив бабську хустку, двері запер з словами: «Ох, пардон, пробачте, я не знав, же там є дахто». Кедь одходив заганьбений, думав собі: «Сакраментська баба, бодай ю... кедь ся уж там посадила як свашка, мала за собов двері порядно заперти...»

Він думав же там була газдова жена, яка на себе шмарила хустку. І так доходкарі пішли назлощені, а тому, што їм «неправду» заголосив, наложили порядну покуту. А газда з того вшиткого ся лем посмішкував.

МАЄТЕ ПРАВДУ...

До одного міста наступив на окружний суд молодий судця, котрий ся іщі цілком не спам'ятав з тяжких екзаменів, які перед пару днями робив на високій школі. Прото ані не чудо, же ся му вшитки мудрості староримського права помішали в голові акурат так, як закони з параграфами.

А так лем што ся посадив за старий ошуханий судцівський стіл, приділили му першу правоту. Мав розсудити двох уж роки

розтатарених газдів Михала і Юрка, які робили один одному на пострік, вадили ся до омерзіння о меджу.

Наш малий молодий пан судця наперед прочитав собі жалуючі списки і на повну пару пустив ся до виштретрування оскарженої і жалуючої странки.

Обидвове газдове гутали і повторяли свої отрепані співанки: «Я, як видите, добрий, справедливий чоловік, ніч не винуватий, але сусід, шляк би го трафив, є дуже планий, такий і онакий, а прото треба го так покарати, жеби аж з того зчорнів...»

Новопеченому судцюві з того вшиткого уж ішла голова пукнути, бо ніяк не міг вийти з того, же котрий з правотячих газдів має в тому правду. Наостаток видумав собі таке дашто, як вийти з тої намотаної баламути непошкодженим а притім жеби собі потримав і мено доброго, шиковного і справедливого судцю...

При дальшім поїднанні наперед закликав ку собі Михала, того газду, котрий перший скаржив сусіда Юрка за порушіння меджі в загороді. Тот, як переступив перед нового судцю, неспрестайно обвинював овойого неприятеля, а сам з себе робив готового ангела. Судця го слухав, слухав, а як уж тих прозивок, які валяв на ового сусіда, було більше як дость, зачав му помали притакувати:

— Маєте правду... Щиру правду маєте...

Газда Михал, коли одходив із суду домів, дуже тішився, же має правду, і кождому, кого стрітив по дорозі домів, похвалював нового судцю...

Але малий пан судця такой закликав ку собі на вислук газду Юрка, який не мав о ніч менший язык, як його сусід Михал, зачав і тому притакувати, же має правду, щиру правду має...

А так і тот одходив із суду натішений, же прецінь не його неприятель має правду, але він... І при кождім стрічнім хвалив нового судцю...

А тим обидвове рознгівані сусідовс, кождий із свойов правдов при собі, остали спокійні.

Кедь уж із суду одишов і другий газда, писарька, яка ту робила много років, джмуркла на судцю і каже:

— Пане судця, я пережила ту на суді уж штирі штати, але таке дашто, жеби обидві странки мали правду, то ем іші ніколи не виділа...

Судця поправив собі на очах окулярі, обернувся ку ній і доложив: — Маєте правду, щиру правду маєте і ви...

Писарці ся з того вшиткого нездобрило, вивалила очі і омліла...

КОЛИ В ГОЛОВІ НЕ ПОЛОВА

Улицями міста дув сильний вітер, роздував сніжок. Лампи на стовпах заспано джмуркали, а холод переходив аж до кісток. Була ніч, до якої би чоловік ані пса не вигнав.

У такому плановому часі приходило одному путникові глядати нічліг. Ходив містом гори-долу, од готела до готела, нігде не мали вільне місце. Аж в готелі «Асторія» засміялося на нього щастя. Правда, і ту штоси дудрали о переповненім готелі, но нарешті за добру дешкрецію об'явив хижку з диваном, в якій спав вратників швагер, інакше пінцир з рештаврації. Наш вандрівник вибіг на третій шток до хижки. Заклопав на двері, вступив дну і зачався розкладати. А ту його співночліжник зачався вигваряти на своє харчання у спані, і просив гостя, жеби ся на нього не гнівав, якби ся добре не виспав.

Подорожник то утішав, же і харчання у спанку є людське діло, а же він сам торпить іци на векшу недугу, як храпання. Співночліжник вивалив на нього очі і ся то зачав звідати, же на яку хворобу затяжений:

— Але, знаєте, — зачав пояснювати остріляний мандрівник, — я терплю на таку недугу, же кедь туго засплю, та якийсь ангел або чорт витягне мене з постелі, отворю собі вигляд і виїду на стріху на шпацірку... Но але не робте собі з того тяжку голову, бо дотепер ся мі при такім дачім ніколи ніч не стало... Помаленьки горі муром ся видраплю на дах, а пак так істотні злізу долу і сплю як панбіг приказав.

Співночліжник посмотрив через вигляд до нічної непогоди, і одразу му на голові дупком волооси стали, кедь подумав, же як то сегінісько піде в спані босий на замфрзнуту стріху гори і долу високим муром. Уж перед очима видів, як ся пошпотнув і падать на твердий ходник. Прото в душі ся заприсягав, же тої ночі ані лем око не зажмурить.

А фіглярисько подорожний тоту свою хвороту лем придумав, жеби тим пострашив храпляча. Він скоро заспав, як медвідь в барлогу. Але його співночліжник цілу ніч не спав і не харчав.

Рано ся вандрівник zobудив свіжим, але його шартівник був таким блідим, якби з млина прийшов і попід носом кляв свого швагра, який за добру дишкрецію привів му біду на шию. Зарік ся, же уж ніколи не дасть швагрові заробити на своїй біді. Кедь бетяр вандрівник одходив з готелу, лем ся посмішковав:

— Хто має в голові полову, най не робить гешефт швагрови.

ГРУДА ЗОЛОТА

В селі Страчена під горою жив худобний циган Гейза. Хто лем не хотів, та до нього завадив. Ай тогди. Під липами на клатах сиділи святочно виоблікані газдове, які недільне пополудня заганяли політизуванням і жартами. Молодші собі покурювали цигарети, старші бафкали з тупок. А праві тоді ішов коло них уж спом'янутий циган. Богатші газдове зачали робити з нього сміх, з яким мірили на його худобу. Гейза приставився при них і тварить:

— Лем помали, панове-гаджове, помали, ані ви іши не вишитоко... Як сьте такі парадьоше, та повічте мі, чом вас ніколи пан превелебний не поздравить? Думам, же таке дашто вам не служить ку чести.

— Як то, як гвариш, фарагуне? — озвався найвекший і найпишніший газда в селі.

Газдове ся померзнули, бо їх духовний отець все чекав покलोंи від своїх вірників, а сам ніколи не поздравив. Гейза як збачив, же його контра трафила до живого, розреготався і доложив:

— Но видите... З нас худобних собі смішки робите, а на себе не думате, ха-ха-ха...

— Но-но-но, цигане, може ся ти лем не камаратниш з паном превелебним, — сказав еден з газдів.

— То ні, — одповів Гейза. — Але, присам богу, же наш отець духовний мене собі о вельо веце уцтять, як, наприклад, вас. Шумні ня поздравлять, руку мі подають, подишкурують зо мнов, а як би я хотів, та і на кочі би ня повезли.

Вистатовання Гейзове не дуже переконувало газдів. Зато еден з них такой сказав:

— Як тя пан превелебний возьмуть до коча, дам ті задармо сто кілового веприка...

— А од мене дістанеш метер грискової муки.

— Як є то так, я ку тому придам барана, — обіцяв третій. Так ішло ряд за рядом. Фігльом не було кінця, сміялися, бо газдове не вірили тому, жеби піп повіз цигана на своєму кочі. Лем зато обіцяли Гейзові гори-доли.

Циган Гейза зважнів і звідався рихтаря, чи тота ставка думана щиро. Як дістав нато од голови села печатку, позбирався до хотаря, з якого праві ся вертав піп на кочу. Гейза го на дорозі шумно поздравив, а як видів, же піп має добру дяку, закивав, жеби заставив. Піп так і зробив зо словами:

— Но, но циганс, што маш на серці?

— Ніч, їх висока милость, лем би я ся їх хотів попросити, же кілька би стояла така грудка золота, як моя п'ясть.

Піп звітрив, же може даде циган прийшов туньо ку золоту. Не хотів ся з ним гандлювати за притомності кочиша, і гварить:

— Знаєш што, Гейзичку? Сядь собі ту гу кочишові, а на фари посмотриме ся на то.

Так ся стало, а коч такой летів до села. А газдове, сидючи під липами, очі викатулювали. Гейза, як ся коло них віз, весело ся сміяв, а як їх здравив, як би їх хотів благословити.

— Видиш, шляк би го трафив, фарагуна, — злісно перерікся газда, який му вепря приобіцяв, — але зме ся дістали до каші!

А зараз нато на фари ся одограло тото:

Піп приказав попаді добре цигана погостити, а як го уж і з погариком почестовав, шумно приговорився:

— Слухай, Гейзичку, та де маш тоту пруду золота? Мушу ю видіти, бо інакше не знам наосліп оцінити...

Гейза притворився зачудовано і зачав з витоворков:

— Але, їх висока святість, я іші золото не маю. Мі ся лем снило, же найду золото, а зато ем ся їх просив, жебим потім знав, же кілька коштує така грудка золота, як моя п'ясть.

Піп ся захмурив, но прийшло му до голови, же в тім може бути даке чортове копитко. То і так було. Гейза розповів му про парадних таздів і ставку. Піп ся над тим сердечно засміяв і підтримав го в тім, жеби дістав то, што му газдове приобіцяли.

Веце собі з худобного чоловіка не роблять смішки.

НЕ ДАСТЬ СЯ, БО У НАС ДОЩ ПАДАТЬ

Знаю двох молодих гавалірів, які правдоподібно прийшли там, де ся розум давать, дуже нескоро. Або інакше сказано, же кедь би прийшли на виставу, де ся чудацтво учинює, були би дістали першу ціну. Але оно тому так, же даколи і вітроплах має щастя. А так і на них ся засміяла сиренча. Витрали у шпортці велику суму прошей. Што з ними робити — гутали, роздумували і викумштурували, же підуть світа скусити.

Пооблікалися до святочного шмаття, до кишень напхали гроші, сіли на ріхлик, і гибай до стотурньового міста! Глух у Празі їх оглушив. Ходили горі-долу довгими і коротшими улицями, смотрили на електрички і по обходних вітринах, аж накінець ся порядні виголодніли.

— Кедь зме уж такимн богачамн, — повідали собі, — подьме до даякого порядного готелу.

А то і зробили. При вході до ресторану у пасажі збачили рекламу: «Не забудьте поужити наш більярд». «Більярд? — гм... а тсто што за чорт буде? Та таке дашто зме іщі не пили», — подумали собі.

Вкročили до днука, посідали собі ку білому столу, а уж був при них Вертоножка — пінцир з аблігатнимн словами: «Што доброго ся вам буде любити?» Добрі же ся на ногах утримав, кедь од них зачув їх пожадавкн: «Два рази з того вашого більярду нам принесьте». Пінцир добросердечно ся поклонив аж ку землі а одбіг ку кельнерці, бо уж ся вецей не міг зо сміху стримати.

— Видиш, што єм ті повідав. То буде даяка дорога річ, але правдоподібно даяка американська шпєціаліта... Бо дуже глибоко ся нам поклонив... — І чекали.

— Представте собі, мам гостей, які хотять пити більярд... ха-ха... — Але кельнерка і кедь ся тоже з того порядні засміяла, не вийшла з корчмарських колій.

— Знаєте што, кус ту почекайте і приправлю їм порядний більярд, най буде з того пєсна...

Пішла до пивниці і з бочки, де була квасна капуста наложена, набрала погарчата квасної юшки. Пінцир то взяв і положив на стіл перед чудесних гостей. Тотн собі чоркли, поздравили з добрим здоровлям, шмарили до себе, і такой ся поморщили і один на другого чудно попозєрали...

— Слухай, — повідають один другому — кедь би єм не знав, же п'ю більярд, та, присам богу, думав бим, же є то капустова юха... Ой, але же мають тотн велькоміські люди чудесні шмакн... Гноївкн би їм требало наляти до бруха, а не більярду...

Більярд уж вєце не просили, штосі заїли і частували ся з сливовицю. Не чудо, же зараз ся прикмотрили ку веселій компанії у другого стола, де ся не забули похвалити із свойов вигров у шпортці. А потім вшитки мулатували на їх утрати. Скамаратили ся ту і з шумними слєчинками, які їх дошикували до винарні, відки одишли аж над раном, кедь уж молокорі мо-локо носили по домах. Скоро цілком витрізвили, кедь ся спам'ятали, же не є у них лєм пару корун. Што тепер, як ся дістати дому без грошей? Радилися і говорили:

— Підідемо на пошту і зателефонуємо додому... Гроші нам можуть післати телеграфічно. — Прийшли на головну пошту, повідали што хотять і чекали годину, дві, аж до того часу, кедь достали споїння.

— Заходьте на число XII, — дала їм до відома телефонистка з-поза облачка. Один з них розбігся ку цілому шору телефонних будок і отворив двері з числом 12. Гірше на тому було то, же телефонні будки мали римські цифри, а останні двері арабські, а він ся вопхав до тих з арабськими і найшов ся там, де і королі мусять ходити пішком. Думає, же у Празі суть такі телефони (на селі англійські заходові миски не відів), схилився над миску і зачав покрикувати:

— Гало... Гало... Дайте мі МНВ...

Кричав, але з миски ся крім шуму води ніч не озивало. Його камарат, який го чекав довго на пошті у коридорі, уж не витримав чекати і вийшов за ним. І той акурат так зачав кричати, але надармо. Втім ся засмотрив на ланцюг, який висів на желізній шкатулі, і каже:

— Видиш, ти осле, тото требало потягнути!.. — І штуриє голову аж до заходової миски, закричав і потягнув ланцюг. Прудкий ток води з резервуару му умив цілу тварь і зуби. Повтирався з рукавом герока і жалосно сказав камаратові:

— Не дасть ся телефонувати... Дощ попереторгував споїння... Бо тепер праві у нас дощ ліє...

Додому ся потім дістали, але аж нескорше, кедь у Празі натрапили на одного доброго чоловіка, який їм указав, видки і як можна телефонувати мамі... А завдяки тому і ви сте ся могли дізнати тоту пригоду.

ПІШОВ, ДЕ ЛОЙ КОПЛЯТЬ

На початку другої світової війни, тоді, коли німецькі фашисти були одною ногою аж коло Москви, хотіли мати і добрі дороги. На поміч прийшли їм подорожні фірми. Одна з них, «Туаг», почала будувати дорогу під Дуклю і відкрила собі недалеко нашого села, під горою Оса близько Ондави, каменолом, з якого денно одвозили стовки кубиків каміння. Спочатку паліром в каменоломі був старший скушений каменярь, хлоп як фалат хліба — Фіялка. Він був мінером, але і добрим камаратом всіх робітників, яким людськи помагав і радив.

По нецілому році переложили нашого Фіялку інде, бо же він не поганяв робітників, але камартився з ними. А тото вже не пасувало фашистам, бо они вважали лем такого добрим, який тримав над людьми корбач. А тогді сталася така пригода.

На Фіалкове місце прийшов за паліра висуперований есесман Файфер, який такой зачав заводити касаренські порядки. Вже перший день розказав робітникам наступити перед барак і почав гулякати:

— Я била фронтови офіцер... У мене мусить бути регуляр, як на воєнській война... — белькотів. — Ферштейн зі? Я на робота не познаю ніякий камаратчаг, а не терплю на бордель... Я не ем Фіялка. Він є чех, но і може нами ставляна моторштрассе Берлін—Москва йому проти волоси... А тепер век, век, до робота по-бистрому...!

«Та вже ту є то, што ми думали про фашистів: концентрак, працювні табори», — повіли собі робітники. Щі не встигли їмнитися за лопати, кромпачі, як Файфер викрикував: «Шнел, шнел! Я не маю рада ленівость. Платити буду лем за бистра робота... Шулькана сигарета я не буду терпіла... Помала робота саботаж смердить. За таке я на Україні копав і посилав хлопа Абрагам овца пасти... Бистро!»

А так було і в дальші дні. Хто лем мало заостав в роботі, мудрував, той веце в каменоломі місця не мав. Файферові шкоди було щось пояснювати. А робітникам було ясно, же од фашистів дармо чекати помилування. Але навпаки. На кого зажерся, то лем видумував причини, як чоловіка вишмарити з роботи. Не чудо, же робітники і мено змінили Файферові. За тим, як виглядав і як зневажав людей, належав до тих, што брешуть. І так до мена Файфер придалося іщі Дунчо. А не лем тото. «Хвала» про нього рознеслася по всій околиці, а народні фіглярі і днесь обтріплюють тоті слова: «Роб, роб, бо Файфер задармо хліб не дає».

Файфер-Дунчо своїми нелюдськими і диктаторськими способами скоро поставив проти себе всіх людей з каменоломі. Робітники копали, ламали і розбивали каміння. Але лем на око, бо робота стояла за пачку догану. План повнився ані не на половину. Файфер-Дунча ішов з того шляк трафити. Не міг собі дати ради, бо зневажав силу і здоровий розум робітництва, яке хотіло йому за те відплатити. І так одного дня, коли пару хлопів моцувалося коло скали так довго, же уж і Дунчо не міг на тото позератися, прискочив назлощений фашист до робітників і давай швандрикати. Потім одному з них вирвав з руки штагну і так незграбно підрамував скалу, же коли її один з робітників лем маленько посунув, то полетіла рівно на Файфер-Дунча.

З того повчання: Не пхайся до такої роботи, якій не розумієш. Коли не знаєш з людьми по-людськи говорити, то не ходи за «партяка». А Файфер-Дунчо робив навпаки. Зато пішов там, де лоїй коплять...

НЕЗНАЛОСТЬ ПЛОДИТЬ ГАЛИБУ

Один учитель і кантор в одній особі на старі коліна овдовів. А жеби послідні дні своєї земної путі не зістав сам як кіл у плоті, привів собі аж там од мадярських границь газдиньку, пані Ілонку. Обрядила му квартиру, райбала на нього, наварила, і жили собі як два голубки у покої. Аж одного дня мусів одийти на пару днів на даяке школіння до окружного міста. А пані Ілонка, яка знала бісидувати лем по-мадярськи, остала сама дома. То би було іщі в порядку. Лемже гірше було то, же з ничого ніч, одразу захворіла і легла до постелі, в якій ся ані рушити не могла. Кедь ся о тім дізнали сусідки, зараз прибігли їй на поміч і хотіли їй дачім послужити. Хвора їм ніч не розуміла, а ані они єї. Она од них ніч інше не просила, лем того:

— Візет, візет, візет!

Суєдки єї не порозуміли, а прото ся розбігли на фалу пора-дитися. Попа ані попаді дома не було, нашли там пестунку Юстину. Тота кедь збачила, же баби обертаються за радов на ню, зачала ся робити овельо мудрійша як була. Вислухала їх і повишеним тоном зачала:

— Ох, які сте лем глупі, кедь не знате ані то, што од вас пані Ілонка просить. Візет, візет... Ані тому словичку не розумите? Шак она ся возити хоче. Та правда — возити, — викрикнула і пишно ся зачала тварити.

Ілонкіни сусідки звербували найліпший пар коні у селі, хвору Ілонку з заголовками і перинами наладували на віз і зачали ю возити по хотарі. Хвора сегиниця лем очі перевертала а чим далей, тим голосніше і частіше кричала:

— Візет, візет, візет!

Кедь то кочипш зачув, думав собі, же ідуть помали, а же Ілонка ся хоче у люті возити. Пошвыгав коні бичиском, а уж летіли як найшвидше.

Уж-уж вельо не хибувало а було би з Ілонки витрясло ду-

шичку. На серенчу по дорозі стрітив їх дрітар. Світу і речі знамий чоловік, який здалека порозумів, же о што іде. Заставив кочиша з коньми, повипрошувався Ілонки і каже:

— Та она не возитися хоче, але води просить на пиття. Вода по мадьярськи значить віз.

Хвору привезли додому, дали їй чаю, забалили її до мокрих умшлегів і о два-три дні виздоровила.

Сісідки ся доднесь гнівають на Юстину, а она доднесь ся ганьбить за того своє вистріління.

Вера, ніколи не треба чоловіку робитися мудрішим, як сам є, бо незналость того чи іншого сплодить галибу.

ОДИН З БОГАМИ, ДРУГИЙ З БОРОНАМИ

Тета Блашкова о тім ніч не повідали. Але сталося і таке. В селі Видуманець було традиційним звиком, же з покоління на покоління ковальське ремесло робили цигани Брунцковци. Так було і в тому часі, о яким вам буду говорити. Старий Брунчик научив желізо кути і коні кувати свого найстаршого сина Ферія. Шнковному хлопцюві ковальська робота ішла під руками, аж радість було смотрити на нього. Лем же в останьому часі був даяким задуманим і робив без запаління. Старий Брунчик то скоро побачив і угаднув, в чому справа.

— Нодем перестань з тим тяганням міхів, хочу тобі дашто важного сказати...

Син Фері перестав міхи надувати і оборнувся ку отцові.

— Слухай, — продувжував старий, — уж пару днів виджу, же даяк не єсь у своїй скорі. Штось тя трапить... Но а так... шак ми хлопи... Думам собі, же ся хочеш женити...

Ферійові ся зачала заморочена тварь роз'яснювати, розвеселився і поцілував тата:

— Ваша правда, няню. Я уж собі вибрав новісту, — і прозрадив ім'я тої, до якої був залюблений.

— Добре, добре, пририхтуєм весілля... але, — старий підняв палець, — не таку циганську свадьбу зробиме, але газдівську... Ми жиеме з гаджив, і зато ся будеш женити так, як они.

І Фері із своїов зрукованов були змушені іти на катехизмус.

Піп їх привітав дуже радо, бо го потішило, же уж і цигани зачинають ся вінчати у церкві. Посадив їх до м'якого кресла

і зачав говорити про обов'язки християна у родинному житті. Потім ся попросив, чи знають ся перехрестити і помолити. Фері із своїх снубеницьов були притиснуті до мура, бо ані на молитви не думали, але і так притакли з головами на згоду. То їх слава богу даяк обишло, бо Фері перехрестився по-циганськи: «джа море пароре, джа дичя папуча, праск...»

— Но а тепер повіч мі, кілько є богів, — попросився піп. Фері ся задумав, і сказав:

— Та думаю, же три.

Піп зачудовано посмотрив на нього і просить ся го далі:

— А то як?...

— Думаю, же перший є бог отець, друтий бог син, а третій бог дух святый, — говорить Фері.

— Дуже плано ти одповідаш, — назначив піп. Ферія тото знервозило і у речі перебив попа:

— Но кедь не добрі, та най мі тепер они скажуть, же кельо є зубів у боронах, яку роблю для газдів.

Піп знову зачудувався і каже:

— Фері, Фері, дай мі ти покій з боронами, скади я мам знати, кілько зубів у боронах, кедь я з боронами не нараблям.

— Та видять, отче духовний, они з боронами, а я з богами не нараблям.

І через шитко піп ся не погнівав на Ферія і повинчав го у церкві. Правовірно повинчав, бо коні му требало покувати і желіза поклепати. А потрібна робота є все лем потрібна, і кедь хтось не знає, кілько богів на світі...

НИЧИТЕЛІ САТАНОВОГО ДІЛА

Де було там було, за верхами і за глибокими дебрями стояло село з дерев'яними хижками, в яких жили і честні люди. На бережку више села меджи липами стояла церков, а пониже фара, в якій був пан превелебний Аладар См'ядний. Був би робив честь своїому мену, кеби не був з водов на войновій нозі. Жагу знав загасити лише з алкоголом, але кедь того не було, успокоївся і з нефальшованим вином на причацання. Попритім з казательниці промжив на алкоголь і показував на нього, же є сатановим ділом. Прото стався широко-далеко знайомим нищителем продукту диявола, о чім найясніше

показувало то, же мав фіялово-червений ніс. В його слідах вірно крачав і кантор Петро, який ся крім уж споминаних власностей і у дальших ділах цілком подобав на свого пана.

І так тоти двоє нищителі сатанового діла зачали нищити алкоголь як ся лем дало. В хижих віруючих не забули ані на одну свадьбу, хрестини або на розлуку з помершим. Часто їх було видно і у корчмаря Павловича, де з часу на час попиляли на борг. Кедь уж того вельо напили а Павлович не видів од них ані гроша, пожадував од них вирівняння довжоби. Зато ся страшенно уразили, а од втоді уж їх нога не перекрочила поріг Павловичової корчми. Договорилися, же сатанове діло будуть нивочити в нижнім містечку, з котрого день што день підгуражені приходили з фляшками. А як то уж бувать меджи камаратами з мокрого лужку, притрафило ся їм вельо раз і дашто «героїчного», наприклад, раз кедь ішли в ночній годині в ружовій волі з міста дому, упали до ями з валном аж по шию. Обійшло їх то дость добре, бо фара не була далеко, а їх крик на рату зачув нічний вахтарь і повитягував їх живих. Другий раз ся настрашили іщі веце.

Місячик шумні світив, наставала ярь. Вечір був холодний, кедь піп Аладар із кантором Петром вертали ся весело з нижнього містечка домів. Як собі нашироко викрачували, добіг їх віз.

— Гей, газдочку, не взяли би сьте нас? — закричав кантор.

Газда заставив, пообзерався по путниках, а кедь збачив попа, фіглярськи ся засміяв і каже:

— Та правда, та чом бим їх не повіз... — Шумні ся усадили, і гибай далі. Але кедь приходили ку мосту, піп ся попросив газди, скади іде так напорожньо.

— Скади? — протягнув газда. — Але, лем ту з міста... Був ем там у дохтора.

— А што є їм, не видно на них ніякої хвороби, — каже піп.

— Та і хворий я, і не хворий, — одповів газда. — Поправді сказано, — прихилився ближе ку попові і канторові, з очі му прищало бетярство, — дорогі паночкове, постигло ня велике нещастя...

— Але, не гварьте, — замішався кантор, — што за нещастя, ані труну не везете.

— Знате, — газда ся одмовчав, — рано ня покусав збісній пес.

Піп посмотрив на кантора і закрутився на сідлі.

— А што вам пан дохтор повідали?

— Даяку медицину мі дав і порошки... А повідав мі, же кедь ся до дванадцятої ночі не збісню, та же мі ніч не буде...

Кантор потайомки витягнув годинки і посмотрив під вічко.

Було коло одинадцятої години, а віз замість того, жеби ішов на міст, зійшов до води.

— Але шак міст є там наверху, — вискочило з перестрашеного попа.

— Ніч то зато, хочу лем коні напоїти і жеби собі ноги поумивали, — одповів газда, який, кедь уж коні гребли у воді, зачав на них брехати, як пес: — Гав-гав-гав...

Насмерть перестрашений піп і кантор уж ніч не чекали. Із скори не повискакували, але обоє уж і були на розворі. А кедь розтопашний газда ся обернув на них і забрехав, уж були обидвоне аж по шиї у воді. Газда почмигав коні і одишов геть.

Спом'янутий газда був салвішської віри, духовних не любив, а прото нашив на попа такий фітель.

Од того часу піп Аладар Смядний і кантор Петро обернулися хербтом од нижнього містечка, а з нищенням сатанового діла продовжували у вишнім містечку. Корчмаря Павловича дуже то морзіло, же стратив добрих кумшафтів, які можно же би му борг колись вирівняли, кедь би надалі попивали у нього. Закликав ку собі вшиткими мастями помащеного парібка Василя і потайомки ся на дачім договорили. А той, кедь ся о пару днів стрітнув з попом і кантором, напам'янув їх, же вечорами там під лісом у лужку страшить.

Піп з кантором дали ся до сміху...

— Но видиш го... Же у лужку страшить... Ха-ха-ха.

Пообіді позбиралися і пішли до містечка. А бетяр Василь попонаглявся з дому. Кедь ся уж звечеріло, взяв білу плахту, на довгій палиці зробив хрест, видлубав диню, а уж їх там чекав. В лужку ся скрив до шанцу, а кедь уж здалека од містечка зачув веселу дебат, пририхтував своє гунцутство. Кедь уж піп із кантором були близько коло нього, запалив свічку, положив до дині і зачав єї здвигати горі, вище і вище. Піп і кантор як збачили, же світло є овельо вище, як є міра чоловіка, заставилися з затаєним дихом.

— Петре, яка то каріка перед нами, думаю, што глази ня не кламуть...

Кантор уж ані слова не міг повісти, бо так му од страху борода скакала. Аж тепер прийшли му до голови Васильові слова: «В лужку страшить». Кедь ся страшок здвигнув щі вище, із страху не видержали, і гибай кади легше через поле додому...

Рано, кедь ся у селі стрітили з Васильом, признали ся му:

— Мав ти, синочку, правду... В лужку зле-недобре, нечистий дух страшить...

А од того часу знову лем до Павловичової корчми ходили. Довг роснув, як тот страшок.

Але раз на фару прийшла телеграма з єпископщини, в якій стояло, же в неділю пообіді прийде до них каноник. Што тепер робити? Ламали голови обидвоме.

— Гроші не є, а як би то було, жеби ми каноника не почастували... — В неділю рано піп і кантор ся радили, як вирішити тоту проблему. Но люде ся уж сходжали на літургію, і втоді піп виправив кантора до Павловичової корчми.

— Повіч, же тото уж буде остатній раз на борг... Зачнеме меджі віруючими збирати на оправу церкви... Вирівняме му то і з процентами...

Піп пішов до церкви і зачав богослужбу без кантора. Служив і служив, але не дай боже ся дочекати посла. «Може на успіх п'є у корчмі», — подумав собі піп. Аж о годину озвався кантор з коруша, який незвичайним голосом одспівував «Іже херувими». Піп з того вшиткого хотів ся дізнати, як походив в корчмі, і, погружений до євангелії, трясучим голосом замішав і такі слова: «Петре, Петре, што тобі сказав Павлович?» Кантор порозумів і одопівав: «Павлович сказав, што він кашле тобі і мені, же тому, хто гроші не має, ніч уж задармо не дає...» Віруючі, задумані до молитви, ніч не збачили. Овельо вещей ся пообіді зачудуваав канонік, кедь перед нього положили чисту воду... Піп і кантор ся му поскаржили, же фара є худобна, і вимодлили од нього звишений приділ вина.

А піп См'ядний із кантором Петром, кедь іщі живють і не померли, може дотепер нищать сатанове діло всюди там, де є можливість.

ЯК СЯ ШУСТЕР ЗБАВИВ СОКА

По пару роках учіння в місті і по товариській вандрівці повернувся молодий шустер до рідного села. Ту змігся на шустерню і робота му ішла лем одна радість. Попри тім був шумним хлопцем і не чудо, же ку ньому ходили параднічки не лем з його села, але і з широкої околиці. Кожда з них хотіла ся похвалити новими модерними чижмичками або з корковими топаночками, які шив молодий шустер. Одна по другій приходили ку ньому і з інакшими думами: указати шумному шустрові свої шумні ножки і побаламутити го до женіння.

Час утікав, молодий шустер мав роботи понад голову, а може би доднесь так добрі заробляв, кеби... кеби му даяк не впала

до очей одна з його найкращих і найбагатших куншафток — Ілька.

Коли прийшов на то, же Ільці не бракує ніч з того, што має мати każde дівча на видай, слово дало слово, рука впала до рукава, і була з того свадьба. Спочатку шитко ішло молодому пару так добре, як то пописано в книжках о залюблених. Але по часі куншафтки од завісті зачали зменшувати інтерес о шустрову роботу і його заробки упали. Чи ся му то любило або ні, був змушений робити і підрядніші шустерські роботи, пришивати або колкувати прищіпки на старих боканчах і подібню. Але з того не капкало пані шустровій до каси тільки корунок, як за нові виробки. Розтопашна шустрова жена не могла ся здержати од завісті і сердито зачала на мужа вискакувати. Наперед го виганяла з його власного фундаменту на заробок за море, але він ся бояв о молоду жену і там не ішов. А так з того вшиткого одного дня дійшло меджи ними до такої звади, же ся аж побіили. Кедь шустрова збачила, же муж ся їй не дасть так легко виплашити з дому, зачала бринькати на іншу струну:

— Но добре, кедь ти ся не знаєш постарати о то і оно, што панове мають у світлицях, буду змушена піти сама на заробки.

Заприсягалася, же буде ходити на фару до молодого каплана вислугувати. Што мужові повіла, тото і зробила. Вечур при вечері довго ся здержувала на фарі. А з того по селі пішла бесіда, же молодий каплан не має в жилах намісто крові воду а же є спосібний шустрову побаламутити. Шустер дізнався і таке дашто, же його половічка на фарі крім роботи видумує з капланом і дашто інше. Роздумував, шпекулував так, же аж му ішла з того голова праснути, але довго не міг прийти на то, якби виторгнути свою жену з пазурів «чорнокняжника». Аж одного дня перед вечером, втоді, коли його половічка ся цифрувала і парфінувала перед зеркалом, шустер перехилився через вікно і видів, же молодий каплан десь одходить на кочі. Жені нічого не сказав, але почекав, коли она побіжить на фару. Кедь уж она пішла, він вискочив до загороди і поза сади побіг на фару. За помочи фальшивого ключа отворив двірні на фарі, де на столі в кухні найшов одказ каплана про його жену. В писемі стояло: «Моя дорога в христу, я мусів одскочити до міста ку біскупові. Повернуся аж около десятої вечером. Кедь будеш мати дяку, огрій перину і почекай на мене...»

Шустрові ся з того аж в голові закрутило і почала го опантувати думка помсти. Зараз стягнув із себе шати і ліг до капланової постелі. В кімнаті було темно, а його жінка так як звичайно отворила двері, позоблікалася і рівно прийшла к ньому до постелі. Думала, же там лежить каплан, і зачала му лагодити,

але шустер зразу ніч, лем лежав як дерево. Кедь ся го лихотивим голосом зачала просити, чи собі потягнув веце з винка як було треба, пустилася до омацкування. Шустер уж того не видержав. Обернувся ку ній і зачав її глушити. Потім схопив її до рук і скоро голу вишмарив через вікно до фарської загороди. За ню лак вишмарив таби, а сам з другого боку вискочив на двір. Потім шиковні поза загороди прилетів додому, сів собі за шустерський стіл і зачав боканчі колкувати. Робився таким, як би ся ніч не було стало. Аж нескорше ся привлека його пані, яка тяжко стукала, а він ся зачав єї звідувати, же што ся їй лем стало. Она лем кивала з руков, сказала, же ю попучив фарський бик і легла до постелі. Ту шустер дуже охотні давав їй умшлагти, поприкривав з перинами, понукнув з теплим чаєм і просився, чи би не мав зайти до лікаря. Але она о тім ані чути не хотіла, бо думала собі, же лікар би скоро одкрив єї хворобу, бо спняків мала на собі веце як дость. Попросила мужа лем о то, жеби закликав єї родичів. Кедь уж прийшли а виділи, яка є хвора, казали шустрові, жеби покликав каплана, бо, не дай боже, кедь би вмерла, не сміє піти на другий світ з прішнов душов без того, жеби ся не висповідала. Она то не хотіла, але шустер на приказ родичів з радістю біжав за овоїм соком, бо знав, же што з того може виквітнути.

Каплан, кедь то чув, аж з ним торгло, і зачав лютувати. Бичка збив і казав, же го такой рано продасть. Збалив церковні інструменти і понатляв ся до шустрової. Кадь прийшов до хижи ку хворій, вшитких післав геть, жеби ю міг висповідати. А она лем чекала на той момент. Кедь уж були лем они двое в хижі, схопила глиняний горнець і так нечекано трісла ним каплана по голові, же такой остав оморочений. Потім то била з деревом і глушила по тих місцях, по яких она вифасувала буханці. На ссренчу ся до того замішали єї родичі і захоронили каплана, бо інакше би го добила до смерті. Каплана здвигли, пробаторили і іщі вночі го дали одвезти до шпиталю. Він ся уж веце до того села не вернув. Бискуп го полютував і переложив го на другу фару. А шустер одпустив жені, яка ся поліпшила, і знову зачали жити у доброму і спокійно.

РАДА ПРОТИ СЕБЕ

Пригода, о якій ту іду писати, не сталася в часі, коли од наймолодших аж по найстаріші роки свого віку побігувало хлопське покоління за пивом по вшитких автоматах по місті, бо жадалося їм залляти пересичені жалудки. Не притрафилося то втоді, коли корчми і їх молодші сестри самообслуги, буфети і еспресса були переповнені як бочки з гарингами, але сталося то в часі, коли в одному місті жив багатий корчмар Ігнац і як церковна миш худобний студент Теофіл Голлош. Ту треба повісти і те, же студент був шумним шугайом і ненайглупшим хлопцем. Шкода була лиш того, же цілих 30 днів в місяці терпів кешеньові сухотини. І так, коли раз од голоду ішов спухнути, пустився до Ігнацової корчми попросити о кущик їда. Шумні поздравив і цілком утралений сів собі за стіл. Корчмар ку ньому зараз прийшов, бо був втоді в дуже добрій волі, бо рано ся дочув, же його лос виграв першу ціну в лотерії.

— Що ся буде рачити, молодий пане? — опросився студента.

— Жадало би ся мі того акурат дость, але того має свій гачик, вельоважений шефе, — одповів скормучений студент.

— Гачик? Як тому маю розуміти?

— Не гачик, але гак, велике гачиско, — підтвердив студент.

— Вірте мі, же ніч тому не розумлю, — сказав корчмар і покрутив головою.

— Та так, пане шефе, — насилу ся засміяв Теофіл а перевернув кишені на другий бік.

Корчмар Ігнац, кедь ся по тім практичнім показанню висомарив з того, же о што ту їде, зачав проявувати волю добролюба.

— З гіршим зме собі порадили... І ваше діло дам до порядку... Почекайте, принесу вам дашто на закусіння і на помачання горла, бо прецік не дам вам з голоду шмарти... — Одбіг до кухні ку кухарьові, наказав накласти на танір остатки од обіду, по яких ся мухи пасли. А сам до одного погара назливав недопите пиво, яке мав пририхтуване до помий про свині.

— Так я уж ту, най ся любить... наїчтєся, бо чоловік ся плано чує, кедь му в бруху цигане виправають... Смачного вінчу а чуйте ся у нас як дома, у мамі...

Голодний студент перелитнув слинку і з великим смаком пустився до витризок з м'яса, в якому були седморакі мачанки, помішані з хрупавками і з інакшими звишками з недоїджених

їдел. Їв так смачно, аж ся му ніс рушав, і за короткий час вшитко, што міг покусати, щезло до його жалудка. Перекомбіновану ситість залляв повним погаром вивітряного пива і такої ся му поліпшала голодом ослаблена воля.

— Вірте мі, пане шефе, же вам то днесь не можу заплатити... Не маю у себе ані лем зламаноґо шестака...

— Ніч то зато, най вам то іде на ужиток... Вирівнає то дахто другий... І днесь я виграв поршу ціну в лотерії... Заплатите мі то, як прийдете ку грошам... Лем спокійно сидьте, пораджу вам і такс дашто, як можете легко прийти ку грошам...

— Но, но, пане шефе, я не ем такий... Рабувати нікого не хочу... я не добродруг, я жию чесно...

— Хаха-ха-ха-ха, — розреготався корчмар Ігнац. — Пардон, ту вас нікто на таке дашто не зводить... Я сам проти злодійом... Тото, што вам ту хочу порадити, є дашто цілком інше... Таке забавне... Лем ня вислухайте, молодий пане... Думаю, же самі знаєте, же в нашім варошу є вельо шумних панічок, які живуть із старими, шкаредими богачами... Розумієте? Їх мужове знають їм на доброжиття уж лем тисячки зганяти, але на інші повинності уж не старчать, а молодим панічкам іщі треба і добрі бунди...

— Пгий, — затвиздавав штудент Теофіл, — тото би не була плана рада... Але як і з ким, кедь не познам жадну даму? — затварився омутні.

— Як на то треба, то зась я вам пораджу... Підете на корзо, там около пам'ятника святої Магдалени дакус шпаціруйте і з часу на час пожмуркайте на тоту, котра ся буде около вас найвецей крутити... Кедь буде треба, і закокетуйте з дакаторов з молодих панічок, які ся там будуть крутити... Увидите, же рибка скочить на тот ваш гачок, гак чи тачісько... Ха-ха-ха... Але то буде псина, кедь дакотрому з тих паскудників насадиме роги... Але слухайте, молодий пане, кедь уж прийдете ку прошам, прихосьте все до мойого рестауранту... Слово платить?..

— Платить, платить, якже би не платило, пане шефе... Я вам дуже дякую за раду і за то, же сте ся мі дали задармо наїсти... Лем жеби було щастя, бо кедь не прийду ку грошам, мусів бим виступити із школи...

— Ручу вам зато, же заробите... Добре я познам молоді панічки, а іщі ліпше знаю манію богачок...

Як ся то указало, корчмар Ігнац був в тому ділі добрим пророком, бо лем кедь Теофіл пару раз обийшов коло пам'ятника святої Магдалени, забрала на нього шумна панічка, якій аж очі висіли на нім. Дораз на то, кедь на ню заджмуркав, дала му знати, жеби помаленьки ішов за нею.

Штудент ю уцтиво наслідував і заліз до квартири милостивої пані. Познайомлення було дуже сердечне, а тото найліпше прийшло ку концу. По випорожнені танірів і по кермешу великої любові панічка му дала п'ятьсто корун до кешені, а він приобіцявся їй, же до неї прийде на другий день около сімнадцятої години...

Штудент Теофіл потім заміряв рівно до Ігнацової корчми, жеби му довг вернув і одвдячився му за добру раду. Вессело сів собі ку столу а ту уж такой ку ньому прилетів Ігнац.

— Та што, молодий пане, була серенча, не мав я правду?

— Святу правду сте повідали а пресвяту правду дали сте мі, пане шефе... Вирівням довг, об'їднам літер лікору і два літри вина...

— Ой, як виджу, то ся вам поводило іщі ліпше як добрі...

— корчмар почухав собі тучні долоні, подав розказ паніцьрові і присів собі ку штудентові.

— Признайтеся, бо горю од признання вашої хвали...

А Теофіл, який сам не знав, у кого був на залети, виложив вшитко корчмарові. Втім Ігнац, кедь зачув, де то було і як панічка виглядала, зачався пошкрябувати, а кедь му до голови пришло і то, же штудент міг бути і у його жени, зачало ся му з того чкати. «Жеби, до анціяша, моя ня кламала?.. То не може бути», — і такой ся звїдав Теофіла:

— А коли там іщі підете?

— Договорили зме ся, же завтра о п'ятій перед вечером... На чай ня закликала, — фіглярськи ся засміяв і джмуркнув на корчмаря Ігнаца.

— То треба іти... лем ходьте, ходьте, може вам дасть тисячку, — скоро то наговорював корчмар. Але в сумліню мав цілком дашто інше... «Но лем чекайте, почекайте, я вам той чай о п'ятій порядні осолоджу...»

Цілу ніч і на другий день од скорого рана корчмар снував думки на то, же як ся помстить за зраду. Але што диявол не хотів? Теофілові зажадалося видіти панічку такой по обіді і зачав ся мотати около тої квартири. Она го збачила і кивла на нього, же люфт чистий, же такой може прийти. Аж по довгому часі годування і горячої любові, служниця, яка перед домом на приказ милостивої робила посла, прибігла з тим, же пан ідуть додому. Зараз із стола у світлиці попрятали фляшки і грати, а штудент ся сховав до касні меджи шати. Молода пані такой ся витягла на диван і робила так, як би читала родокапс. Корчмар, кедь прийшов додому, перейшов з хижи до хижи, но скламаний тим, же не нашов ту чужого, зайшов ку своїй жені, яка го такой привітала:

— Што ти є, мій любий мужичку, што ся ті стало, же ти так з нічого ніч прилетів дому? — Притулила ся ку ньому і погладила го по лисій голові. Тото Ігнаца начисто вивело з контакту і такой зачав одганяти накоплені хмари од свогого серца.

— Ніч мі, слава богу, не є, кочичко... Прибіг я за новов піпов, бо через стару нам уже іде каламутне пиво... Но, май ся добрі, я уже іду... па... па... па... Моя люба женичко...

Теофілові зараз упав камінь із серця і вечір такой ся понагляв до Ігнаца. Ту як би на коні, такой ку ньому прибіг корчмар.

— Но, а днесь, молодий панку, як сте походили у панічки?

— Скоро так тому було як і вчера... В кешені мам дальшу п'ятьстівку, — похвалився студент.

— Гм, гм... То не є плана річ, — загундрав Ігнац і доложив: — А тепер ся мі похвальте і з дачим іншим...

В чашах ся знова заперлив рубіновий мок, обоме ся напили, а Теофіл зачав продовжувати:

— Маю я серенчу і в тім, же ня днесь пані схвала до шифонера, бо інакше могла з того бути велика баламута. Але він, ідіот, ня не глядав, і так я знова у вас... Кедь би ня нашов, не знаю, што лем би з того було...

Корчмарьові ся з того закрутило в голові, зачав ся скаргити на боління серця і одишов. Правда, знова ся не забув спросити на термін стрічі міленців.

«Ну, завтра зроблю тому кінець» — випрожувався в думках. По часі, кедь о тім порядні роздумував, озвався му в голові червик неістоти, же чи ту неїде о даякий другий на волос подібний припад...

Теофіл знову прийшов ку його жені іщі скорше як в день перед тим, но але по часі знову додому влетів Ігнац. Щастя, же його жена стачила іщі схвати фраїра. Тепер го вопхала до ладн на дерево, яку мала в кухні і закрила го щипами. Ту розкогучений корчмар, лем што вбіг до квартири, поотворяв вшитки двері на касньох, но але дармо, чужого ту нигде не нашов. Кедь ся го жена звідала, же што так бездухо глядять, пустив на себе поканя і зачав ся виговоряти, же прийшов по овсчу бунду, бо же має на ню доброго купця. А потім спокійно і з бундов у руці одишов.

Вечір у його корчмі знова ся появив нарадощений Теофіл. І на волос точно як у панічки днесь походив, висипав вшитко до сумління корчмарьові. Ігнаца при словах о баксі з деревом зачало в персах дерти і так го то злостило, же аж ся му борода зачала трясти.

«До чорта, — подумав собі корчмар, — нелем же мі любить жену, але днесь знова дала му з каси 500 корун... Помщу ся

му, шкаредо ся помшу... Йой, але то буде ганьба, кедь ся о тім ціле місто дознать! Порадив ем му добрі... Але сам проти собі... Хто би то повів, же і моя є така? Што ся стане, най ся стане, мушу тому далі заборонити».

На сліду́ючий день, кедь не служниця, уж-уж би Теофіла поїмав. Лем добрі, же Теофіл трафив ся вмістити до дудлявої великої ікони діви Марії, яку мала пані корчмарьова у спалні.

— Тепер мі уж не втечеш, бештіїю, — розкричався Ігнац на порогу квартири. — Вшитко попереглядам, а вецей мі уж не перейдете через розум... — А пустився до глядани. Пообертав вшитки бутори, бакси, бочки і кути, но марно, знова не нашов ніч. Його пані умирала з страху і з того вшиткого, што на ню накидав, клякла на коліна перед ікону і зачала ся молити...

— Посмотрь, посмотрь, Богородичко найчистіша, найсвятіша і найсправедливіша, што мій муж вистраять... Будь свідком моєї невини...

Корчмар Ігнац, як облегатний православний християн, отворив уста і посмотрив на свою жєну, яку уж хотів просити о одпущіня. А штудент думав, же пані му дає сїгнал ку захороні і тонким, але придушеним голосом з ікони прорік:

— Што робиш — недобрі чиниш... За криву вину можеш бути проклятий і на віки віков затрачений... Неуближуй своїй вірній жені, бо она є од гріхів так чиста, як лелія...

Ігнац вивалив очі, упав на коліна, перехрестився, бо був цілком пересвідчений, же про його додумування ся став зазрак божий. Здвїгнув із землі умучену свою половичку і трясучим голєсом просив ю о одпущіня. А потім шумні одишов назад до своєї корчми. Цілком перепочений, теплим і студеним потом, притакував собі, який він осел.

— Та правда, в кожній хижі шифонери, бакси на дерево, скрині а подібно... Жем скорше на то не прийшов...

І цілком з того натішений, спокійно зачав чапувати пиво. Але лем до вечера. Кедь прийшов ку ньому Теофіл а зачав ся хвалити, што днесь вистроїв з мужем міленки, у корчмареві знова скипіла жовч. Але найвецей го наїдувало то, кедь му Теофіл сказав, же яким є дураком тот муж його панічки, який увірив тому, же з ікони говорить не його сок, але богородичка.

— Знаєте што, — повів корчмар, — та таку серенчу, яку сте днесь мали, мусиме порядні ославити... Принесу найліпше вино... Але подьте зо мнов до пивниці і допоможете мі то з бочки начапувати...

Кедь уж там були, корчмар за штудентом бухнув дверями і наскоро замкнув їх ключом. Дармо Теофіл бухав і кричав, же

што суть то за фіглі, з-поза дверей міг лем зачути острі, як бритва, Ігнацові слова:

— А уж маю коцура в пасті... Не будеш ти мі уж вецей ходити на сметанку... Тепер ті порядні подкую...

Корчмар, жеби собі не наробив ганьбу, грозбу і помсту нарафічів цілком з другого боку. Пішов на поліцію з тим, же в пивниці поймав злодія, який му уж вельо вина покрив.

А Теофіл цілком нещасний аж тепер пришов на то, же ся дістав до рук того, якому на його раду з невідомості насадив парогі. Скормучено засмотрився через заградуване вікно до двора. На щастя праві там була Ігнацова служниця, на яку закричав. Она мала у себе другий ключ з пивниці і ослободила го. Наскоро намісто паніного молодого фраїра заперла до пивниці злосного і міцного барана, якого притягли там з Теофілом.

На поліції ся пан корчмар дость довго стримав, бо поліцайти дуже подрібно ся на вшитко випрошували а уже там списали записницю. Прото аж нескорше вечір прийшли там вшитки і з поліцайним комісаром.

— Ту го мате, пан капітан, — казав лишно Ігнац і отворив пивничні двері. Кедь сплашеному баранові вдарило до очі світло з лампаша, не лінів, напругнув голову і люфтом зачав біжати з пивниці. Перевернув корчмаря, поліцайного комісаря і дальших двох поліцайтів, вшитких поранив до крові. Доконца іщі на дворі вдарив до одного поліцайта так, аж го звалив до гноївки. Поліція кедь виділа тото чудо, думала собі, же тоту напасть на них корчмар нароком зробив, такой го зв'язала, одвела і заперла. Не помогли му виговорки. Кедь ся стопорчив, вибасував од них і з пендреком. Аж кедь ся подував заплатити покуту за настроєний подвод і пораним поліцайтам одшкодне і болесне за пораніння і за пошкодження їх здоров'я, аж тоді го пустили дому.

— Ох, таку ганьбу, — стукав і шкрябав ся по болячих місцях, — я сам собі спискав... Такой рано пошло жену з міста до лісної хати, жеби ю там тог проклятий студент не нашов...

На другий день так і зробив. Але пані му знову перешла через розум. Скоро рано Теофіла сховала до великого корита, прикрила го ряндами, а сам єї муж помагав го наложити до воза. Студент ся і там около неї мав так як лаця у житі. А корчмар до днесь не був би ся дознав, што ся робило на його хаті. Аж раз по часі зишла з хати до міста служниця, жеби принесла шунки, салами, ковбаси і інші їдла. У бесіді, кедь ся корчмар просив, чи на хаті є вшитко в порядку, прореклася і сказала, же аж на то, же штоси молодий пан захворіли, вшитко остатнє в порядку.

— Що? Який молодий пан? Може чорт доніс там того проклятого студента? Но, чекай, я му укажу!

Знов вийшов до нього сатан, взяв до рук револьвер, сів на таксик і понаглявся на хату. Кухар, кедь тото видів, зателефонував на хату і милостивій такой прозрадив, яка бурка ся приближує.

Корчмар, кедь прийшов на місце, закликав жену до мотора, хату позамикав, около облаків налляв бензину і запалив. Думав, же студент там лежить хворий і же без великих поголосок згорить на попіл. Лемже Теофіль уж там не був. Школу уж мав за собов і скорше пішов своїми путями. А кедь корчмар хотів жити без ганьби, ніч о тім нікому не визрадив. Жені вшитко перебачив, а всеї уж нікому не радив таке, як можна легко ку чужим прошам прийти.

ЯК ДАКОЛИ, ТАК І ТЕПЕР

Один газда меном Андрій овельо всеїї часу, як на роботі в полію, прогуляв в корчмі. Лем кедь прийшов ку даякому крайцарику, такой ся витратив з хинжи геть і гайда поза сади до чортової каплички. А так тому було і втоді, коли ся стала тота пригода.

Вертався з ярмарку, де продав пару волів. Вже по доброму олдомаші в місті не забув почастуватися і в домашній корчмі. Погарик затаняв за погариком, з чого дуже зчервонів і на носі му заіграли фіялкові жилки. Його жена Маря то ніяк не могла викликати з корчми. Кедь то не було вже по перший раз, обернулася сегиниця о поміч на попа. Тот ю порядні вислухав, пороздумував над тим і розповів їй о своїм плані, як одучить пияка Андрія од пятики. Гроші за продані воли попутували до корчмарьової ненаситної кешеньки, а кедь Андрій уж немав за што пити, корчмар го опитого вишмарив з корчми на двір. І кедь ся тото стало в ночі, піп вшитко то видів з сусіднього фарського саду, де на то шпигував. Кедь видів, же Андрій заліз під шопу і туго хропе, позоблікав го і натяг на нього своє старе шмаття і очухану реверенду. Потім, увірений в своїх добрих психологічних власностях, спокійно одишов на фару.

Ніч перешла уж до другої половини, а нескорше ранній холод перебрал Андрія з налпи. По великій пятиці був як би міхом

вдарений. Од п'ят аж по голову холод го пройшов, кедь збачив на собі попівську униформу.

— То буду я, або не я? — загундрав. Глупо смотрив на реверенду а потім собі омацкував твердий галір. Потім вдарило му до голови, же піде додому а там ся пересвідчить, чи то він або дашто другий. Кедь уж прийшов ку своїй хижі, забухав на двері а чекав. Його жена, поучена попом, двері не отворила, лем з-поза них закричала:

— Хто є там, хто уж так завчас рана бунтошить людей? — Єї енергічний голос Андрія помотав на тільки, же стачив іщі викоктати з себе лем того:

— Є Андрій дома?

А Мар'я му на то одповіла:

— Дома є, дома, спить як зарізаний баран. Бо і має з чого. Обидва воли пропив.

— Кедь є тому так, та майтеся ту добрі, — сказав, і гундраючи над тим, што то ся з ним поробило, позбирався геть із села. «Гм, гм, чудо, превелике чудо. Та пречик то не я... То буде боже або чортове копито... бо хто інший би ня міг вимінити за попа?»

Кедь так ішов Андрій горами-лісами, по вчорайшому мулатчагу ослабнув і порядні виголоднів. Аж там дальше од свого села за високов горов збачив кошар. Здалека го зачав вітати брехот псів. Перед колибу вийшов бача, кедь збачив реверенду, зачався кланяти, поздоровловати і руку Андрійові цілувати. А кедь ся му Андрій признав, же іде служити богу аж там, де го ноги понесуть, бача положив перед нього хліба, овечого сира і смачної жінчиці. Кедь уж ся порядні обживив, дораз ся му і добра воля вернула. Найвецей го потішило то, же бача го поважає за слугу божого і душпастиря християнського. А прото ся ку ньому приговорив так:

— Слухай, рабе божий, што би єсь на то повів, кеби я тя взяв з собов за свого кантора?

Бачові ся тотя понука дуже полобила, і вздихнув зглибока:

— Ой, отче духовний, рад би я був кантором, бо дуже шумні знаю співати, але што з того, кедь не знаю ані читати, ані писати.

— Ніч собі з того не роб, бо ані я письмо не познам найліпше, а вірно служу господу богу.

Слово дало слово, а бачови помічники-валахи, які духовну особу мали в честі, дали згоду, же салаш почас бачової неприємности заварують. Бача наклав до таністри їдіння і позбирався з новопеченим попом на вандри.

В селах, якими переходили, діставалося їм милого прищяття

і погощія. Не чудо, же Андрійові попівський став зачався любити. І так помаленьки припутували аж до того села, де праві фарниці уж веце як місяць чекали на нового попа. Того правого, штудованого, якого їм біскуп післав, ніколи би ся не дочекали, бо по дорозі к ним вовки го розтортали. Фарниці о тім, правду сказати, ніч не знали, а кедь Андрій прийшов меджі них, сердечні го і з бачом привітали і одовздали му фару. На другий день з'їдналися з ним на тім, скільки чого попові і канторові будуть платити, наскільки тоді іщі слугове божі не діставали за ширення христової науки місячні плати од держави.

О пару днів нато надишла неділя а з ню привлеклися про Андрія великі трампоті. Було му треба одслужити богослужбу, яку ніколи не служив. О ніч не менший страх з того вшиткого дістав бача, який о Андрійових попівських неспособностях ані шайну не мав. Од скорого рана обое ся потили і винком поту-жували. Церков ся заповнила до посліднього містечка, бо каждый хотів видіти нового душпастиря. А тот в реверенді, з кадиллом в руці вишов перед іконостас, поклонився, а втоді дістав такий страх, же не лем борода ся му зачала трясти, але і ноги ся під ним підламували. Віруючі позорно слідували ціле його починання а в душі оправдували го: Не чудо, іщі ся нас таньбить, не познать нас. Аж кедь в закрестії литнув собі з доброго вина, кущик прийшов ку собі, с пам'яти позберав вшитко то, що робив піп в його селі, кедь преступив ку олтарю і до святині. Фарником лем тото було чудне, же чом собі штось попід ніс жудре, а кантор му тиж безголосно відповідать. Кедь ся уж зміг ку голоснішому співаню, зачули тото: — Як даколи, так і тепер... — А кантор му одрікував тото саме. Вірники, крутячи головами, одходили з церкви дому, бо думали, же то була тиха літургія. Лем тоти старші такому дачому не могли порозуміти. А кедь ся тото саме опакувало з неділі на неділю, рада кураторів збачила, же ту штосі не є в церковному порядку. І вибралася до міста к біскупові. В біскупському уряді прийняв їх каноник, який ся їх зачав просити, же з чим приходжають ку його екселснції. А они му зачали толкувати чудне справуання свого душпастиря. Каноникові то не стачило, та зачав з них дальше влітягувати же прошто не суть з отцом духовним, якого їм післав сам єпископ, спокійні. Хотячи чи не хотячи, мусіли вийти з правдов вон:

— Не хочеме го прото, бо він каждую службу робить як даколи, так і тепер.

Каноника з того мороз перейшов. Пошкрабався по голові, і розкричався на них:

— А ви што замість того «як даколи, так і тепер» би сьте

хотіли? Запам'ятайте собі, же наша свята віра не є бабілон, але віра, якій дав фундаменти і стріху сам Ісус Христос. А ніхто не має права змінювати її науку... Чи ся то дакому любить або не любить, інакше то не може бути, лем так, як є то у евангелії, у овятому письмі, а прото ані лем словечко в тім не можна мінити. Мусить тому так бути, як даколи, так і тепер!

Каноник потім одбігнув за єпископом, сказав му, з якими кацірськими думками прийшла за ним рада кураторів, які хотять зміну у літургії.

Єпископ їх привітав так істо розчарований і скоро годину їм повідав до душі. Поспоминав їм муки пекельні, і так сегінюм, яких уж єпископ ку слову не припустив, не зіставало нич іншого, лем перепросити єпископа і вернутися дому.

А Андрій із бачом би можна доднесь попували, не будь того, же Маря кедь виділа, же місяць перешов, а Андрія нигде, ішла го гледати, і нашла го. З сльозами в очах і на голих колінах далося ей даяк го упросити вернувся дому.

Тепер, кедь собі Андрій потягне вещей з погарика, як треба, а Маря на нього посмотриць кривим оком, такой отворять скриню, де висить його реверенда, яку фіглярському попові натруц не вернув, а Маря готова ся з ним подобрити.

ВШИТКО ТРЕБА ЗНАТИ

Вакації, праздники, — то є лапідне слово про штудуючих. Так уважував о тім і студент Юрко, кедь з міста вируковав собі за сонячного дня і викрачував по дорозі дому на двоймісячний оддых. В горі під Острым вершком стрітив газду з возом, який ся там дуже даромні трапив. Кінь му нияк не хотів тягати до бережка. Юрко, хлопина доброго серця, поставився при ньому і сказав:

— Уйку, уйку, не треба вам даяк помочі?

— Та чом би ні, молодий панку, треба, треба, аж дуже треба! Знате што? Ходьте по лівій стороні коника і пальцом му погрожайте до лівого ока, — просив го газда.

Юрко ся над тим зачудовав і зачав робити так, як му газда казав. А чудо над чудо, кінь зачав тягати і витягнув віз аж на самий верх гори.

Юрко вийшов на віз, сів собі на козлик ку газдові і візся долу берегом, як даякий пан. Меджи тим го зачало штоси гризти,

яке так легко не міг переконати. Прото обернувся ку газдові і ся просить:

— Уйку, уйку, чом я мусив коника страшити праві до ока, а він потім так добре тягав?

Газда ся добросердечно засміяв, покрутив з головов і каже:

— Йой, молодий пане, не знаю, не знаю, чи вам то можу прозрадити... чи би сте ся за таке дашто не погнівали?

Кедь фург допняв газдові і дав му заруку, же ся на нього не буде гнівати, газда му тото по-свойому зачав висвітлювати:

— Но, та то тому є так. Тот потвора мій кінь був даколи впряганий з ослom. А той сомар ухатий кедь тягав до берега, нашироко потрясав ухами, які помахували аж коло коньового ока. А тоді ся кінь все приложив до тягання, бо думав, же му осел іде око виколоти. І так собі на тото звикнув, же кедь сомар скапав, хибує му то, а до берега не хоче тягати за отца.

Юрко цілний розчаруваний таким дачим ся кушчичко і заганьбив, но але жеби не порушив обіцянку, же ся за одповідь не погнівать, з усмішкою газдові повів:

— То значить, же днесь я робив функцію осла. Ха-ха-ха!

Обое потім весело ся сміяли і ішли по дорозі дому.

НЕ ЗБАЧИВ

Локомотива з свистом прибїгла на станицю, колеса заскрипіли і заставилася. На пероні було веце люди як дость. Одні ся понагляли до виходу, інші до вагонів. В купе третього класу сіли собі двое штудентів, Павлик і Михайлик. Кедь ся поїзд погнув, они один другому штось шепкали і з часу на час вибухали промовим сміхом. Коли ку ним прийшов кондуктор, хлопці витягли з кишені листки і чесно подали їх йому. Кондуктор їх взяв до рук, продіравив з кліщами і вернув штудентам. Кедь виходив з купе, зачув, як ся штуденти засміяли і сказали один другому:

— Видиш, нічого не збачив!

Кондуктор дуже свідомо виконував свою службу і зараз собі подумав, же хлопці ся везуть на фалoшних листках. За минутудві знов повернувся в купе і слушно їх попросив знову о листки. Пообзєрав їх зо вшитких стран, але листки були в порядку з точно наведенов цінов і датами. Подякував їм і одишов. А тут знову за своїми п'ятами зачув сміх і слова:

— Ані тепер ніч не збачив.

Кондуктора то дуже намерзіло та й пішов до сусіднього вагону, де ся поскаржив своїому колегові.

— Не журися, — сказав йому той колега, — я з ними наложу так, як ся урядні вижадує...

Другий кондуктор зайшов в купе, де сиділи Павлик та Михайлик. Поздоровив і сказав:

— Зміна кондукторів... Контроля листків...

Хлопці му їх подали, але ані він на них ніякої жибі не нашов. Кедь одходив, подібно як його колега зачув слова:

— Видиш, ані той не збачив.

Павлика і Михайлика поступово контролювало п'ять кондукторів, але ніхто з них на листках не нашов хибу.

На найближшій станції наступив до вагона ревізор. Кондуктори ся збігли коло нього, поскаржили ся му, же яких то пасажирів везуть. Зайшов в купе студентів і ревізор. Довго переглядав листки, але без результату. Листки справні. Коли одходив з купе, хлопці ся знову розосміяли і сказали:

— Та то є серенча... Ані ревізор то не збачив.

З великов железничнов капацитов торгло, но не хотів ся заганьбити і одишов до дальших вагонів.

Поїзд ішов до призначеної станції. Кондуктори і ревізор інтелігентно задержали Павлика і Михайлика, шумні їх позвали до канцелярії і іщі раз переконтролювали їм листки.

— Листки маєте в порядку, — говорили хлопцям, — а чом по кожній контролі сте казали: «Не збачив».

Студенти не стрималися од сміху і железничарам визрадили свою тайну:

— Но та ми собі вимінили листки... Я маю Павликів листок, а він мій... А на то сте не прийшли ані один... Ха-ха-ха...

— І вибігли з станції.

Начальник станції ся розреготав, і доложив:

— А тото сте, панове, мали знати.

ТЕРПИ ДУШО — БУДЕШ СПАСЕНА!

Путували раз двоє путники, які ішли аж там, де ся одній бабі Богородици Діва з'явила. А жеби їм што найвеце пріхів було одпущено, указували своє покаття тим, же пару днів, кедь ішли по дорозі, одпочивали і спали лем під

голим небом. Кедь були дуже далеко од свого села, ночами зачали приходити бурі, дощі великі. Ту але рад-нерад змірили свої муки тим, же ся упхали на спанок під стріху. В хижах, де зайшли, найрадше переночували на твердих кахлях, бо і того поважували за покаття. І так раз вечером, кедь ся хотіли сховати перед великим дождем, зайшли до одної хижі під лісом, в якій була свадьба. Там їх щиро погостували, погостили і казали, жеби ся з ними веселили до рана. Але того путникам не вгугувало, бо рано требало поїхати далі. О нічліг на повалі не могла бути річ, бо там ся прихтувала молодиця з своїм молодим одкрутити ніч свадб'яну. Піти до далекого села вночі в такім дождливім часі ся їм не хотіло, а вещей хиж ту не було. Прото просили, аби ся могли виспати на пецу. Свадобний отець злютував ся над ними і сказав:

— Кедь вас не буде спів, музика і танець у спаню вирушувати, прошу, кахльовий пец є вільний.

Путники інакшого виходу не мали, витяглися на теплий кахель, і такої захрапіли, бо далека путь їх дуже страпила. Свадб'янці ся скоро до півночі добре веселили. Але потім, кедь уж кождий мав під капелюхом вещей як дость, зачав алкоголь своє показувати. Настала габоршка, хтось розбив лампу, баби звискли, а уж ся то зачало мастити. Втім найсмілівіші з биткарів пришли ку пецу і з коликками пару рази перетягли путника, який лсжав на кахлях з краю. Той ся пошкрябав по крижах і раптом перетягнувся понад свого друга ку стіні. Він тотіж хотів, жеби то істе дістав і його камарат. А втім опокійно заспав. Але о короткий час биткарі прийшли знова ку кахльовцам і один другому повів:

— Тот з краю уж дістав своє, випах того, што лежить при стіні. — І так знову дістав тот путник, котрий шпекулував. Шпекуляція ся му не виплатила, і мусив ся успокоїти словами: терпи душо — будеш спасена.

ВИНАЙШОВСЯ

Каждий чоловік має даяку залюбу, даякого свого коника. Один зберать поштові марки, другий чачки з шваблків, третій одкладать старі книжки, дальший зберать портрети геречок і т. д. Подібно в одному селі жив раз пан превелебний, який найвещей жертвував часу картам. Ніхто не

знає, чи то так оманила червена седмичка, зелений туз або жалудний король. Відомо лем то, же про картування з часу на час забував і на свої церковні роботи і на спасу своїх овечок.

А так як звичайно, і в тоту суботу вечір посходилася до панської хижки в місцевій корчмі найліпша партія картарів. Зрозуміло, же не хибував меджи ними ані наш душпастир. Карта му од зачатку ішла добре, винечко корчмар мав дуже добре, а прото ані ся не є чому чудовати, же ся там і пан превелесбний чули як у раю. Потягував собі з грубого сивара і цілу ніч радувався тому, же найтучніший банк кожним разом він зграбнув до кишені.

Торгло ним аж тоді, кедь збачив, же вон є уж біле рано, а кедь почув голос звона, што кликав вірників на службу божу. На утрено забув і робився, же не чує. Виграв іщі пару партії, а ту нараз приде ку ньому удиханий і перестрашений куратор. Тот дуже добре знав, же попа уж так легко не витягне од карт ку олтарю. Прото собі з нього стрілив. На око запрясгнув ся, же пана превелесбного уж гледають дакі попи з бискупщини. Тото попа настрашило. Наскоро штуриw карточки до рукава, скрив проші до кешені і задніма дверями біжав рівно до церкви. Навлік на себе ризи, прийшов ку олтарю і зачав літургію одправляти.

Вшитко би було добрі допало, кеби не було того нещасного казаня. Кедь вийшов на казательницю і зачав свої слова підтверджувати розмахуванням рук, на рукаві ся му одторгла гомбічка і цілих 32 карт ся висипали на голови віруючим. Ту наш превелесбний на слово взятий теолог не стратив духа. Пальцем кивнув на хлопця, який стояв найближче і казав му, жеби карти позбрав, а потім ся то спросив:

— Но а тепер, синочку, повіч мі, яка карта на самім верху?

Хлопець, цілком нарадований з того, же пан превелесбний з ним так ласкаво бесідуєть перед цілим селом, закричав:

— Червена седма, отче...

— Так є, сину, — відповів піп, котрий собі положив руку на серце і продовжував: — Видите, видите, дорогі мої в Христу, де зме аж пришли... таке мале хлопеня, а уж познать діяволі образки... Але на катехизмі ніч не знать, лем очі отворять... А на тому найвекшу вину маєте ви, дорогі родителі. Хороньте нашу надійну молодь перед пазурами сатани... — Погрозив пальцем правої руки і о шкодливості карт вистругав таке казаня, же не зістало ані одне око сухе. А тим рафінований піп собі захоронив репутацію.

І БУЛО ПО АГІТАЦІЇ

На широкій церковній дієцезі в однім великім селі, якого назву з тактичних причин не визраджу, мав отець багато трампот з віруючими. Не аж так найрадше ходили до церкви, переставалися молити а іщі менше носили грошові жертви на олтар. Піп думав і голову ламав, што собі почати, бо тот церковний недостаток му уж витикав і сам єпіскоп. Преосвящений притискував го за то, же у його фарності ніяк не по-церковному розширюється незнайбожество. Аж раз згаданий піп дочувся, же стара Лищачка з сусіднього села була в Римі і принесла даякого чудного птаха, який знає бісідувати і добрі ся молити.

Піп був тим дуже надхнений, сів на біцигель і закорував рівно до Лищачки. Кедь збачив, же того не є ниякий зазрак, але же ту іде о обичайного папагая, який зо себе сипле «Отченаш», попросив Лищачку, жеби му го на два-три дні позичила. Она такой дала згоду і поучила попа, же кедь хоче од папагая дістати молитву «Отченаш», та же му треба трохи закрутити головку до лівого бока...

А на другий день, в неділю, піп вийшов на казательницю з парадно сфарбеним божим птахом, який ся му шумні держав на плечі. Піп одкашляв, повтирав собі чоло од поту і зачав казати:

— Дорогі вірники... У нашій фарності ми свідками того, же ластрі християне падають в руки діавола... Не думають і не дбають на спасу своєї душі... До церкви христової обертаються хребтом і не повинуються їй... Затрату вічну і неконечні муки будуть терпіти такі, які ся не покають і не вернуться вчасно до лона господа... Ту посмотрьте, дорогі мої во Христу, — звишнє свій голос і з плеча взяв до рук папагая, — добрі посмотрите... Видите? Час приходу до царства небесного уж наближається... Свідом того є і приклад того невинного створіння, яке овоїм птачим голосом тоже знає господа хвалити... Знається оно дуже шумні «Отченаш» помолити. — В розгарі поп порядні закрутив папагайові головку, а кедь чекав од нього молитву, втім до тишини церковної, у якій люде од ужасу скоро ані не дихали, папагай, кедь ся стрепав, зачав кричати на попа:

— Ох, ти старий осле... Маєш ти розум? Аж ся мі од болю в голові крутить... — І зачав нарівнювати покручені пірочка на шиї. І було по «Отченаші», по пропатуваню церковної науки. Бо піп не знав, же папагай ся научив і дашто інше.

НА МАШЛЮ, НА МАШЛЮ...

Жив раз один молодоженач із своїов молодов женов і, як то уж у молодих пар звиком, любилися і цукрували, як герлички. У великій любові переживали перші медові тижні. Одного разу, в перерві бурливого обмінювання любові, каже молода жона своїому мужові:

— Знаєш што, мій милий? Кедь бись раз, не дай боже, всер, я би ся ніколи не видала за другого... До смерті зістала би єм тобі вірна.

Молодоженача так потішив прояв любові, же остав з того дуже наradoщений. Мав з того і з своєї жени велику радість. Забігнув ку своїому кумові, який в родинних проблемах був досвідченим хлопом. Кум Андрій, кедь го з тоту женину хвалу вислухав, зачав ся сміяти на цілі уста...

— Ха-ха-ха-ха... — поутерав собі очі од сліз з сміху, і каже:

— Бачу, куме, же ви іщі не скусеній і дуже зелений женач: Не знате, же бабська вірність є все на заячому хвості? Ха-ха-ха... — надалі ся сміяв кум Андрій і знову му од сміху сльози текли по лицях.

На молодоженача не найліпше впливав такий сміх.

— Але, куме, вірте, она мі то дуже щиро, од серця повідала, но... — і намагався одпудити сміх од кума.

— Ха-ха-ха, — сміявся далі кум Андрій. — Ви зелене ухо в пристаі... Кедь вшитко фунгує в порядку, та жени суть все такі... Але в опачному припаді не дай господи мужової смерті, зась є то інакше... Лем што сльози жені усхнуть за небіжчиком, такой зачнуть бігати за другима хлопамі... Ха-ха-ха... Кедь тому не вірите, ставмєся о п'ятьсто корун, потім увидите, же я маю правду. Но так што, ставмєся?

Плескли долоні і ставка була підтверджена. Кум Андрійі штось пошепкав молодоженачові і пішли то запити до корчми. Почастувалися, подишкурували і розійшлися. Кождий з тим, же він ставку виграти.

На другий день рано молодоженач ані ся не рушив з постелі. Робівся, же є мертвий. Жена го будила, будила, а він ніч. Аж кедь збачила, же муж лежить в постелі витягнутий як мертвола, цілком перелякнута побігла до кума Андрія.

— Куме, не знате, што ся стало з моім Ваньом? Теплий є, думаю, же іщі і дихать, але ніч не чує, ані ся не рушать. Прошу вас, потьте скоро до нас... Поможте...

Кум Андрій добре знав, же о што ту іде. Зараз прибіг на поміч кумові Ваньові. Обглядував го як даякий лікар, зміряв

сердечний пульс, але Ваньо ані лем не крикнув, а ту Андрій вистругав тварь дуже смутну, положив Ваньові руку на груди і жалосно сказав:

— Так, кумічко, кум Ваньо, дай їм боже царство небесное, уж суть на другім світі. Проклята смертка так нещасно скосила їх молодий живот... Тримайтеся. Прийміте мою лютость...

Молода жена зачала нарікати. Кумові з того було вшеліак, але ставка є ставка. Коли уже почали, то мусили грати розпочату комедію далі. А втім кум Андрій заговорив ку кумі:

— Не плачте, кумічко, наріканя не поможе, тим лем пошкодите собі, тепер треба кума пририхтувати на послідню дорогу. Де чорне шатя, чисте прадло і вишитко інше, што треба?

Молода жена отворила скриню і Андрій зачав натігувати на Ваньо білу сорочку і сподні гачі. Кедь уж натягнув шнурки, заговорив до куми:

— Кумичко, як мам тоти шнурки зав'язати, на гузлик, або на машличку? Старі люди кажуть, же кедь ся мертвому зав'яже на гузлик, та ся уж вдовиця другий раз не видасть, але же кедь на машличку, та по двох роках прийде знова під чепець.

Розжалена кума стерла з очей сльози, подумала, і плачучим голосом одповіла:

— На машлю, на машлю... Ой, лем не на гузлик.

Ту мертвий Ваньо одразу ожив, вискочив з постелі і розсміявся. Кум Андрій тоже рехтався і плескав руками по колінах...

— Ха-ха-ха, видите, хто мав правду... Я виграв ставку. Я мав святу правду. Ставку сте пропали.

Ваньо пришов ку розчаруваной жені, яка не знала, што з того робити і плахо смотрила раз на одного, раз на другого.

— Жено моя, кум Андрій виграли... Ставили зме ся. Програв єм ставку... Они мали правду, кедь гварили, же женська вірність є на залчім хвості... Дай їм п'ятьсто корун з тих, што нам на свадьбі ся поскладали.

Молодій жені аж тепер вдарило до голови, же в чому є справа. Червена, як ружа, витягла з лади п'ятьсто корун і дала їх кумові Андрійові. Кум Андрій поймав кума Ваня за плечі і пішли до корчми ся почастувати. Один пив за то, же виграв, а другий попив за то, же ставку програв.

А Я УЖ ВИДІВ ПАНА БОГА

Вельоважений отець духовний Гейза Богословський був і є добрим майстром своєї ремесла. Широко-далеко го люди знають як вірного пастиря своїх овечок і першокласного ширителя християнської науки. Прото ані не чудо, же дакотрі з тих, які на око з себе роблять визнавачів незнайбожства, потайомки ходять за священником Гейзом Богословським, аби їм там дав покору і душевну утіху. А він їм назустріч вийшов з тим, же вечорами ходять на фару їх діточки на катехізмус. Треба сказати, же цілий той припад ся одогравав в місті, де є найвеце штатних службовців.

А кедьже меджи визнавачами хрислової науки було дуже вельо зачаточників, раз ся згадуваному отцу духовному притрафило і таке дашто, чому говориме неприємність. Кедь викладав лекцію о тім, же господь бог, котрого не можна видіти людськими очами, є всягди, на небі, на землі, на кождому місці, збачив, же одному первачикові даяк з того іде до сміху. Духовний смішне починання школяра взяв за ігнорацію катехізму, нагнівало го то і просить ся хлопця:

— Но што-о? А ти, Міланку, не віриш в християнську науку?

Школяр ся здвигнув із стільця і несміло одповів:

— Не вірю, отче, бо я уж видів пана бога.

Духовний покрутив головою і тоном богословця зачав ся хлопця випрошувати, же де а коли видів таке чудесо.

— Але, дома я видів, отче. Збачив я го раз вночі, коли я не міг заспати... А знайте, отче, був облечений в маминій кошулі.

Священника тотя хлопцьова публічна сповідь даяк поплела і знова ся попросив:

— А як ти прийшов на то, же то був сам господь бог?

— Но та він прийшов і лягнув собі ку няньові до постелі... а няньо тоді тяжко вздихли і спокійно сказали: «Ох, господи боже, та ти уж зась при мені?» Отець духовний ся з того пошкрябав по лисій голові і зачав лекцію о початку і кінцю світа.

ЮРКОВЕ ЗАЗРАЧНЕ В ИЗДОРОВЛЕННЯ

Скоро по свадьбі Юрко збачив, же його половичка Марька якось до нього схолодніла. Він не знав причину того, зато з того нудився. Заобходив з нею як з малованим яйцом, але ані того не помагало. Був з того уже цілий нещасний, не міг собі пояснити таке починаня своєї жіночки...

Не знав, же його Марька уж давніше заглянула до очей молодого бабія-каплана од сусідства, котрий лем на то стеріг, коли Юрко витягне з дому ногу, і уже був при Марьці. І так в той час, як Юрко дер од рана до вечера на полі і в лісі, його Марька общаснювала бабія-каплана, який знав їй награвати інакше, як єї стомлений чоловік. Она робила про нього гостини, в той час але про Юрка не мала ніяке похоплія і занедбавала його. Юрко був настільки задертий до роботи і до свого жалю, же причину свого нещастя ніяк не збачив. Аж раз...

Віз до млина зерно, а више села розсипалося йому колесо; прийшло йому на розум, же на фарськім дворі видів повалюватися добре колесо. Залишив віз возом, і гайда на фару позичити колесо. Але на фарі не було ані живої душі, тому зайшов додому поскаржитись жені про негоду, котра його постигла. Отворив двері і заразився. На столі було вельо доброт, печене курча, вино, за столом сидів розярений каплан і Марька, яка реготалася. Як збачили Юрка, замовкли, на що каплан ся почав витваряти, же аж тепер ввійшло йому трохи часу висвятити його масток. Чудувався Юрко тому дуже, бо тіп святив обійстя на трьох кралів, а тепер уже осінь. Але позичив собі колесо і з тяжким серцем вибрався до млина. В душі уже зістав червячок підозріння. Та не чудо, же він поскаржився одному незнайомому молочникові, а той йому щось порадив...

Як ся вернув з млина додому, іщі більше почав всуватися своїй жені, помагав їй, де як далось, на женину несподіванку почав і упрятувати, умивати прати і робив він усе, што лише в її очах вичитав. Але частіше почав вздихувати і скаржитися їй, же якось недочувать і тратить зрак. Невірну жену того порадувало і порадила йому, жеби тішов до міста до ворожи, же она йому порадить, што робити, жеби виздравити. Але тота баба би порадила йому на просьбу жени опачні. Юрко, зрозуміло, не пішов до ворожки, але в місті купив собі білу палицю для сліпців і вернувся додому. На женині запитання одповідав, же ворожка

приказала йому, жеби ніч масного не їв і не пив, бо як прибере, оглухне і осліпне начисто.

Натішена Марька порадилася з капланом і з того часу Юркові варила і випікала на наймаснішій масти. Лем тото хотіла, жеби Юрко прийшов о зрак і слух. Він тото все їв, попід баюси усміхувався і тучнів. Притім робив, як би чим далі менше чув і видів, і тоді каплан оповажувався приходити за Марькою уж і перед вечером. Раз, як Марька пішла до стайні і не заперла двері до кімнати, Юрко, роблячись сліпим і глухим, схопив білу бакулю до руки і запер двері. Голосно дудрав:

— Жеби єї, забуде заперти двері і до комнати може прийти псиско і пожерти сметану. Та я тобі дам!

Капкан, которого Юрко добре видів, слідував, што буде далі. А мій милій Юрко почав палицею шермувати.

— Де же ти, псиско, де, та я тебе видурю . . .

Оганявся, аж капкан скрився під лавку, жеби його сліпий Юрко якось не засяг. Юрко лем тото хотів, і уж милого капкана мастив палицею де лем попало. Іщі звалив горнець з киплячов водов зо шпаргета і вода вилялася на каплана. Стукаючи, капкан сувався вон. На глук прибігла Марька, і гірко-тяжко каплана виратувала. Як йому тото на повний голос розтокувала, же не пса, але омилом каплана він дорантував, Юрко ся почав витоворювати на лакомого пса і робився винуватим, же ублизив пану капланові.

По каплановім одході приговорився він ку жені:

— Знаєш што, Марько, дуже мене трапить, же я ублизив пану капланові. То все про тоту мою нещасну глухоту і сліпоту. Нашто мені на тім світі так трапитися та і тебе сужувати і ганьбу тобі робити . . . Заведь мене до ріки і шмарь мене до неї, нашто же маю жити і тобі стяжувати життя . . .

Марька притварювалася, же його лютує і наоко не хотіла ані чути таке дашто. Як її далі просив, підвечір вибралася з ним до ріки, де була найглибша вода. А уж почала його там тиснути.

— Маю напад, Марько моя, — каже Юрко, — я дуже тяжкий, буде ліпше, як розбігнешся і так мене з краю берега шмаріш до води. Буде то сильніший удар і так напевно упаду до глибини.

Невірна Марька розбіглася, Юрко одскачив і за Марьков закрилася глибочезна вода. Юрко так покарав невірну жену, вернувся дому, завісив білу палицю на клинець і зазрочно виздоровив. Без невірної жени було йому добре жити. Ніхто його з Марькиного нещастя не підозирив, бо всі про нього знали, же він був сліпий і глухий, а зазрочне виздоровління приписували великому душевному отрясу над стратою жени.

ДОБРА РАДА НАД ВШИТКО

В нашім містечку на старім ринку жив апатикар, інакше старший чоловік, меном Асеупала. Ту од непам'яті жив його прадідо, дідо і його отець. Кожний з них сам зліпував мастічки, важив порошки і вшелякого шмаку медицини. Тото продавав, а оно виганяло з хворих вітри, седмораку і інші хвороби. Попри тім і сам поучав людей, же як ся з тою чи з другою медициною треба курірувати. Тому не чудо, же люди з околиці доднесь мають свого апатикаря ради.

Був він і великим одборником, а попри тім і великий фігляр. Ку медицинам не лем же давав добрі ради, але прикладав і жарти. Наприклад, раз прийшла до нього старша баба, ціла нещасна. По єї речі було видно, же штось хоче, але ганьбитися виповісти. Апатикар, кедь збачив, як нервозно цмолить в руках хусточку, ласкавим толосом ся лспросив, жеби сказала, што має на серці.

— Знате, паночку... но... як мам то повісти... кедь є то таке... Маєме дома барз вельо блих... чи не є дашто на їх вигубліня...

— Лем тото? — засміявся апатикар. — Вшитко маме, чом би зме не мали...

Наважив їй даякого порошку, насипав до шкатулки і подав їй то з словами:

— Дістану од вас дві корунки п'ятдесять... Тепер уж вас блихи не будуть щипати...

Баба зав'язала порошок до хусточки, але надале поставкувала.

— Ну, хочете іщі дашто інше? — попросився апатикар.

— Йой, лем ний ся не гнівають... Не повіли би сьте мі, же як то з тим порошком блихи тровити?

На апатикарьовій тварі блисла фіглярська усмішка і потіхи їй каже:

— Треба кждую блишку поїмати і насипати їй до писка порошку, і такой буде по ній.

Баба остала з того цілком нещасна:

— Ох, я особа скарана, коли же я вшитки блихи поїмам і накормлю їх з тим порошком...

Апатикар кедь видів, же тото бабу оморочило, розосміявся і пак їй то подрібно висвітлив, же як і кілько порошку треба насипати до постелі, і як ся з тим блихи гублять, а баба одишла спокійно домів.

Але на друге рано прийшла до нього друга інтересна баба. Зачалася скаржити, же їй корови не доять, бо їм щось поробили босорки. Реку, чи би не продали з того, як ся тому каже, бодай го... з чортowego лайна на викуріння босорок з стайні. Апатикар зараз був на чистім, же што баба од нього хоче. Втоді було зликом на селах викурювати і виполошувати нечистих духів димом з апатикарської шульки, позліплюваної з вшелікого зілля. Інакше то могло добре бути на губління мух, бо кедь то дахто положив на яре угля, чортовськи ся з того курило а смерділо. Не чудо, же того фраса народ назвав чортовим лайном.

— Но добре, кедь лайно, та най буде лайно, — сказав апатикар і ішов до шуфлика по шульку, зроблену із зілля.

— Але, пане апатикар, я не хочу старе, але свіже чортове лайно, — просила го баба. Апатикар ся засміяв і під баюсами каже:

— Кедь так, і таке вам можу поглядати... — Пішов до складу і скоро приніс у руці другу шульку. — Маєте серенчу, — повів і забаловав лайно до папір'я, — дістанете цілком свіже лайно, бо праві у нас був чорт...

Баба цілком щаслива опустила апатику, а апатикар ся з того сміяв так, же аж му по тварі стікали сльози...

НА ГРУБУ ДІРУ — ГРУБА ПЛАТА

В Бетярівцях над Ондавою мали старого мерзеного попа, терплячого на кешеньові сухоти. На людей смотрив заморочено, но потребував їх, бо з них жив. З великим старанням слідив за молодими в селі, головно за парібками, які недалеко фари вечерами співали і будили го із спанку. Задушався, же кедь з тим гуляканям уж раз не перестануть, помститься їм. Одганяв їх од кресту, од оповіді, але кедь ані тото не помагало, пішов далі. Споївся з нотаріусом і служним на окресі, які парібкам не поволили музику. А кедь їх шандари пару раз по писку вифляскали, парібці ся поліпшали і вецей по ночах не ходили гулякуючи. Але піп не поволив із свого. Одказав парібкам, же аж втоді буде вшитко в порядку, кедь му наробають десять фур дерева. Парібків тото знова іщі веде намерзило. «Старий дідо, што сам не може танцювати, не до-

жичить ані другим», — меджі собов повідали і шпекулували, што попові недоброго вистроїти.

І так раз вечір перед святом Петра і Павла за помічі дзвянрового сина вкралися до церкви. Познали звичай свого духовного, же при казаню б'є руками по обрубі казательниці. А на тім поставили свій план помсти. Здвигли плахточку, з яков була казательниця покрита, а доокола обруби із споду понакладали припиначки острям горі. На другий день ся попонагляли до церкви, жеби могли зожати успіх своїх фіглів.

Піп, славностні виобліканий, вийшов на казательницю і зачав:

— Дорогі во Христу, днесь праздуєме овято апоштолів Петра і Павла. А чи ви знаєте, хто були овяті Петер і Павел? — І — на нещастя, бухнув руками по обрубі казательниці. Його тварь зблідла од болесті і злості, а задихано закричав: «То вам були — жпвани, банда...» У віруючих од того аж дих заставило. Лем парібіці добрі же ся не подусили од сміху. Піп ся здогадав, же переспрілив, і оправдався:

— Тоті мої другі слова не принадлежать нашим святим патронам, але тим, які мі тут під руки припиначки наклали... Добрі жем собі долоні не покирвавив.

А такой пустив казень на винників. На тот отпуст бетярівчане ніколи не забудуть, прото же до кінця казаня не дізналися, же чім були Петро і Павел, но зато наслухалися цілу копу і таких слів, які з казаня не мають виходити.

КУПЛЮ ДЕРЕВО...

Тому так було уж давніше, втоді, кедь іщі у містах не були прославлені утольні склади а міським людям возили дерево селяни. А втоді один газда, кедь привіз на коню свою фуру до міста, зачав викрикувати:

— Купте дерево... добре, сухе паливо... Купте дерево!

А ту нараз з будинку, около котрого ішов, донісся му голос «Кууплю де-е-е-дево... де-р-р-ево куплю...» Селянин загнав до двора і зачав складати дерево. З пивниці раптом вийшла газдиня, яка ся дуже здивувала, чому фурман з возом зайшов до двора і складає дерево.

Газдиня ся просить:

— Вас хто ту послав?

— Ніхто, але кедь ем ішов около вашого будинку а понукав дерево, хтось од вас закричав, же купить дерево.

Газдиня тому фіглю не вірила, але подумала, же дерево, якого уж не мали, об'їднав муж. Заплатила селянинові, а сама пішла за своїми ділами до міста.

О пару годин нато появився в місті дальший фурман, який тоже кричав «купте дерево». З вікна того істого будинку зачул: «Куплю дерево», і подібно, як той попередній, загнав до двора з возом і зачав складати дерево на другу копку. По часі прийшла домашня пані з міста, і видить фурмана з дальшим деревом. Кедь ся газду просила, же хто му казав привести дерево, селянин сказав, же го ту закликали, же ту куплять паливо. Втім але прийшло їй до голови, же може єї муж був дома і казав зложити дерево. Дерево було іщі крайше як того перше, і дала остатні гроші фурманові, бо думала, же єї муж дістав даякі гроші, а прото є таким гаваліром в накуповані дерева.

Перед вчером, кедь ся єї муж вернув з роботи домів і збачив дві купи дерева на дворі, сразу не міг прийти на то, же чом його жена нараз тільки дерева накупила. Отворив двері до квартири, а ту його жена зачала на нього кричати, же чом аж двох фурманів послав з деревом.

— Але я ніяке дерево не купував, — зачався виправдувати.

— Хоть до трантарії, не цигань, може єсь був п'яний, а тепер ся на то не пам'ятаєш, але тепер мі повіч, же видки взяти проші до виплати.

Єї мужа то так насердило, же скоро би дійшло до бійки з женов. А втім папагай, який сидів на вікні, затрепав крилами, налягнув шию і вирептав із себе:

— Куплю дерево... Куплю дерево...

Домашній пан од злості зірвав го з вікна, і так до нього копнув, же папагай полетів під постель як лобда. Там уж лежав стягнутий псик Дунчик, якого перед тим газдиня набила, бо єї забрудив паркет. Папагай ся на нього посмотрив і попросив: «Што, і ти купив дерево?»

Од того почутого пані і пан добре не омліли. Потім ся але помірили і перебачили гунцство домашніх звірят.

ЗМІСТ

Слово для відпочинку	5
Бригадо, помагай	8
Гут бай, старий край	12
Фіглярські корови	14
Письмо від кобили	16
Мудре телятко	18
Дебата з «мудрим блазном»	20
Мокре знайомство	26
Сплачений довг	27
Тройглаве телятко	32
Вовковбивцем проти своєї волі	35
Ту треба гною	36
Ключик на плюцах	37
Сорока — гаджо	39
Кедь не будете їсти шпенат	40
Як святний Петро карав	41
Дашто за дашто — задармо ніч	43
Війна є війна	44
Дістали, што не чекали	46
Як жабу вигнали	47
Невдала крадіжка	48
Скупий два рази купить	49
Они, вчитель, найй го научать	51
Дипломований адресарош	53
Який міх, така плата	54
З шапками шупс до кута	55
Порозумілися	56
Найшов, што не глядав	57
Зазрак у Заосталівцях	59
Старості обішеного	62
Не є бесіда як бесіда	63
П'яний Чайка	64
Христос дав — Марія взяла	65
Програна ставка	66
Мати ліпше знають	68
Чому Шарга здохнув	69
Пардон, пробачте	70
Маєте правду	71
Коли в голові не полова	73
Груда золота	74

Не дасть ся, бо у нас дощ падать	75
Пішов, де лой коплять	77
Незналось плодить галибу	79
Один з богами, другий з боронами	80
Ничителі сатанового діла	81
Як ся шустер збавив сока	84
Рада проти себе	87
Як даколи, так і тепер	93
Вшитко треба знати	96
Не бачив	97
Терпи душо — будеш спасена	98
Винайшовся	99
І було по агітації	101
На машлю, на машлю	102
А я уж видів пана бога	104
Юркове зазрачне виздоровлення	105
Добра рада над вшитко	107
На грубу діру — груба плата	108
Куплю дерево	109

І в а н Р о д а к

ДАШТО ЗА ДАШТО

Видало Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі
Відділ української літератури в Пряшіві

я к с в о ю 182 п у б л і к а ц і ю

Відповідальний редактор Мирослав Немет
Технічний редактор Мирослава Сміжанська

13/3 — Ухвалено постановою СЦКК № 1268/1-65 — Видання перше —
Тираж 700 — Здано на виробництво 21-го вересня 1967 — Видруковано
у березні 1968 — Папір 5154-01, 80 г — Друкували Східнославацькі друкарні,
н. п. Кошиці, завод Пряшів — Шрифт гармонд Колектив — Z-16*81031

Стор. 114 — АА 6,812 — ВА 7,495

67—350—68	Кчс 10,50 о.
-----------	--------------

601/22 865

I v a n R o d á k

N I E Ć O Z A N I E Ć O

Vydalo Slovenské pedagogické nakladateľstvo v Bratislave
Odbor ukrajinskej literatúry v Prešove

a k o s v o j u 1 8 2 . p u b l i k á c i u

Zodpovedný redaktor Miroslav Németh
Technická redaktorka Miroslava Smižanská

13/3 — Schválené výmerom SÚKK č. 1268/I-65 — Prvé vydanie — Náklad 700
— Rukopis do výroby zadaný 21. septembra 1967 — Vytlačené v marci 1968 —
Papier 5154-01, 80 g — Tlačili Východoslovenské tlačiarne, n. p., Košice, závod
Prešov — Typ písma garmond Kolektív — Z-16*81031

Strán 114 — AH 6,812 — VII 7,495

67—350—68	Kčs 10,50 viaz.
-----------	-----------------

ського середовища. Тому Ви, шановний читачу, напевно із задоволенням прочитаете книгу, яка говорить про пригоди для Вас близькі і знайомі. Ця книга автора не якісь недоступні медитації над зміслом життя, не якісь глибокі роздуми і виводи. Її завдання — розвеселити й побавити, посміятись над тим, що, може, через декілька років вілїйде у забуття.

Тож смішного читання Вам, шановний читачу!

133.

67-350-68 Kcs. 10-50 v.

69122-865